

mimari hafıza

Mimarlık Kültür Dergisi | Sayı 9 | Eylül 2020

Bir Mimar Bir Üslûp
leoh Ming Pei

Birikim
Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi

Bir Sanatkâr Bir Sanat
Necmeddin Okyay | Hat Sanatı

Gezi Yazısı
Birgi Gezisi

Tarihe Vefa ve Tabela Hizmeti

Hafıza Sohbetleri
Kemal Gözsüz

Şehircilik
Broadacre Şehri | Frank Lloyd Wright

İç'e Bakış
Mekân İçte Başlar

*leoh Ming Pei

mimari hafıza

Mimarlık Kültür Dergisi

İZÜ
MİMARLIK VE SANAT
KULÜBÜ

İMTİYAZ SAHİBİ

İZÜ Mimarlık ve Sanat Kulübü

EDİTÖR

İbrahim Ethem Karaköse

YAYIN KURULU

Ali Kazım Sakallı
Bilge Nur Aksu
Mehmet Sefa Akbaba
Meliha Nur Özönder
Öznur Kara
Saliha Koçkaya
Zeynep Karahan

KULÜP DANIŞMANI

Ömer Faruk Tekin

TASARIM

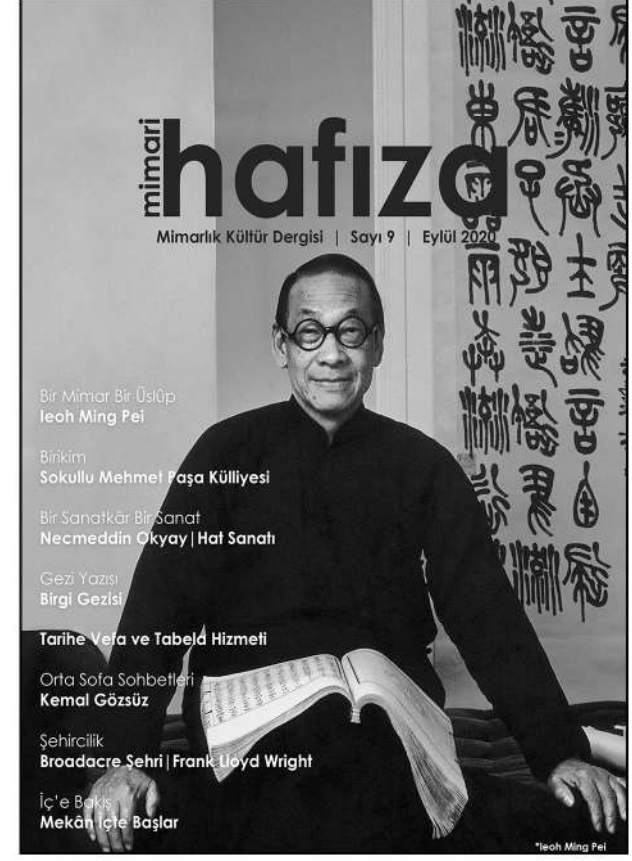
Ahmet Ğamğam
Damla Mihrişah Sultan Kin
Güzide Kahya
Mahmut Esad Karaaslan
Ümit Karabayır

İLETİŞİM

hafizadergi@gmail.com

@hafizadergi
@izumimvesanat

Mimarlık Kültür Dergisi
Sayı 9, Eylül 2020

Bu karekod aracılığı ile
sayıyı elektronik ortamda
görüntüleyebilirsiniz.

Yazının icadından beri insanoğlu günlük yaşamına dair notlar almış, gelecek nesillere bir kaynak bırakmıştır. Bu kaynaklar milattan önce milyonlara değin tarihlenen insanoğlunun yaşamı içinde o kadar büyük bir yer kaplamıştır ki arşivlemeye, derleyip düzenlemeye ihtiyaç hasıl olmuştur. Bu ihtiyaç, hayvan derilerinden çeşit çeşit kâğıda ve günümüzde dijital platformlara kadar pek çok Şekilde not alınıp, yazılarak giderilmiştir ve bu Şekilde tarih bizlere kadar gelebilmiştir.

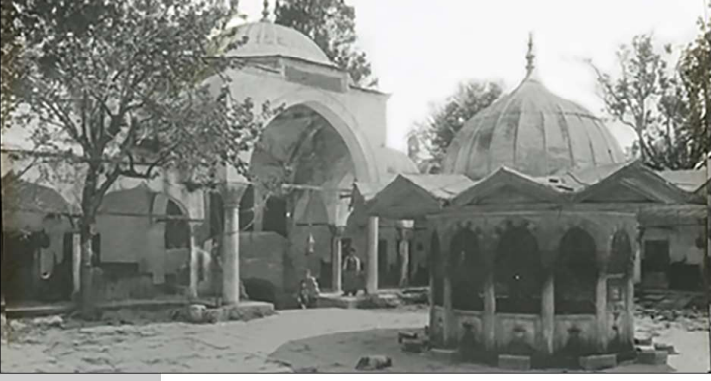
Yazılı olarak günümüze kadar aktarılan bilgi, belge ve birikimden ziyade, madalyonun diğer yüzü misali, sözlü aktarılan kısmı da vardır. Bu sözlü tarih ise yazılı kısma kıyasla hiç yadsınamayacak Şekilde çok ve keşfe gebedir.

Mimari Hafıza Dergisi olarak, sözlü tarihimize verdiğimiz öneme binaen, İstanbul, Kadırga Sokullu Şehit Mehmet Paşa Camii emektar görevlisi Kemal Gözsüz ile bir sohbet gerçekleştirip kendisine dek gelen tarihi, kültürel bilgileri bizden sonra gelecek kişilere ulaştırmak için dinledik, not aldık. Ayrıca bu sayımızda, Avrupa'nın piramidini tasarlayan **I.M Pei**'den; Osmanlı mahalle kültürünün izlerinin sürülebildiği, çevresel etmenlerden korunarak günümüze kadar gelebilmiş nadide örneklerden biri, **Birgi**'ye olan gezimizden, ülkemizin güzide insanlarından olan, hattat ve gl yetiştiricisi **Necmettin Okyay**'dan ve icra ettiği sanattan; F. L. Wright'ın ütopyası olan **Broadacre Şehri**'nden ve nicelerinde bahsettik. Siz değerli okuyucularımıza keyifli okumalar dileriz.

İbrahim Ethem Karaköse

04 Bir Mimar Bir Üslûp | Ieoh Ming Pei
A. Emin ŞAHİN

14 Birikim | Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi
Emine Nur KOYUNSEVER

22 Bir Sanatkâr Bir Sanat | Necmeddin Okyay, Hat Sanatı
Saliha KOÇKAYA

26 Gezi Yazısı | Birgi
Ali Kazım SAKALLI

34 Tarihe Vefa ve Tabela Hizmeti
Halit DEVELİOĞLU

38 Orta Sofa Sohbetleri
Kemal GÖZSÜZ

Şehircilik | Broadacre Şehri **50**
Meliha Nur ÖZÖNDER, Ümit KARABAYIR

Meydanlar | Tiananmen Meydanı **56**
Ahmet ĞAMĞAM

İç'e Bakış | Mekân İçte Başlar **62**
Öznur KARA, Zeynep KARAHAN

Yapılar ve Mobilyaları | Esherick Evi **68**
Güzide KAHYA

Mimari Hayat | İnsanlığın Ortak Mirası: Kâğıt Mirası **74**
Bilge Nur AKSU

Kitap Tahlili ve Kitap Önerileri **82**
Dilek KANTAŞ

BİR MİMAR BİR ÜSLUP

IEOH MING PEI

*A. Emin ŞAHİN**

Yaptığı eserler geçmişin ruhunu incitmeyerek buldukları çevrelere yeni kimlik kazandırdı...

BİR MİMAR BİR ÜSLUP IEOH MING PEI

Yüksek modernist mimarlığın son temsilcisi, Çin asıllı Amerikalı mimar M.Peı, ikonik eserleriyle çağına ışık tutmuştur. Hayatı boyunca mimarlık üzerine çokça eser üreten Peı, Norman Foster, Santiago Calatrava, Daniel Libeskind ve birçok dünyaca ünlü mimarı etkilemeyi başarmıştır.

Tasarımlarında kayaç, çelik ve cam gibi malzemeleri kullanan mimar, geometrik desen ve kesitlere de yer verdi. Özellikle cam ve çeliği normalden daha iyi bir şekilde bir biri ile ilişkilendirmesi ile kitlelerin merakla bakmasını sağladı. Bu malzemelerin yapı formuyla kurduğu temaslar belli bir üslubun temsiliyetini üstlendi.

Yaptığı eserler geçmişin ruhunu incitmeyerek, buldukları çevrelere yeni bir kimlik kazandırdı. Bu konu hakkında Foster onu "Ödün vermeden modern tasarımlar yarattı

ve yerel değerlere karşı duyarlıydı." şeklinde tanımlar. Her zaman mimarlığın pragmatik bir sanat olduğuna inanan Peı, tasarımlarının zaman kavramından soyutlamasına da önem vermişti.

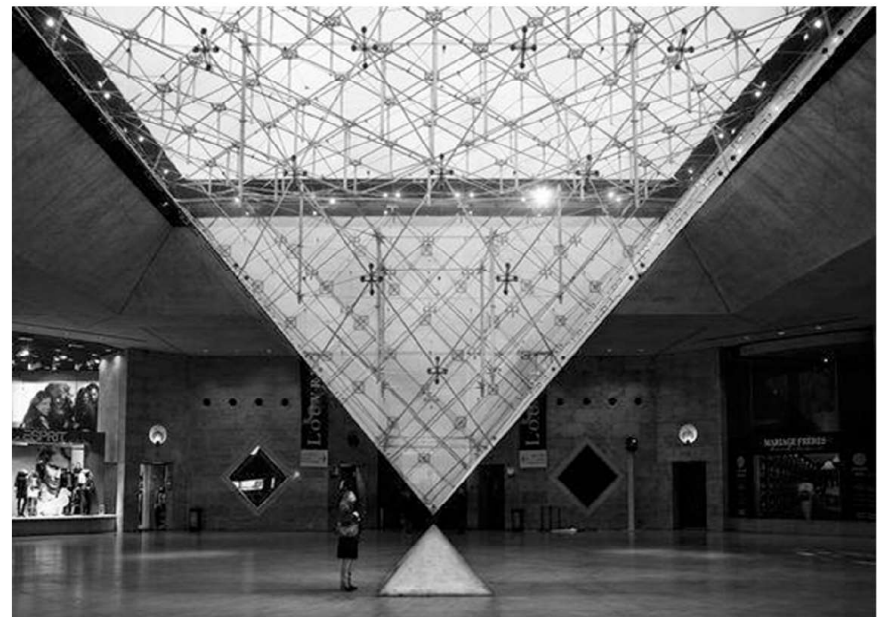
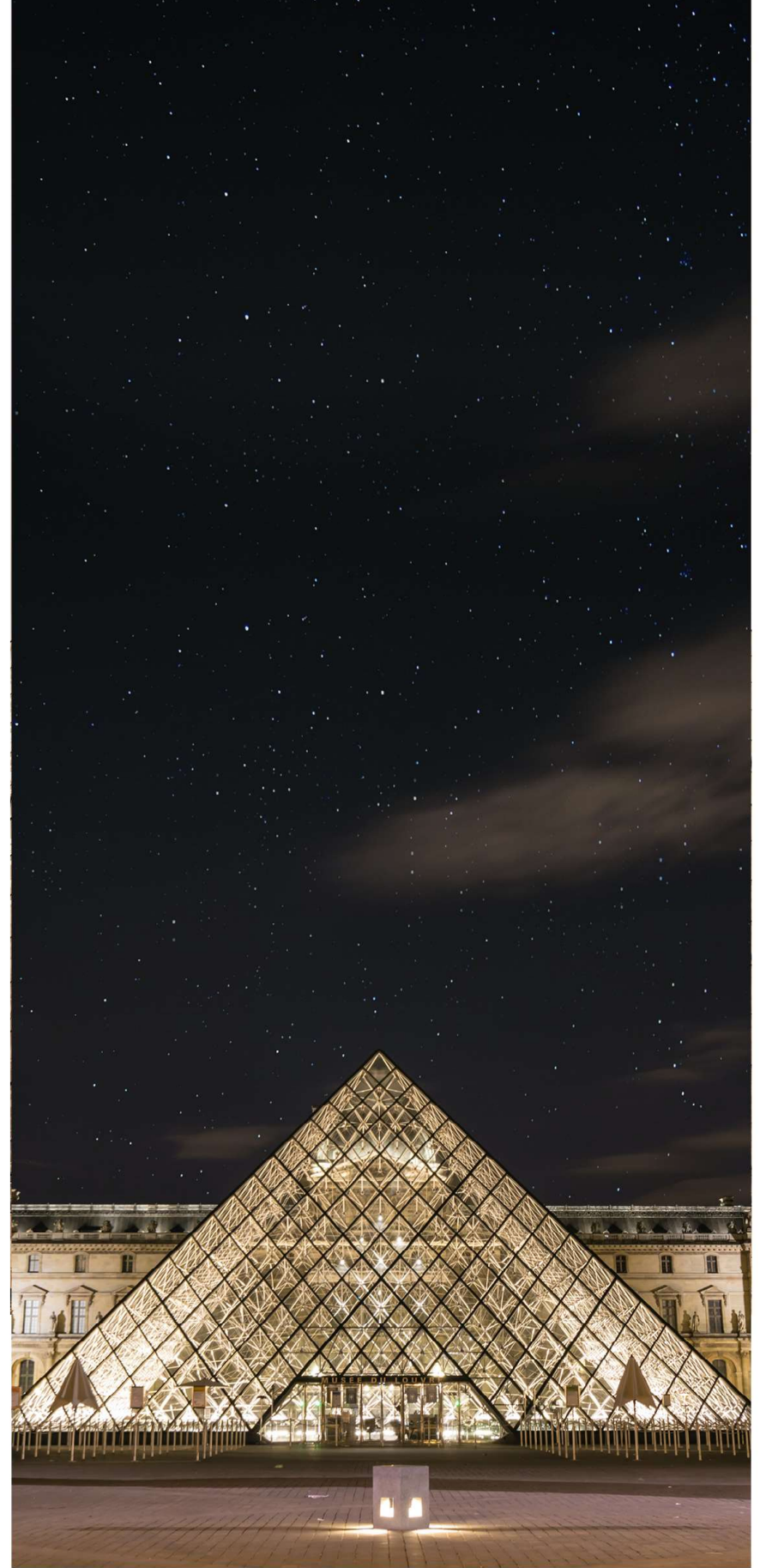
1955'te, 38 yaşında, şu anki ismi Peı Cobb Freed&Patners olan I.M.Peı&Associates'i kuran mimarın Colorado'daki Mile High Center ilk büyük projesidir. Bu projenin tasarımı ile ilgilenirken Boston, Philadelphia, Washington D.C bölgeleri için kentsel dönüşüm planları hazırladı. Colorado'daki tasarladığı Ulusal Atmosferik Araştırma Merkezi ile büyük üne sahip oldu.

F. Kennedy Kütüphanesi'nin baş mimarı olmaya hak kazandı.

F. Kennedy kütüphanesinde, camlarla oldukça etkileyici bir iç mekan oluşturan Pei, arazinin silüetini saydam duvarlar ile binanın içine yansıtmış, sağır duvarlarda dar açı kullanarak binaya keskinlik hissi vermiştir. Binada siyah ve beyaz kontrastın büyüleyiciliğini aksettirmiş, yapıyı anıtsallaştırmıştır.

1980'lerin başında Paris'te yer alan, dünyanın en önemli yapılarından, Louvre Müzesini tasarladığında, bu tasarımı çok fazla tartışıldı. O günlerde başta Fransız Parlamentosu olmak üzere, pek çok yerde, en çok konuşulan konulardan biri oldu. Birçok kişi için tarihi bir meydana cam ve çelikten yapılan piramit strüktür, tarihin manasından bağımsız, materyalist ve modernist gözüktü. İlk görücüye çıktığı zaman toplumca tarihi kalenin bütünlüğünü bozan kutsallığa saygısızlık olarak atfedildi fakat Pei, yapıyı tasarlarken cam gibi "şeffaf" bir malzemeyi boşuna seçmemişti. Meydana bugün ile geçmişi hatırlatan yeni bir kimlik kazandırdı. Bunun sonucunda da günümüzde en çok ziyaret edilen müze unvanına sahip oldu.

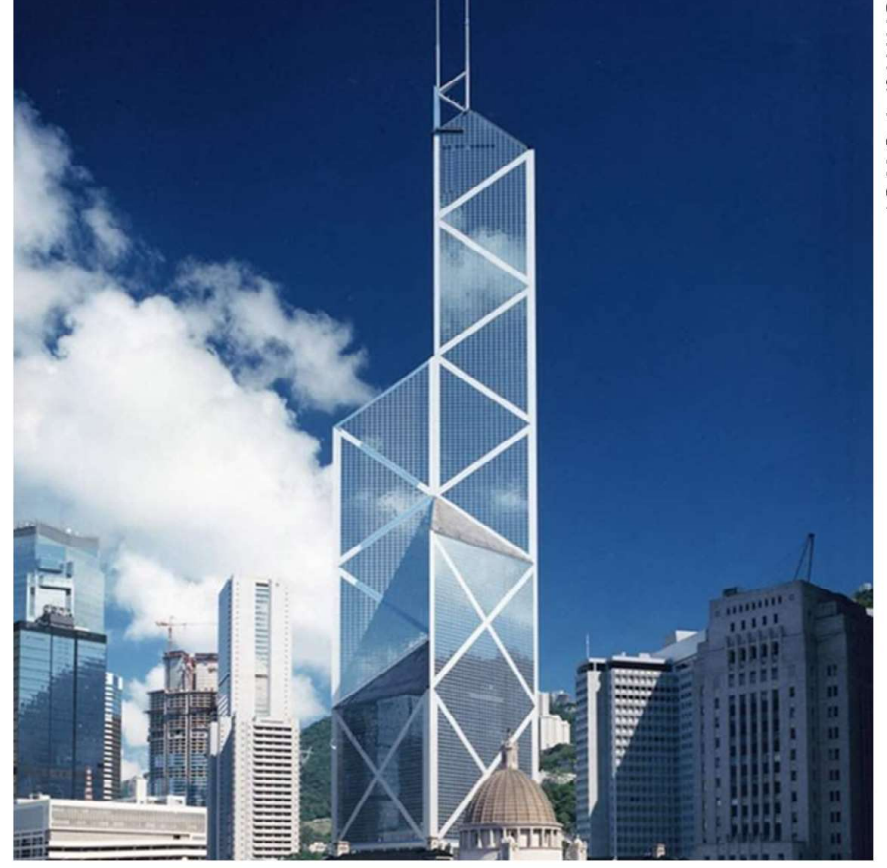

BİR MİMAR BİR ÜSLUP IEOH MING PEI

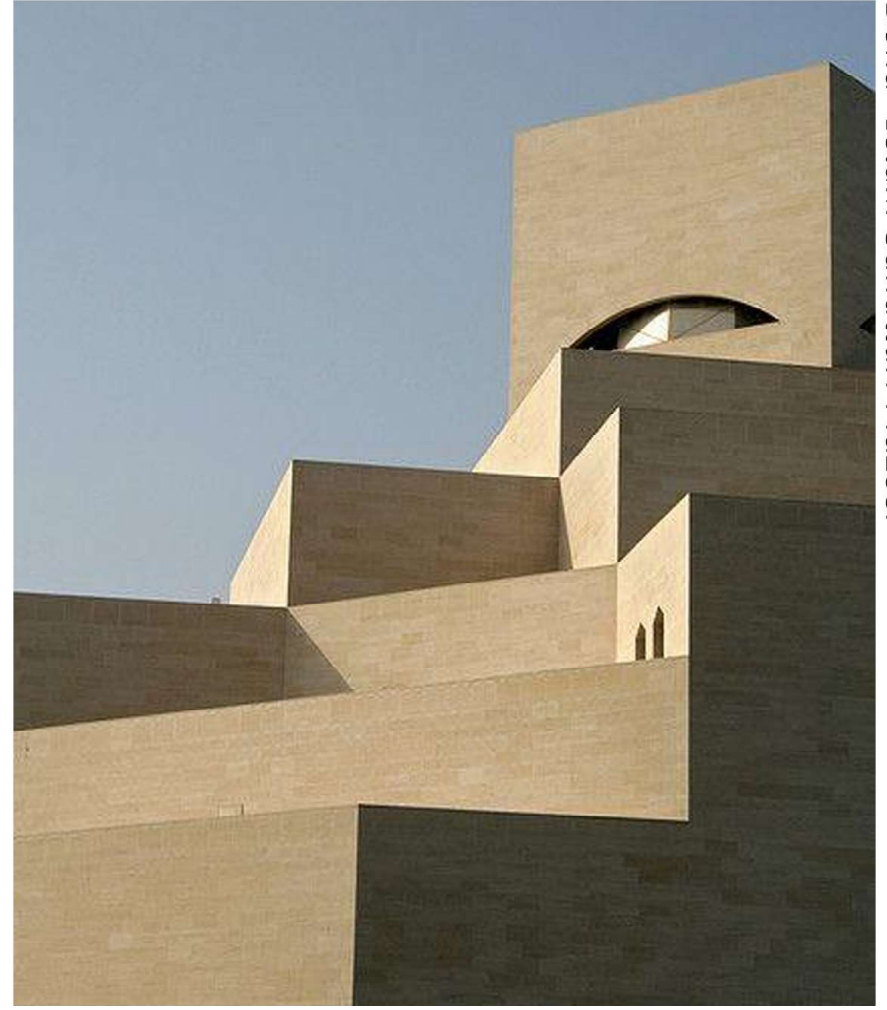
1990 yılında mimar, önemli yapılarından, Hong Kong Bank of China Tower'ı tasarladı. Pei'nin geometrik desenleri binanın formuyla birleştirip keskin bir çizgi çekmesi binayı bir banka binasının olması gerektiği gibi güçlü gösterdi.

Kendisinden Katar'daki İslam Eserleri Sanatı Müzesinin tasarlanması istendiğinde Pei, bu iş için uygun olduğundan bir süre emin olamamıştır. Batının yüksek modernist mimarı, İslam Sanatları'na oldukça uzaktı fakat bu tasarım mimar için farklı kültür- lere ve büyük bir kitleye hitap edebilmeyi vadediyordu.

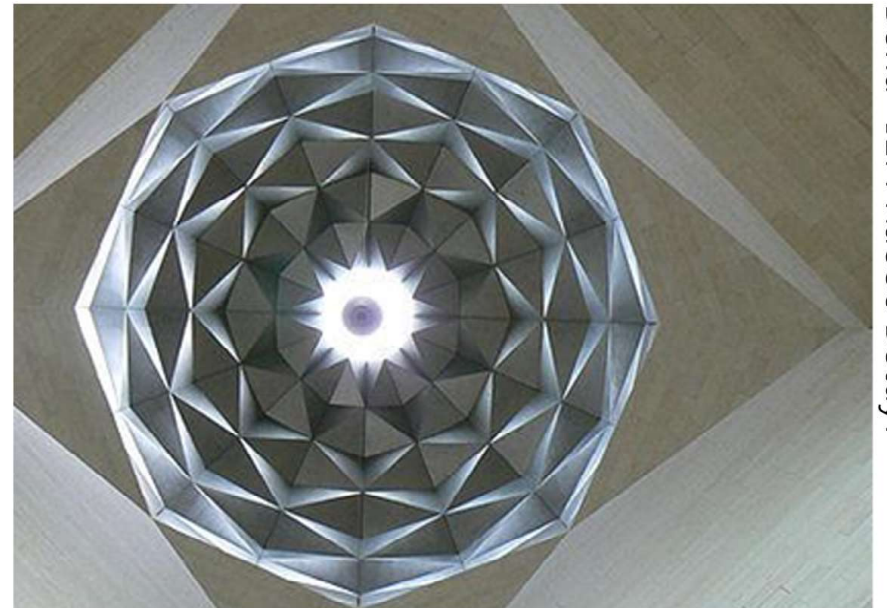
Tasarıma başlamadan önce İslam üzerine araştırmalara girişen mimar, işe son Peygamberinin hayatını oku- makla başladı. Sonrasında İslam coğrafyalarını seyahate çıktı. Bu seyahatte İslam'ın renklerini motiflerini ve desenlerini süzge- cinden geçirdi ve müzeye uyguladı. Tasarımını -Doha'daki İslam Sanatı Müzesi'ni- 2008'de tamamladı.

China Tower

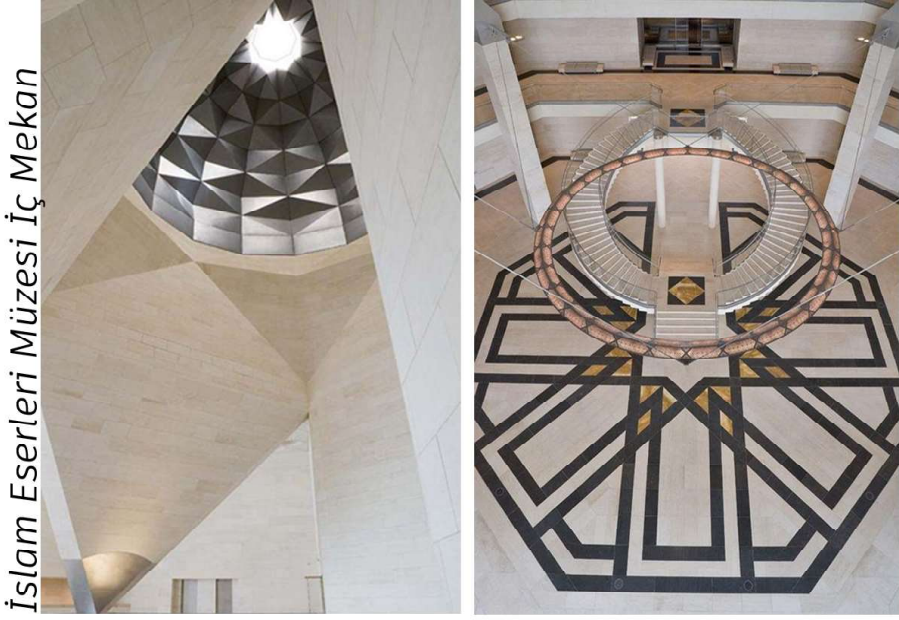
Doha - İslam Sanatları Müzesi

Doha - İEM Kubbeye Detayı

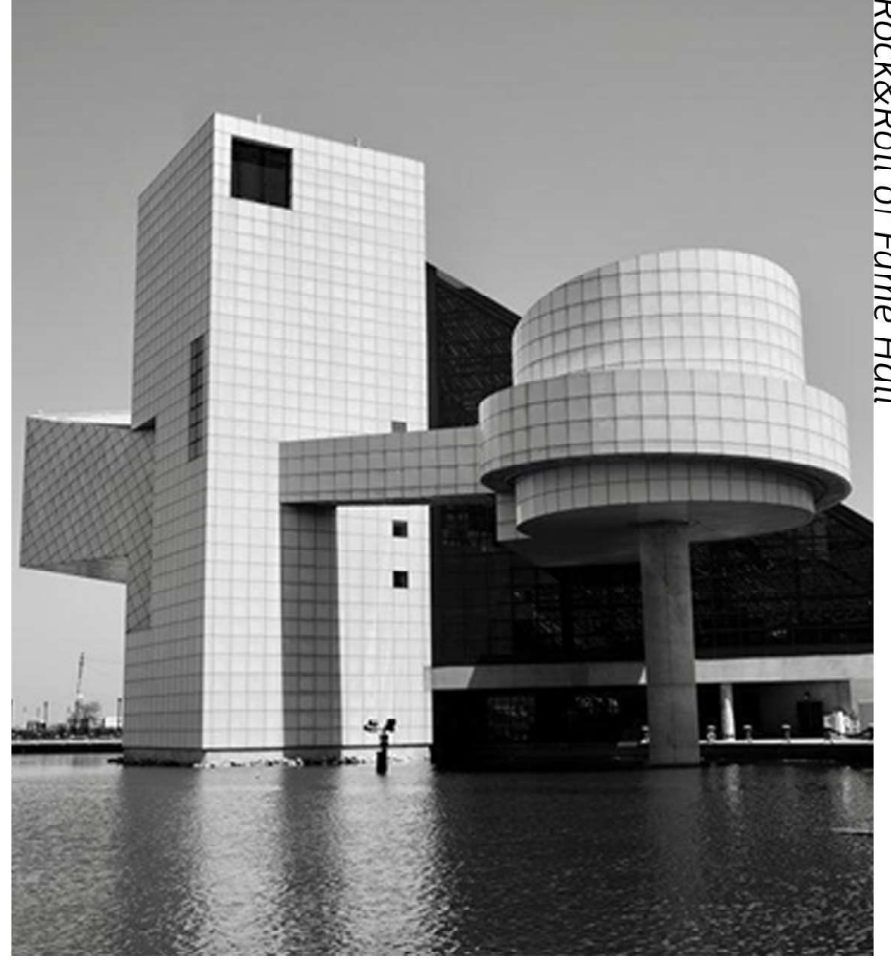

İslam Eserleri Müzesi İç Mekan

Din ve kültür farklarınının tasarıma engel olmadığını ve sonradan öğrenilmiş yaşam tarzındaki izlerin sergilenebildiğini gören mimar Pei, sıradaki Rock&Roll of Fame Hall tasarımıyla gözlerini zirveye dikti. Bu müzik tarzı hakkında hiçbir bilgisi ve ilgisi olmayan mimarı zorlu bir süreç bekliyordu fakat merak onu uçurumun kıyısında zirvede düşmeden yürümeye zorluyordu. Rolling Stone'un kurucusu Jan Wenner ile birkaç rock konserine katıldı. Bu türün müzik dünyasının ritmik kalp atışlarını hissetti ve Pei, Cleveland'ın karakteristik yapısı Rock&Roll Hall of Fame'i 1995'te tamamladı.

Rock&Roll of Fame Hall Detay

Rock&Roll of Fame Hall

Rock&Roll of Fame Hall

Pei'nin kibar, mütevazı duruşunda, zihninin derinliklerindeki keskin, net çizginin tesiri yoktur. İslam Eserleri Müzesi, Everson Müzesi, Luce Memorial Şapeli ve Des Moines Sanat Merkezi'ne bakıldığında Le Corbusier'in yapı formlarından, modernizminden ve sadeliğinden ilham aldığı görülmüştür. Yaşamı boyunca üretken bir çizgide ilerleyen ve modernist tavrıyla birçok devrime imza atan mimar 16 Mayıs 2019'da hayatını kaybetti.

LUCE MEMORIAL ŞAPELİ

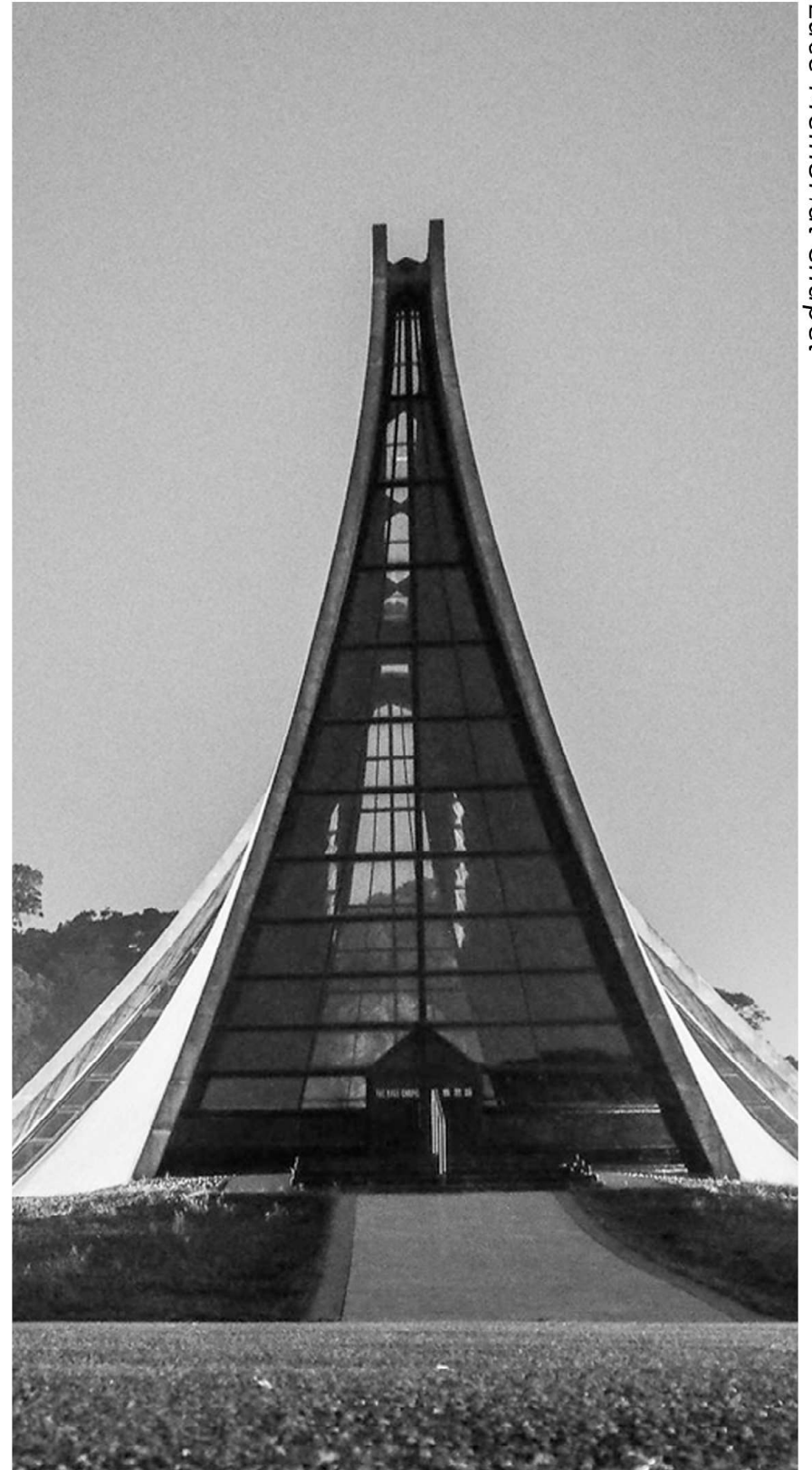
Amerikan bir misyonerin adını taşıyan Luce Memorial Şapeli, Mimar Ieoh Ming Pei ve Chen Chi-Kwan tarafından tasarlanır. Eserde Picasso'nun öncüsü olduğu kübist akımdan da izler görülür. İlk görünüşte formundan dolayı çadıra benzetilir.

Tayvan'ın Taichung şehrindeki Tunghai Üniversite kampüsünde yer alan kilisede herkese açık olmayıp belli bir topluluğa hizmet ettiği için şapel adını alır. 12 bin metrekarelik alanda 477 metrekarelik alan kaplar. Düzensiz altıgen tabana oturtulan yapı 500 koltuklu bir nef, bir kanal ve soyunma odalarından oluşur. Kilisenin kıvrımlı duvarları 19.2 metre yüksekliğindedir. Yapıda betonarme, ahşap, cam ve çelik malzeme kullanılmıştır.

Nemli ve sel bölgesinde yer alan eğimli arazi bölgesinde mukavemeti sağlamak amacıyla duvarlarda betonarme kullanılmıştır. Tayvan'da yapılan kilisenin tasarımında çevresiyle kurduğu bağlamanın uygunluğuna da önem verilmiştir.

Luce Memorial Chapel

Luce Memorial Chapel

Luce Memorial Chapel

Yapının stabil olmayan formu duvarlarda kaburgalar olmasını gerektirir. Kaburgalar, duvarın burkulma eğilimine mukavemet göstermesi için aşağı indikçe kalınlaşır. Şapelin dış kabuğundaki sırlı elmas şeklindeki çiniler gökyüzüne ve doğaya dikkat çektirir.

Duvarlar alışlagelmişin dışında birbirlerinden bağımsız gözükür fakat tavana yakın tepe bölgesindeki kirişler tarafından birbirlerine bağlanır. Bu kirişlere, bölgenin yağışlı ve rüzgarlı olmasından ötürü, çelikle güçlendirme yapılmıştır.

EVERSON MÜZESİ

1968'de I.M Pei tarafından tasarlanan yapı, müzelerin geleneksel yapı tipolojisine yenilikçi formuyla karşıt cevap niteliğindedir. Yapının formunda sanatın modern yüzünü gösteren Pei, tüm açık kısımlardan yapının içine erişimi açarak dış ile iç arasında güçlü bir bağ kurmuştur.

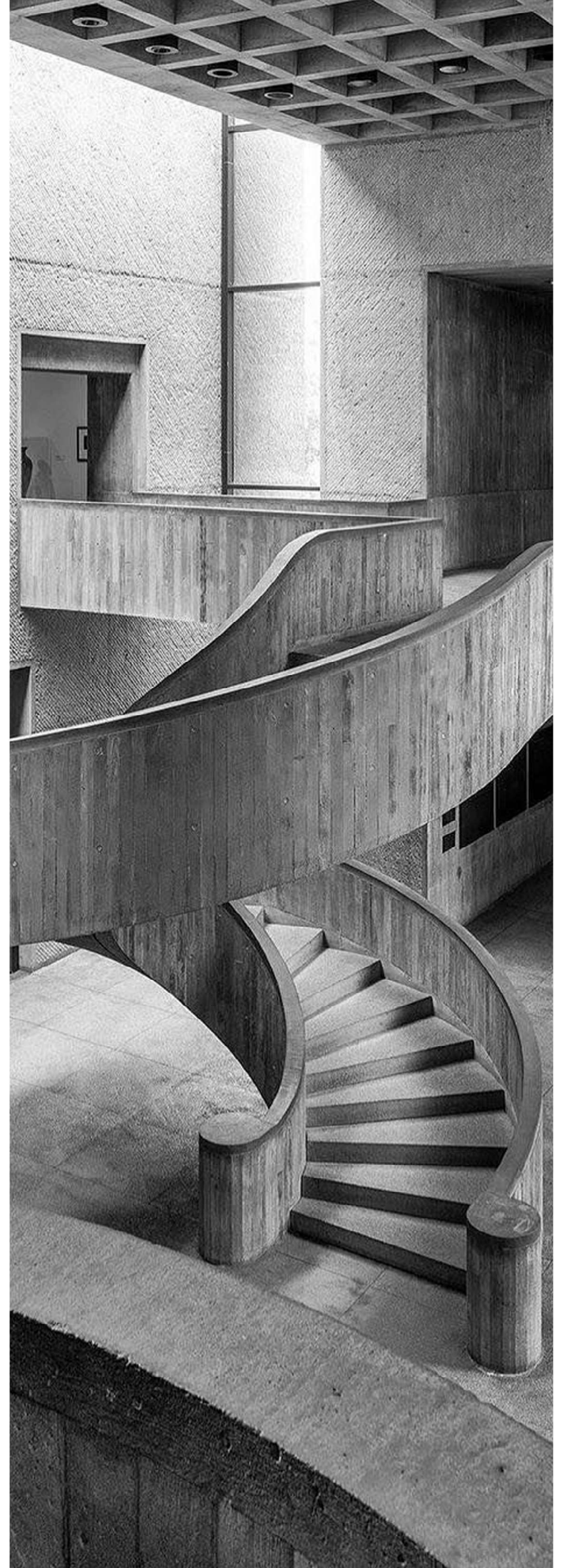
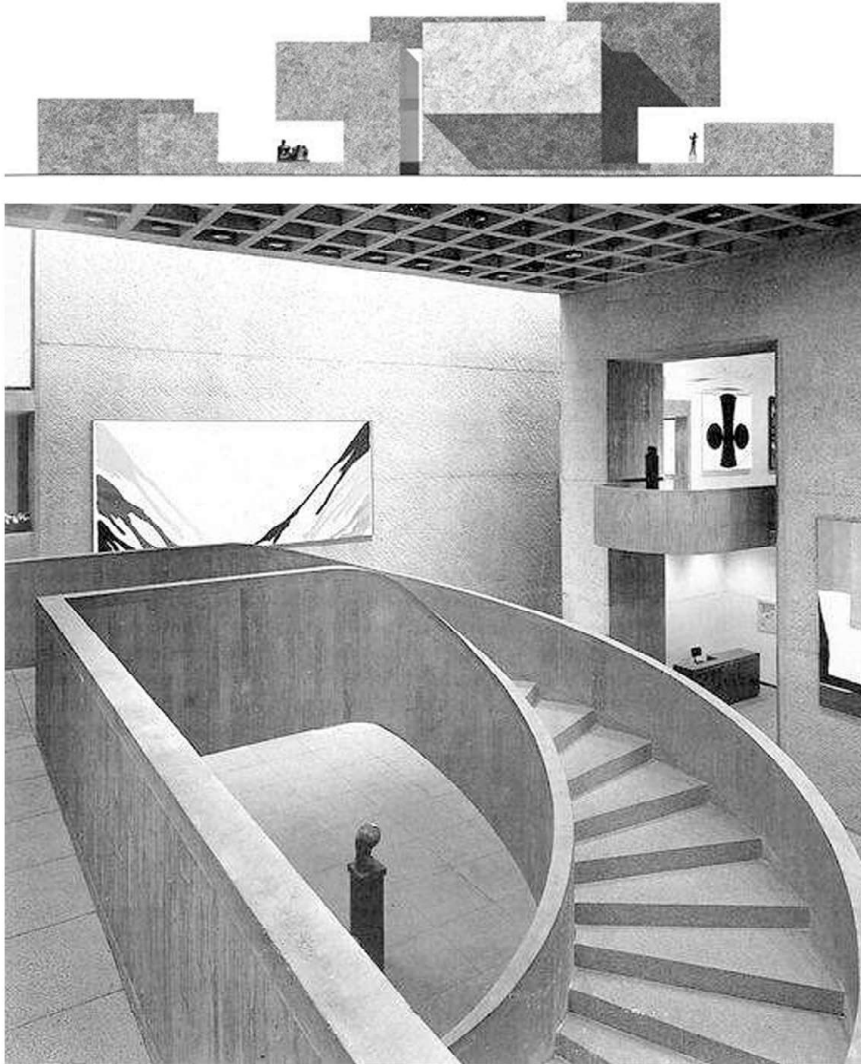
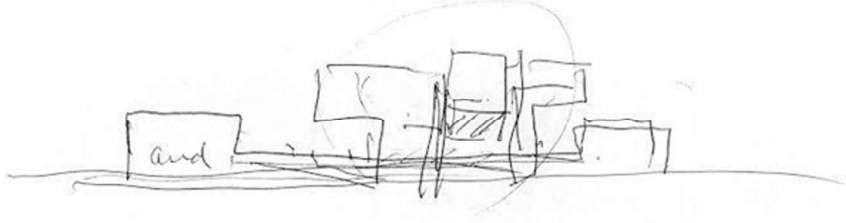
Galeriye geçişte, atriyum, kendisini çevreleyen dört penceresiz duvardan oluşur. Farklı kısımlarda yer alan oditoryum ve kütüphane/salona atriyumdan geçilir. Ana hacimler arasındaki boşluklardan ışık süzülerek ortama girer. Bina büyük ölçekli stabil çizgileri olan soyut heykel görünümündedir.

BİR MİMAR BİR ÜSLUP IEHOH MING PEI

Bina girişindeki kontrastın aksine ikinci katta ferahlık mevcuttur. Galerideki heykelsi sarmal merdiven ziyaretçileri galeriye bakan ikinci atriyumya taşır.

Farklı boyutlardaki kütlelerin üç eksende asimetric dağılarak oluşturduğu bütünlük hiyerarşik dağıtılmıştır, en üstte galeri bulunurken altta atriyum yer alır.

Müzedeki odak haline gelen video sanat koleksiyonundan parçalar Everson cephelerinde üç boyutlu olarak yansıtılmaktadır.

BİRİKİM

SOKULLU MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ, KADIRGA

*Emine Nur KOYUNSEVER**

Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi; İstanbul'un Fatih ilçesi, Kadırga semtinde, 1571 yılında inşa edilmiştir. Gerek kot ile ilişkisi gerekse yapı içerisinde bulunan çini süslemelerinden ötürü Mimar Sinan'ın inşa ettiği önemli ve üzerine düşünülmesi gereken eşsiz yapılarından biridir.

BİRİKİM SOKULLU MEHMET PAŞA CAMİİ

Caminin Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa tarafından eşi İsmihan Sultan için yaptırdığı söylendiği gibi yapının İsmihan Sultan tarafından yaptırılıp Sokullu Mehmet Paşa tarafından bir medrese, şadırvan ve zaviye ilâve edildiği ve bundan dolayı da Sokullu Camii diye tanındığı söylenmektedir.

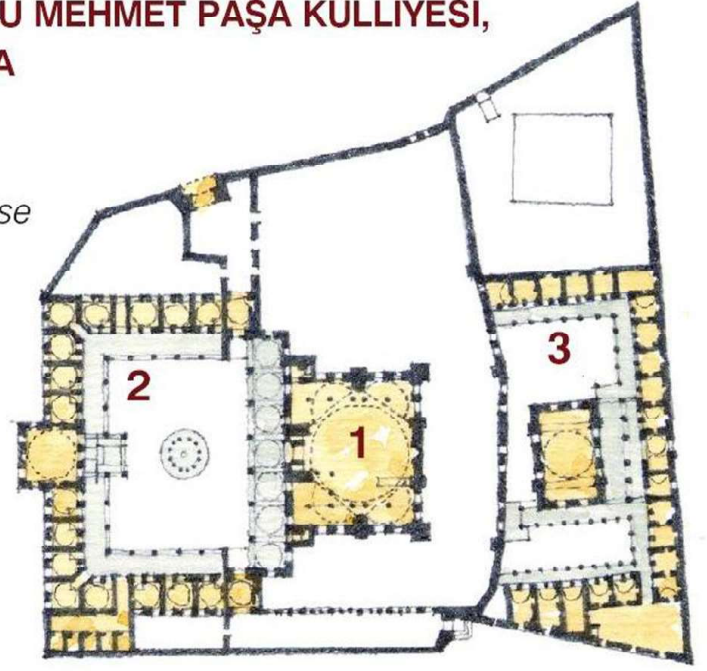
Caminin içinde bulunan kitabeye göre Külliye'nin bulunduğu arazide Bizans zamanında bir kilise bulunmaktaydı. Bu kilisenin Aya Anastasia Kilisesi olduğu bazı araştırmacılar tarafından söylenmektedir.

Mimar Sinan eseri olan bu yapı topluluğu; cami, medrese ve tekkeden oluşur. Mezarlıklar ile 3600 metrekare alan kaplayan bu kütle oldukça eğimli bir alanda yer alır. Eğimli arazinin getirdiği zorlukları avantaja çeviren Mimar Sinan, yapıya 3 ayrı sokaktan 3 farklı kot ile giriş vermiştir.

Göz alıcı İznik çinileri, aydınlık ve dengeli iç mekanı ile ve özellikle Hacer'ül-Esved'in dört küçük parçasını içinde bulundurması ile halk tarafından tanınır. Taşlar, mihrabın üstünde, minber kapısı üstünde, minberin külahı eteğinde ve kapıdan girince mahfilin altındadır.

SOKULLU MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ, KADIRGA

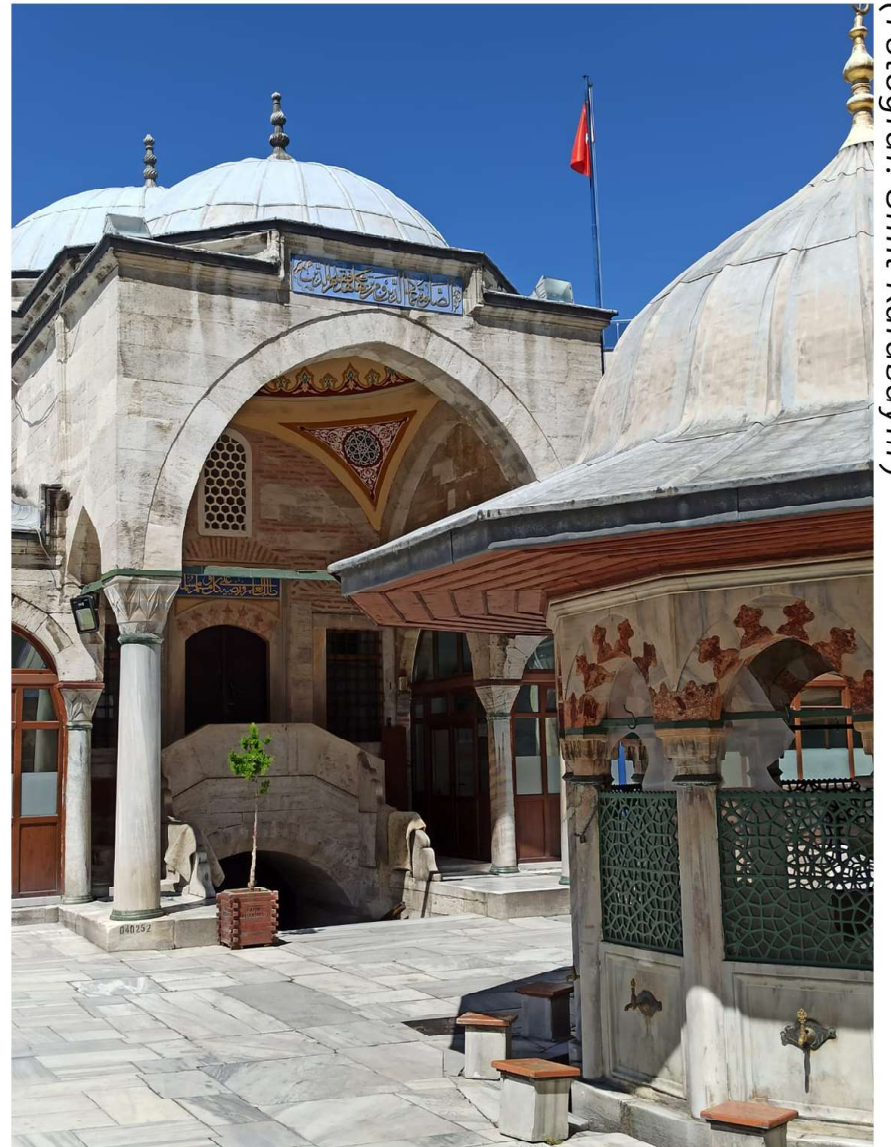
- 1- Cami
- 2- Medrese
- 3- Tekke

Külliye Planı
(Kaynak: sinanasaygi.org)

Minberde bulunan
Hacer-ül Esved

Külliye'ye Alt Kottan Giriş
(Fotoğraf: Ümit Karaboyun)

BİRİKİM SOKULLU MEHMET PAŞA CAMİİ

Sokullu Camii, harim kısmı kareye yakın dikdörtgen formundadır ve caminin tek minaresi bulunur. Tüm mekana hakim olan bir kubbesi ve dört tane de yarım kubbesi vardır. Merkezi kubbe bu dört yarım kubbe ile oluşturulmuş altıgen kaidenin üstünde yükselir. Dört yarım kubbenin dikdörtgen kaide ile ilişkisi köşe pandantif ve mukarnaslar ile sağlanır. Merkezi kubbeyi mihrap ve giriş duvarındaki ikişer tane ve yan kenarların ortasında birer tane olmak üzere toplam altı ayak taşır. Bu ayaklar da birbirlerine kemerlerle bağlıdır.

Harim kısmında bulunan göz seviyesindeki pencereler düzenli sıralar şeklinde bulunur. Duvarların alt sırasında mermer söveli ve ahşap kepenkli dikdörtgen pencereler, bunların üstünde iki sıra halinde tepe pencereleri bulunur. Pencerelerin düzenli sıralar halinde bulunmasıyla ışık mekana her yönden eşit bir şekilde girer.

Döneminin diğer camilerinden Rüstem Paşa Camii'nde olduğu gibi bu eserde de 16. asır çini sanatının müstesna örnekleri;

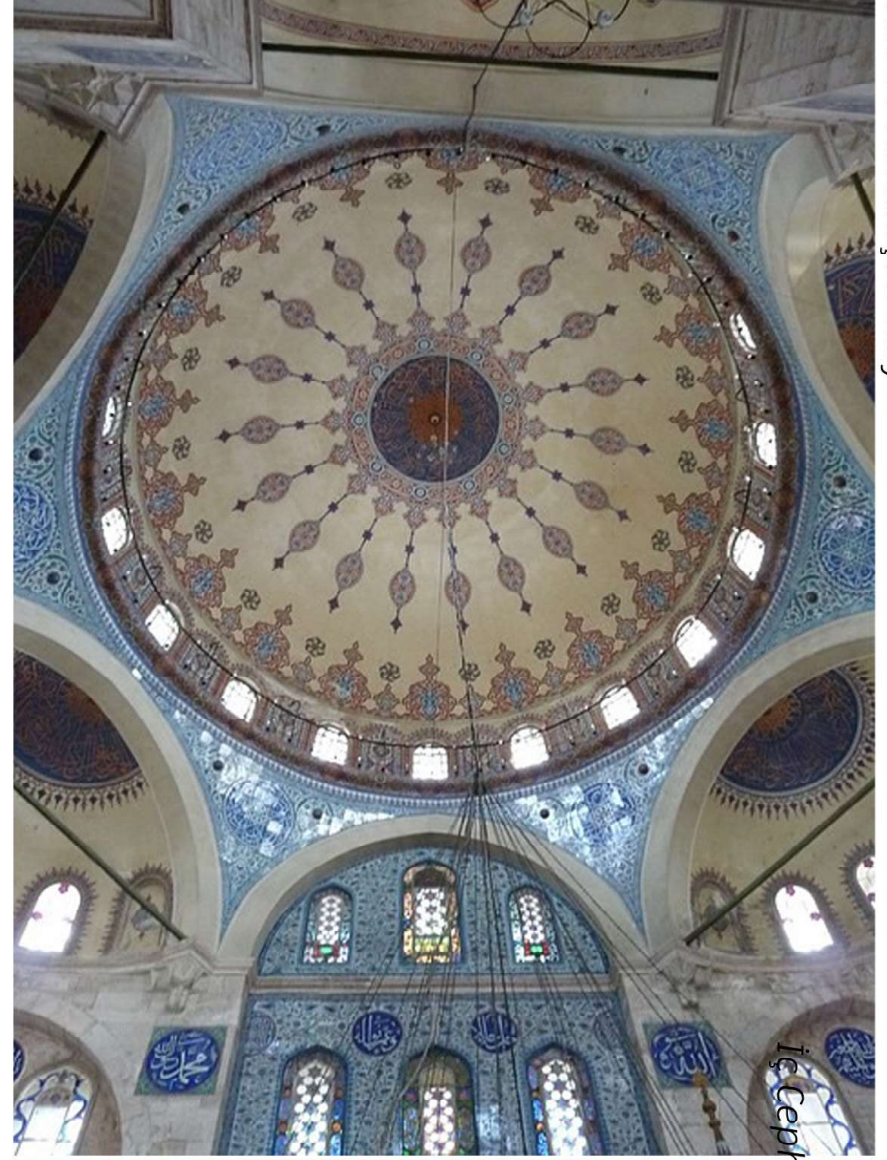
Cami İç Mekan

BİRİKİM SOKULLU MEHMET PAŞA CAMİİ

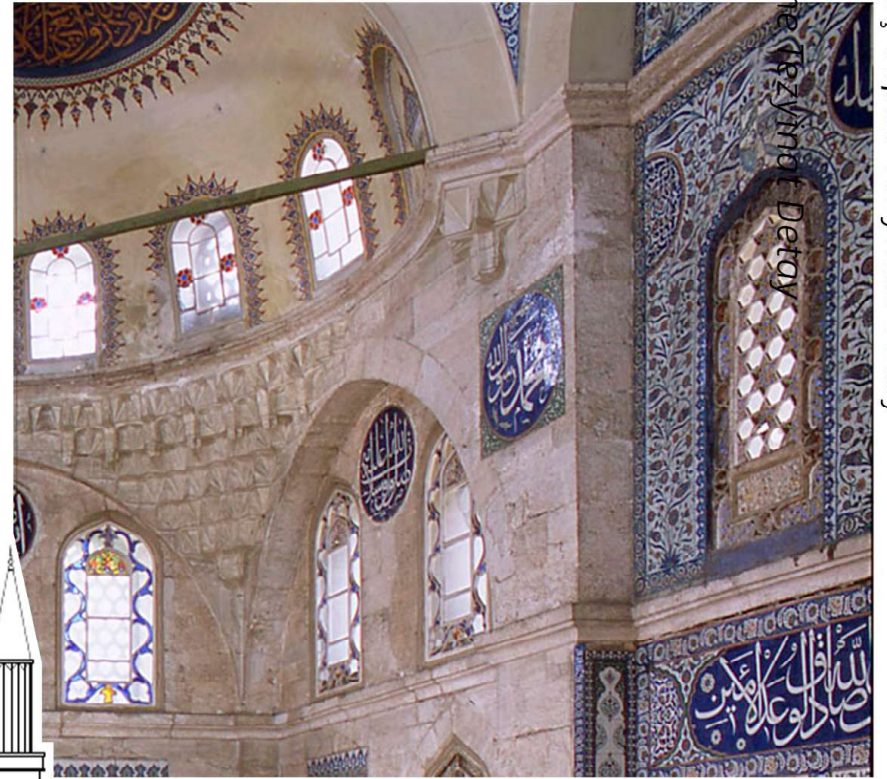
kible duvarında, merkezî kubbe pandantiflerinde, minber külahında ve pencerelerin üstlerinde yer alır. Yapının günümüze kadar gelen orijinal kalem işleri, geleneksel Türk tezyinatının en güzel örneklerindedir.

Caminin son cemaat yeri kare planlı ve yedi kubbelidir. Ortada bulunan kubbesi daha yüksekte konumlanır. Kubbeler mukarnas başlıklı mermer sütunlara oturan pencikemerlerce taşınır. Caminin girişi bu bölümde bulunur. Son cemaat yerinin medrese ile birleştiği iki uçta mermer söveli kapılar yer alır. Her bir kapının üzerinde muvakkithane odaları bulunur. Son cemaat yerinin sağ tarafında çokgen planlı, ahşap konik külahlı ve tek şerefeli bir minare yer alır. Minare kesme taştandır.

Dış avlusu olmayan caminin iç avlusu bulunur. Caminin avlusu ile kuzey cephesinde bulunan girişi arasında 5 metre gibi bir kot kot farkı bulunması sebebiyle bu alana bir merdivenle ulaşılır.

Kubbe Kalemîşi Detay

İç Cephe Tezyinat Detay

Küllîye Kesiti

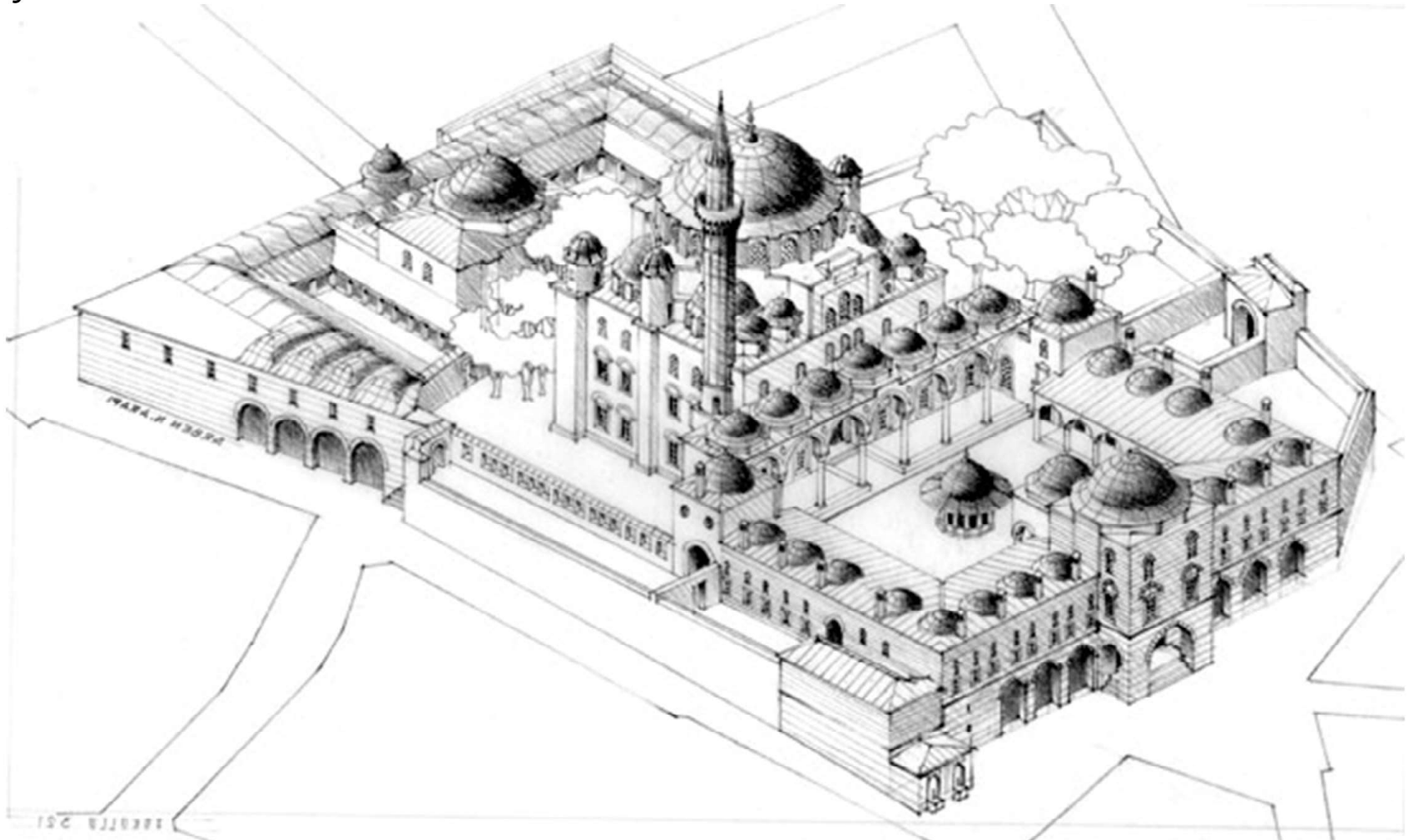
BİRİKİM SOKULLU MEHMET PAŞA CAMİİ

Camii ve medrese bir avluyu paylaşır. Mermer kaplı avlunun ortasında kubbeli, kurşun kaplamalı saçakla örtülmüş ve on iki yüzlü şadırvan bulunur.

Medrese on altı hücre ve bir adet dershaneden oluşur. Hücreler ve dersane kare planlıdır. Her hücrede bir ocak bulunur. Hücreler avluya ve sokağa bakan pencereleleriyle iki yönden ışık alır. Medrese odalarının özgün tezyinatı

günümüze kadar ulaşamamıştır. Medresenin on altı hücresi “U” şeklinde avluyu kuşatır. Sokullu Camii giriş cephesi revakları stalaktit (sarkıt) sütun başlarına sahip olmasıyla medrese revaklarından ayrıdır. Medrese revaklarının ise taşıyıcı sistemi baklava sütun başlıkları ve kaş kemerlerdir. Medrese revaklarının cami ile ilişkisi kopartılmış olup medrese ve cami avlu etrafındaki bir bütün olarak tasarlanmıştır.

BİRİKİM SOKULU MEHMET PAŞA CAMİİ

Caminin kible duvarının biraz ilerisinde, yüksek bir duvarın taşıdığı platformun üzerinde tekke yer alır. Osmanlı mimarisinin klasik döneminden kalan nadir tarikat yapılarından bir tanesidir. Günümüzde kuran kursu olarak kullanılan medrese yapısının yemekhanesi olarak hizmet vermektedir.

Açık avlulu ve revaklı olan tekke, Osmanlı medreselerine benzerlik göstermektedir. Güneyde bulunan kemerli bir kapıdan kare planlı ve kubbeli bir eyvana, buradan da iki sıralı beşer birimden oluşan bir revaka geçilir. Buranın gerisinde de tevhidhane yer alır. Konumlarına göre dikdörtgen yada kare planlı olan derviş odaları, beşik tonoz ile örtülmüştür. Eğimli bir arsa olması sebebiyle tekkenin batı kanadı iki katlı tasarlanmıştır. Alt katta basık kemerli bir revakın arkasına dokuz adet beşik tonozlu oda, tevhidhânenin altına da küçük bir hamam yerleştirilmiştir. Camiye göre daha yüksekte kalan tekke kompleksinin avlusunda 19. yüzyıldan kaldığı düşünülen ahşaptan yapılmış, iki katlı bir şeyh evi bulunur.

Külliyenin doğu, batı ve güneyinde bir hazire yer almaktadır. Caminin kuzey yönü hariç pencerelerden bakıldığı zaman hazire görülür.

Tekkenin Kubbeden Görünüşü

Kılıve İğnesinde bulunan Hazire

Hazirede, çoğu tekkenin şeyhleri olmak üzere din adamları ve Sokullu Mehmet Paşa'nın iki torununun mezarları bulunmaktadır.

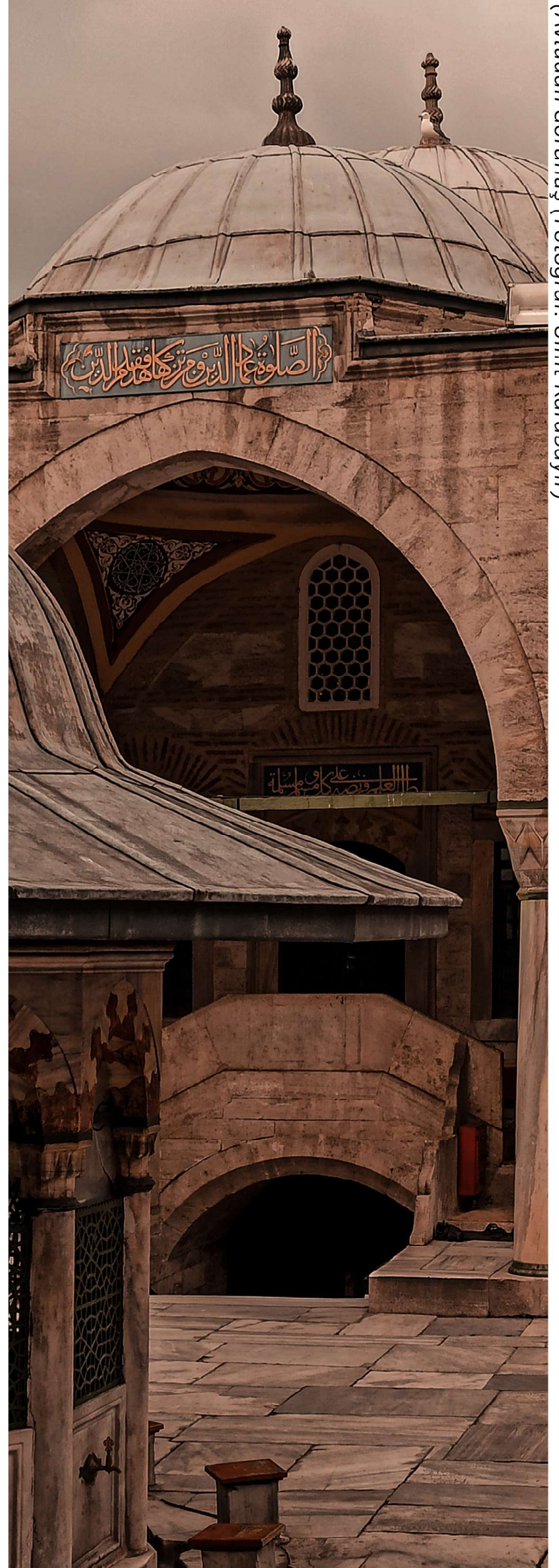
Kadırga Semsî'nde bulunan Külliye'nin camisi, birçok araştırmacı tarafından Mimar Sinan'ın sadrazamlar için inşa ettiği küçük boyutlu camiler içinde en güzeli olarak nitelendirilir. Cephesi iç mekânına göre sade kalan bu yapılar; iç mekânının güzelliği ile yüzyıllardır ibadete ve eğitime gelenleri huzura kavuşturur.

I Kaynakça

TANMAN, M. Baha; "Sokullu Mehmed Paşa Külliyesi", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 37, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009, s. 360-363.

Cansever, Turgut; Mimar Sinan, Albaraka Türk Yayınları, İstanbul, Aralık 2005

Pamuk, Şule; Tezyini Açısından Kadırga Sokullu Mehmet Paşa Cami , Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Sanatları, Tezhip Anasanat Dalı, İstanbul, 2013

(Avludan Görünüş (Fotograf: Ümit Karabayır))

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ
الذِّكْرُ الْحَكِيمُ

Bismillah
1377

BİR SANATKÂR BİR SANAT

NECMEDDİN OKYAY | HAT SANATI

Saliha KOÇKAYA*

Harflerin Aşkı

Meşhur bir tarifte hat şöyle anlatılır; "*Hat bedeni duygularla meydana gelirse de ruhun asaletindedir*" der Nazzam.

Bir başka tarifte de "*Cismani aletlerle ortaya çıkan ruhani bir hende-
sedir*" şeklinde ifade edilmiştir.

İslam estetiğinin zirve noktasını oluşturan bir sanat olarak kabul edilen hat, sözlükte "*ince, uzun doğru yol, birçok noktaların birbirine bitişerek sıralanmasından meydana gelen çizgi*" gibi anlamlara gelir. Bu sanat, Kur'an harflerinin 6 ile 10. yüzyıllar arasında geçirdiği uzunca bir gelişme döneminden sonra ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Hüsn'ü Hat, bir millete ait olmayıp İslam'ı kabul eden milletlerce benimsenip sanat yolculuğuna başlamıştır. Kuran-ı Kerim'in bir araya toplanmasından sonra, İslam dininin bilime verdiği özel önemin etkisiyle, çok sayıda katip yetişmiş, yazı da doğal olarak büyük aşamalar göstererek önemli sanat kolu olmuştur.

YAZI STİLLERİ

Bu yazının ilk biçimi olan ve adını Kufe kentinden alan köşeli karakterli kûfi yazısının yerini 9. yüzyıldan sonra **aklam-ı sitte (altı çeşit yazı)** almaya başladı.

1-RİKA:Dört bölümü düz, iki bölümü yuvarlaktır.

2-SÜLÜS:Bir buçuk bölümü düz, bakisi yuvarlaktır.

3-NESİH:Muhakkak'a tabidir.

4-TEVKİİ:Sülüs'e tabi olup, kalem kalınlığı onun üçte bir'i kadardır.

5-REYHANİ: Yarısı yuvarlak, yarısı düzdür.

6-MUHAKKAK: Düzlüğü ve yuvarlaklığı değişik, çoğu harfleri bitişiktir.

Hat sanatı, tarihi seyir içersinde yer yer ve kol kol gelişmiş, mükemmelmiş ve güzel sanatlar arasında seçkin yerini filen almıştır. Mimari süsleme başlığı altında nice eserler verilmiş olsa da cüzler, hilyeler, fermanlar gibi değişik konularda da yerini bulmuştur.

HAT SAN'ATINDA GÜZELLİK UNSURLARI

TERKİB: İslam harflerinin bitişik olması, onların her kelimeyi, hususi bir şekle ve görünüşe, sokulabilecek terkipler meydana getirmeye mümkün kılmıştır. Güzel bir yazıda terkip, yalnız harflerin basit şekillerinin yapışması değildir. Adeta resmin yazıya dökülmesi, yazıyla resim yapılmasıdır.

TENASUB:Yazı şeklidir. Lam, vav, nun gibi şekillerin, uzunlukları ile enleri, incelikleri ile kalınlıkları arasında oluşu nedeniyle ruh üzerine bir etkisi vardır. Bu güzellik yalnız hat sanatında değil, mimarlık, heykeltıraşlık gibi, diğer sanatlarda da aranan önemli bir vasıftır.

SADELİK:Sadelik fikri yazıda bir kıymettir. Sanatkârın vermek istediği şey, yazının hakikatçi bir telakkisidir. Bundan harfler, kelimeler, her türlü hareke ve tezyinat, hatta istif ve terkip külfetinden uzak olarak, kendini göstermektedir. Mesela, Sinan devrinin çinilerinde görülen büyük celi yazılarında bu vasıf tamamıyla vardır.

İHTİŞAM (AZAMET):Bu en çok sülüs celisi ve kûfi gibi bünyeleri gereği kalınlığa, ağırlığa, kudret ve kuvvet duygularının ifadesine uygun olarak tecelli etmektedir. Mustafa Rakım mektebinde olduğu gibi. Sanatta bu azamet fikrinin mütenazırı, incelik hissidir. İncelik, azamet gibi irademize değil, kalbimize, hissimize müracaat eden bir kıymettir. Türk yazıları arasında bu hissi, en büyük belagatle ifade edebilen yazı, ta'lik yazısıdır. Ta'lik bünyesi bu kıymetin bütün tafsilatı ile ortaya çıkmasına çok müsaittir. Ondan sonra, nesih, rik'a yazılarında da bu incelik hissinin tecellisini bulmak mümkündür.

Özet olarak bu yazılardan akan ruhtur ki bizi ayakta tutuyor.

Kaleminden kalbe, kalpten kaleme yürüyen mânâ, ahenk, ritim, yüzyıllarca damarlarda dolaşmış bu sanat ruhu esirî meltemiyle sülüs, nesih, reyhanî vs çeşitli tarz ve üsluplarda sayfalara nakşedilmiş yazıları okşuyor, kurumuş lacivert, siyah, ya da kırmızı mürekkebine bûseler konduruyor.

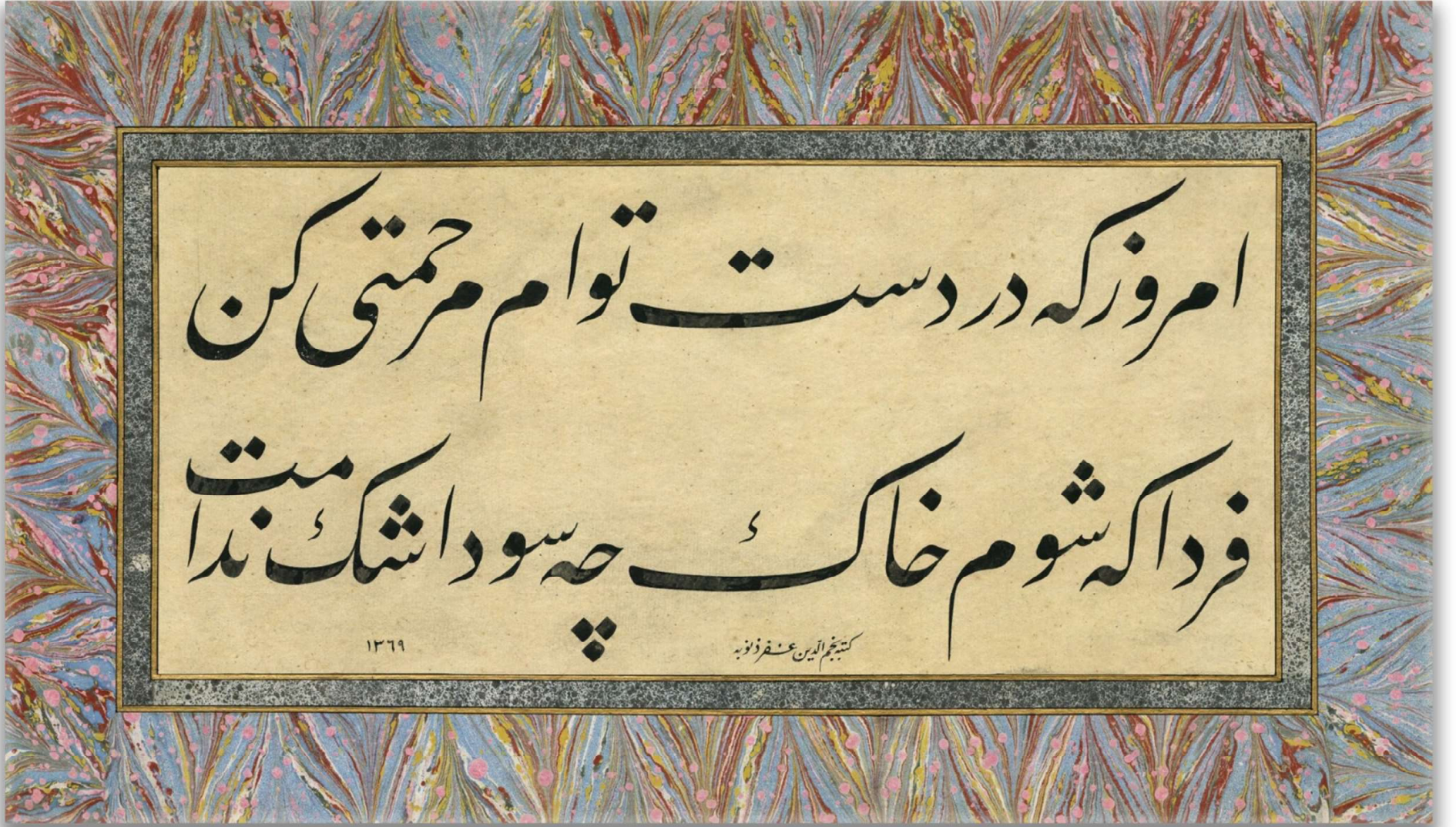
HATTAT NECMEDDİN OKYAY

“Yazı dilin eli, elin dilidir. Kafanın mizanı, gönlün tercümanı, iradenin ölçüsü, ruhun aynasıdır. Cesseste ruha benzer.

Yazı hafızanın yükünü hafifletir, güzel yazı bunu daha da azaltır”

Necmeddin OKYAY

Mehmet Necmeddin Okyay, Üsküdar Yeni Cami İmamı'nın oğlu olarak, 29 Ocak 1883 tarihinde Üsküdar'ın Toygartepe semtinde dünyaya gelir. Küçük yaşta Kur'an-ı Kerîm hıfzına başlar, Rüştiyede okuduğu yıllarda hâfız olur. *Ravza-ı Terakki Rüştiyesi'ndeki hat hocası Talat Bey'dir ve ondan Rik'a, Divani, Celi Divani yazılarından icazet alır.* Hat derslerine daha sonra Bakkal Arif Efendi ile devam eder ve Üsküdar İdâdisi'ne başladığı günlerde, hat çalışmalarına izin verilmeyince mektebi terk eder.

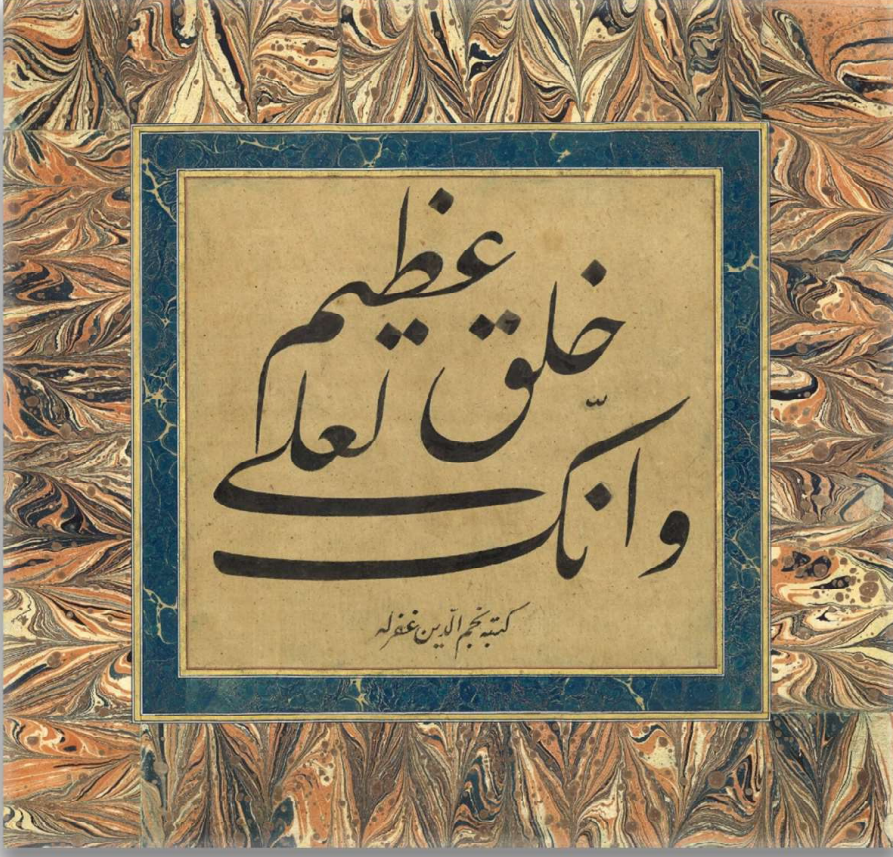

تمادن کشا دوس هچ کاخ موش هک ادر ف / نک یت محرم ماوت تسد رد هک زورم

Îmrûz ki der dest-i tu'em merhameti kon / Ferdâ ki şevem hâk çi sûd eşk-i nedâmet (Hâfız-ı Şirâzî)
Bugün ellerindeyken merhamet eyle bana. Yarn toprak olduğumda pişmanlık gözyaşlarından ne fayda!

Necmeddin Okyay

H. 1369 / M. 1949-1950 Hüsni Hat, Celi Talik Ebru

مِیْ طَعَّ قُلُوبَ یٰلَعَالٍ کَانَ اُو
 Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin. (Kalem Sûresi 4.)
 Necmeddin Okyay
 Hüsn-i Hat Celi Talik, Ebrû

Bu arada ebru kâğıdı yapmaya merak sarar, Özbek Şeyhi Edhem Efendi'nin derslerine devam eder ve Ebrû ile birlikte *âhâr (kâğıt cilâlama)* sanatını da öğrenir. **Bütün bunların yanı sıra Hattat Sami Efendi'den Ta'lıyk ve Celi'yi meşk eder, bunlardan da icazet alır.**

Hem Mahkeme-i Şer'iyeye Başkâtibi ve hem de Üsküdar Yeni Cami İmamı olan babası M. Abdünnebî Efendi vefat edince, aynı camiye Imam ve Hatib olarak tayin edilir. 1914 Yılında açılan Medresetü'l Hattâtıyn'e devam eder, Tuğrakeş Hakkı Beyden Celi Sülüs meşk eder, Tuğra çekmeyi öğrenir. İki yıl sonra da aynı mektebin Ebru ve Ahar hocalığına getirilir. "**Çiçekli ve yazılı Ebru**", sonradan onun adına izafeten "**Necmeddin Ebrusu**" denilen buluşu bu yıllara rastlar.

Bu arada "*İlmiye İcazetnâmesi*"ne de hak kazanır. Yeni Cami'deki İmamlık görevi 1907'de başlar ve tam kırk yıl devam eder. 1925 yılında Medresetü'l Hattatın mektebi kapatılır, yerine Hattat Mektebi açılır. 1928'de bu mektep de kapatılır, yerini Şark Tezyinî Sanatları Mektebi alır, o da isim değiştirerek Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak devam eder. "Bin san'at sahibi" demek olan *HEZÂR-FEN nâmıyla mâruf Hattat Necmeddin Okyay*, bu okullarda, en sonunda da açılan Akademi'de müderrisdir (profesör). 1948 yılında emekli oluşuna kadar geçen 65 yıllık ömrün içine, ona Hezâr-fen lâkabını verdiren nice ilim ve sanat faaliyeti sığmıştır. Hattat olduğu kadar kemankeşliği (okçuluğu) da vardır. Hatta 1922 ve 1940 yıllarında, Vakıf mülkü olan 'Ok Meydanı'nın satılmasına, iki defa o mâni olmuştur. Kalan ömrünü, gözlerinin ferî gidinceye kadar bildiklerini öğrencilerine öğretmekle geçirir, Toygartepe'deki evinin geniş bahçesinde, 400 çeşidi bulan gülleri arasında 5 Ocak 1976 günü asırlık bir ömrü geride bırakır, bu fâni âleme veda eder.

"*El ömrü fâni, El-hattı bâki*" diyen Üstad Necmeddin Okyay ömrü boyunca sanata katkısıyla birlikte bizlere de onu tanıyacak eserlerini bırakmıştır.

KAYNAK

Hat Sanatı, Dr Süleyman Berk, İnkılab Yayınları, 2011, İstanbul
 Hattat Necmeddin Okyay, Dr Süleyman Berk, İnkılab Yayınları, 2011, İstanbul
 Hat San'atımız, Muhiddin Serin, Kubbealtı Neşriyatı, 1982, İstanbul
http://www.unutulmussanatlar.com/2012/07/hat-sanat_25.html

GEZİ YAZISI

BİRGİ GEZİSİ

*Ali Kâzım SAKALLI**

Türk konakları, beylik ve Osmanlı Dönemi camileri, medreseleri, hamamlarıyla Birgi, çocukluğumun erken dönemlerinde sık sık uğradığımız bir yerleşimdi. Aradan geçen yıllardan, okumalardan sonra, içlerinde kaybolduğumuz dar sokakları, arkalarına saklandığımız taş duvarları, kafasını uzatmış bizleri izleyen ahşap konakları farklı bir göz ile incelemek, farkındalık bilinci ile bakmak; bize, gözümüzün önündeki bu mirasların bizim tarafımızdan farkına varılmayı beklediğini gösterdi. Bu yazıda, saygıdeğer hocam ve öğrenci arkadaşlarımla eşliğinde, mihmendarlığını yaptığım gezimizi sizinle paylaşıyor olacağım.

İzmir'in Ödemiş ilçesine bağlı olan Birgi, Bozdağ'ın güney eteklerinde Sarıyer deresinin etrafına kurulmuştur. Bölgede yerleşim Friglere kadar uzansa da Birgi, kent kimliğini orta çağda kazanmış, o dönemde "Pyrgi" olarak anılan şehrin bugünkü isminin de buradan geldiği düşünülmektedir. Bölgede Aydınolu Beyliğinin kurulmasıyla Birgi bölgenin merkezi haline gelmiş, daha sonra Osmanlı Devleti'ne bağlanarak kentsel gelişim göstermiştir. İşgal yıllarında Kuvayımillîye ile düşmana karşı direniş gösteren Birgi, düşmanın geri çekilirken kasıtlı olarak tahribatıyla zarar görmüştür. Cumhuriyetin ilanı ile tekrardan toparlanmaya çalışılmış, 1990 yılında koruma amaçlı "kentsel sit alanı" ilan edilmiştir. Tescillenmiş konakları, camileri, medreseleri, hamamları ve çeşmeleriyle tarihin güzellikleri gözler önüne serilmiştir.

Şekil: Derviş Ağa C. Tezminatı

Bu güzelliklere talip olduğumuz gezimizin başlangıç noktası olan Ödemiş'ten yola çıkıyoruz. Ödemiş'ten Birgi'ye ulaşmak on beş dakika sürüyor, zeytin ağaçlarının da bizlere eşlik ettiği bu kısa yolculuğun ardından Birgi'ye varıyoruz. Araçlarımızı zeytinliklerin hemen ilerisine park ettikten sonra gezi rotamızı konuşup dere yolu kenarından yürüyüşe başlıyoruz. Cadde kenarına dizilmiş taş ve ahşap konakların, kiremit saçakların eşliğinde ilk durağımız olan Derviş Ağa Camii'ne varıyoruz. 1663 yılında moloz taştan yapılmış kare planlı olan cami, sekizgen kasnaklı tek kubbe ile örtülmüş, kubbenin köşe kuleleri uçan payandalar ile desteklenmiştir. Son cemaat mahfilinin bulunduğu revak üç basık

Şekil: Derviş Ağa Camii Tezminatı

Şekil: Derviş Ağa Camii

kubbe ile örtülmüştür. Üst örtüyü taşıyan sütun ve korint başlıklarıyla gezimizin ilk mekânından devşirme malzemenin kullanımına tanık oluyoruz. Revak kemerleri üzerindeki süregiden asma motifleri ve kubbede ve cephede; söve, niş kenarlarındaki motifler kara üzüm, asma, gül gibi yöreyi anlatan öğelerden oluşmaktadır. Mükebbire* balkonun altındaki işlemleri ve kapının üstündeki kitabeyi inceledikten sonra içeriye giriyoruz. İçeri girer girmez üstümüzde birbirinden farklı ahşap işlemleriyle fevkani* mahfili beliriyor. İçeriye de inceleyip camiden çıktıktan sonra karşıdan koca çeşmeyi görüyoruz, tuğladan yapılmış çeşmede kullanılan bir malzeme dikkatimizi çekiyor, girland* ve boğa başı motifleri barındıran yekpare mermer bir lahit. Çeşmenin yalağını oluşturan bu lahitin Roma Dönemine ait olduğu, 1807 yılında Bıçakçı Seyyit Hacı Ali Ağa tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir. Çeşmenin sivri kemerli çökertme cephesi ve ortasındaki ayna taşı ile klasik şemada bir çeşme olduğunu söyleyebiliriz.

Çeşmeden suyumuzu aldıktan sonra Derviş Ağanın adına yaptırmış olduğu medreseyi ve hamamı da görmek üzere Birgi Deresinin doğu tarafına geçip yüz metre kadar yürüdüktan sonra medreseye ve karşı-sındaki hamama ulaşıyoruz.

Medrese 1657 yılında Derviş Ağa tarafından yaptırılmış ve kitabesi bulunmaktadır. “Çukur Medrese” olarak da bilinen bu yapı yola bakan açık avlulu, avlusunda kuyusu bulunan, asimetrik “L” plan tipine sahiptir. Güney cephesinde, baş oda ve iki hücre; batı cephesinde, beş hücre bulunmakta olup üstleri ise kubbeler ile örtülmüştür. Pandemi döneminde gittiğimiz için, haliyle, medreseye girme imkânımız olmadı. Hemen karşıdaki hamam halk arasında “Çukur Hamam” olarak bilinmektedir. Hamamdan günümüze kitabe veya herhangi bir vesika ulaşmamıştır.

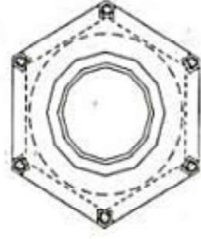
Sıradaki durak noktamız Birgi’deki en geç Osmanlı Camisi olan Karaoğlu Camii’ne yol alıyoruz. Avluya alt kattaki kapıdan girince bizleri taş, kısa bir koridor karşılıyor. Merdivenlerle koridoru bitirip cami kotuna çıkınca yeni bir mekâna girişin hissiyatı ile avluya giriş yapmış oluyoruz.

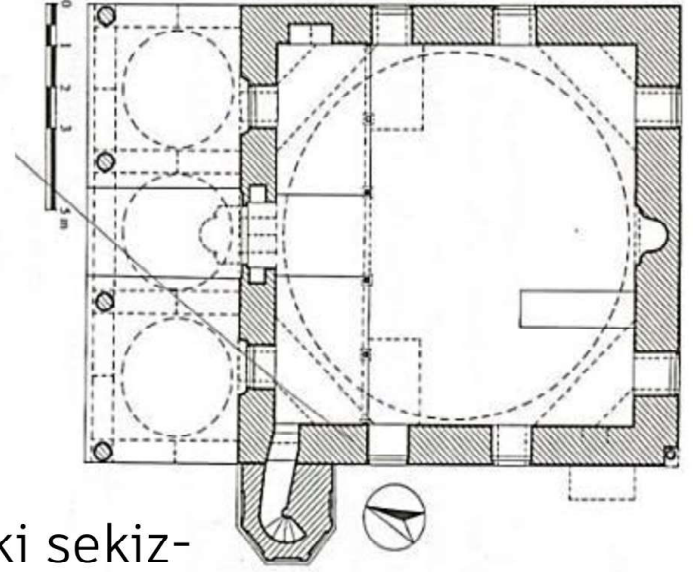
Şekil: Esseyit Ağa Koca Çeşmesi

Avluda bir süre vakit geçirdikten sonra imamla biraz sohbet etme imkânımız oldu.

Caminin 1757 yılında Sultan III. Mustafa tarafından baş müderris "Karaoğlu" için yapıldığını öğreniyoruz. Kare planlı

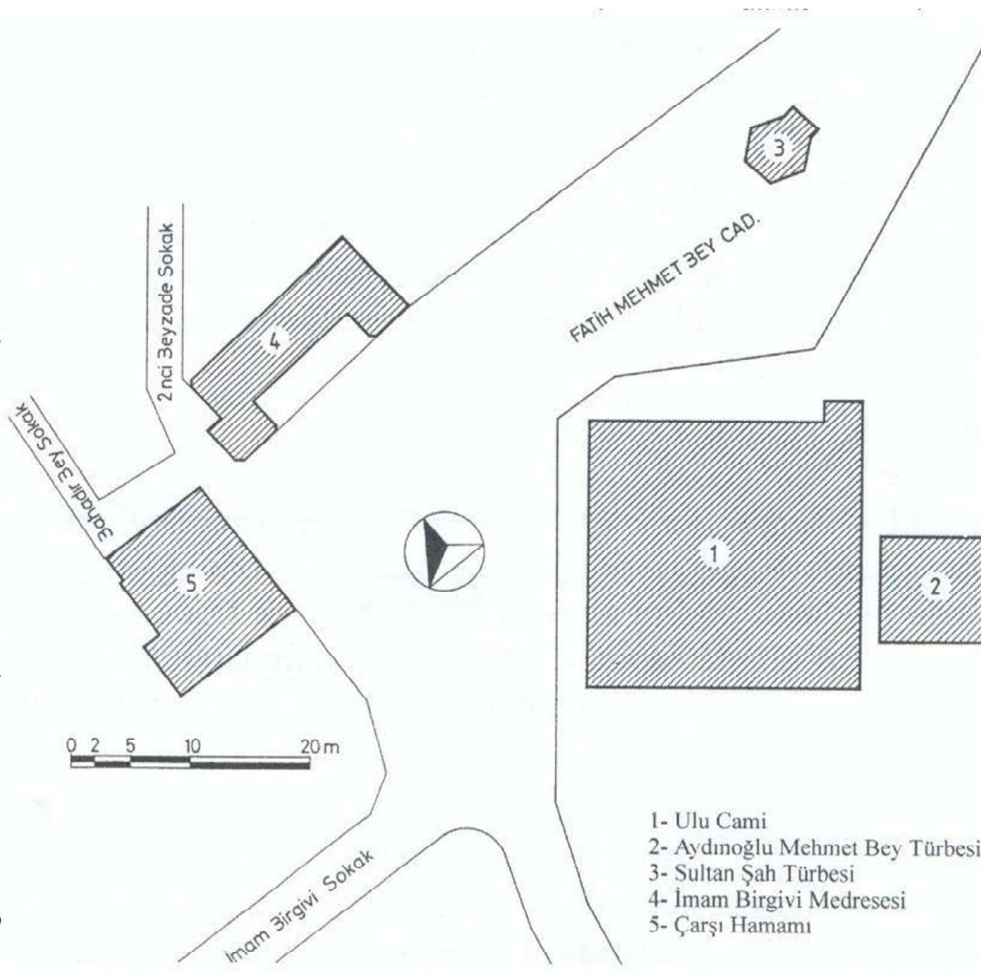

moloz taş kullanılarak yapılan camii, üzerindeki sekizgen kaskaklı kubbe örtüsünü tromp kullanılarak geçilmiş. Plan şemasıyla Derviş Ağa Camii ile benzer özellikler taşıyan camide yine devşirme sütun başlıkları, üç kubbeli açık revak ve giriş aksını ortalamayan mükebbire balkonlu bulunmaktadır. Caminin mermer oymalı vaaz kürsüsünü ve minberi de inceleyip camii de arkamızda bıraktıktan sonra rotamız Aydınoğlu Meydanı. Beş dakikalık bir yürüyüşün ardından meydana ulaşıyoruz.

Şekil: Karaoğlu Camii planı (İ. Kuyulu "Karaoğlu Camii", Birgi, 2001, s. 92 Şek. 16.)

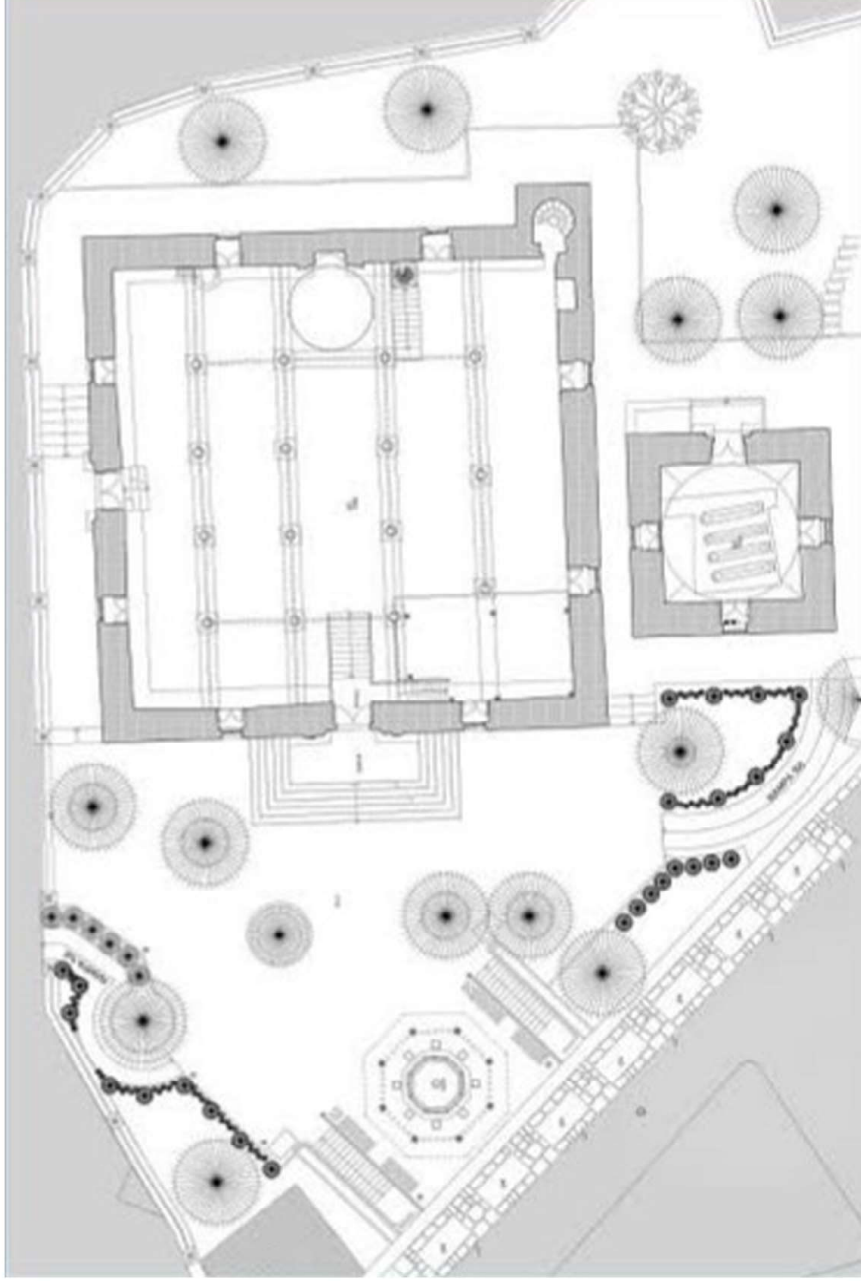
Şekil: Aydınoğlu Meydanı Kroki (erolsasmaz.com)

Aydınoğlu Meydanı'na girerken meydana ortalamayan altıgen planlı türbeyi görüyoruz. Mehmet Bey'in 1310 yılında vefat eden kardeşi Ümmü Sultan adına yaptırdığı bu türbe, moloz taştan yapılmış ve üzeri kiremit kaplı bir kubbe ile örtülmüştür. Güney cephesindeki türbe girişi taşırılmış, mermer söve ve basık kemeriyle çevrili kapısının üstünde kitabesi bulunmaktaydı. Meydanın ortasında olan türbenin kapısı halka açıktı. Türbenin ziyaretini yapmak üzere içeri girdiğimizde içeriye hoş davranılmadığını gördük, etrafta

sprey boya ve kalem izlerine rastladık ki meydana girer girmez bu tahribat ile karşılaşmak bizleri üzmüştü. Ziyaretimizi tamamladıktan sonra meydanadaki diğer tarihi miraslarımıza doğru yöneldik. Göze ilk çarpan Ataullah Efendi (İmam-ı Birgivi) Medresesi şu anda turizm danışma binası olarak kullanılmakta. Sultan II. Selim'in hocası tarafından yaptırılmış olan yapı, meydana bakan açık revaklı çevreleyen yedi hücreden meydana gelmekte.

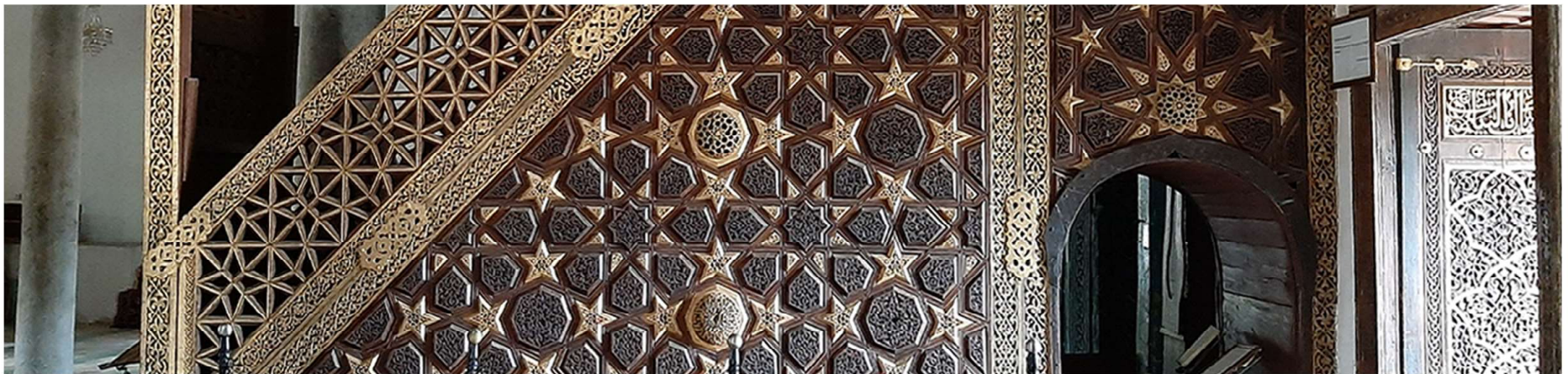
Medresenin hemen çaprazındaki Aydınoğlu Hamamı'nın restorasyonu halen devam etmekte olduğu için o yapıyı da geçip, öğle vaktinin girmesini beklemek için meydanın az ilerisindeki bir kahvede oturup ahaliye karışıyoruz. Birbirinden güzel konakların altında çaylarımızı içip öğle vaktinin de girmesiyle Aydınoğlu Mehmet Bey Camii'ne doğru yürüyoruz.

Şekil: Aydınoğlu Mehmet Bey Camii Plan
www.mastarmimarlik.com

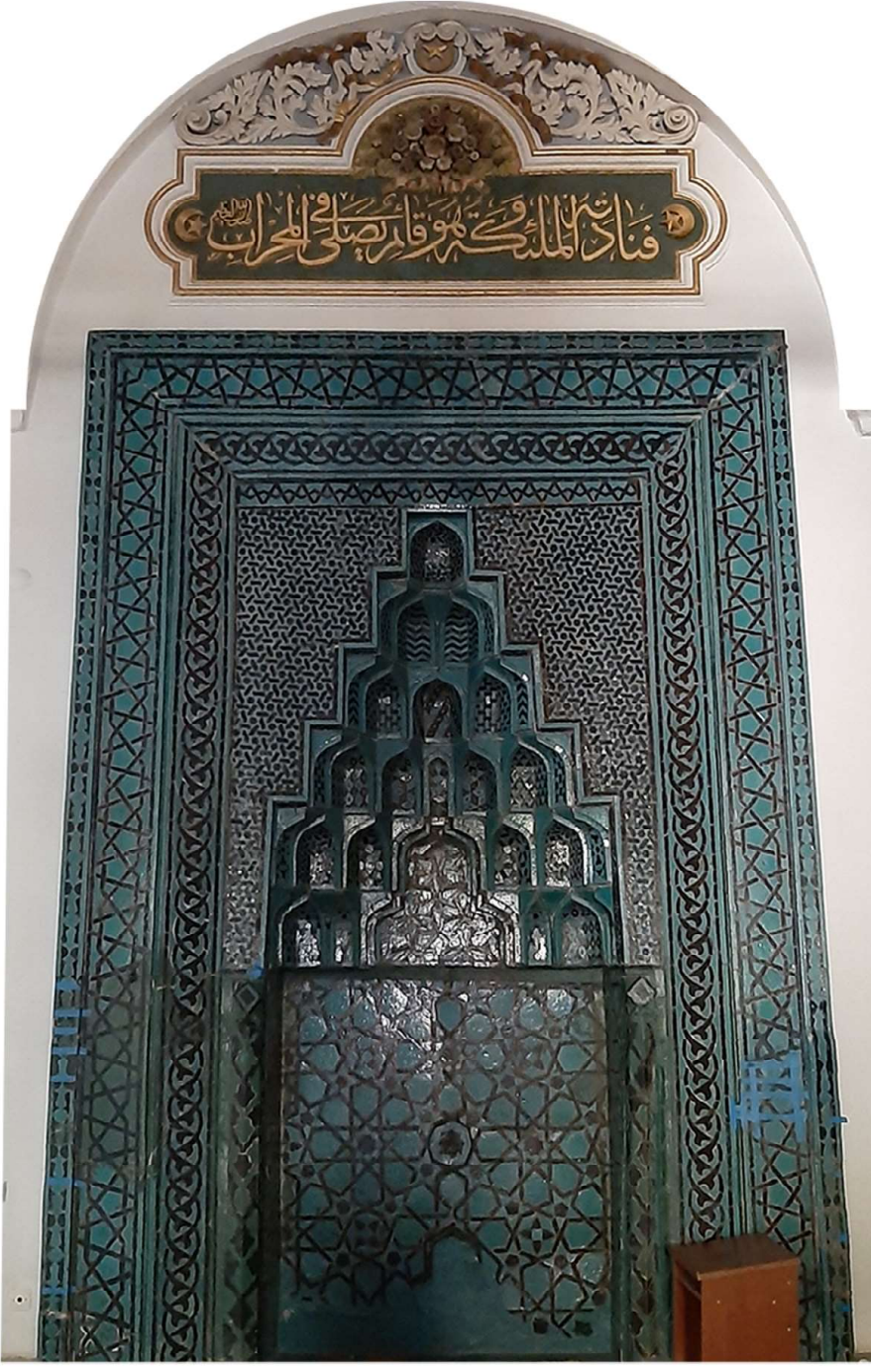
Birgi Ulu Camii olarak da bilinen camii ismini aldığı Aydınoğlu Mehmet Bey tarafından 1312 yılında inşa ettirilmiştir. Aydınoğlu Beyliğinin nişanesi olan camii, kare planlı, devşirme sütunların oluşturduğu sıralar harimi* kibleye dik beş sahına* bölmüştür. Burada dikkatimi çeken, planda her sıra dört sütun barındırırken en sağdaki sütun sırasında üç sütun bulunmaktadır. Üzeri çift eğimli beşik çatıyla örtülmüş ve yalnızca mihrabın önünde bir kubbe bulunmaktadır. Doğu cephesindeki meydana gelen bir kapısı, taç kapısı ve batı cephesinde türbeye açılan kapısıyla toplamda üç kapısı bulunmaktadır. Camii doğudan batıya

doğru eğimli bir arazi üzerinde olduğu için duvar örgüsü ve pencere asimetrik konumlandırılmış olup iç mekânda ışık oyunları oluşturulmuştur. Firuze rengi mihrabın üzerinde, asabaları*, trompların oluşturduğu erken dönem mukarnaslar bulunmaktadır. Ahşap minber, muntazam künde kari geometrisiyle dikkat çekmektedir.

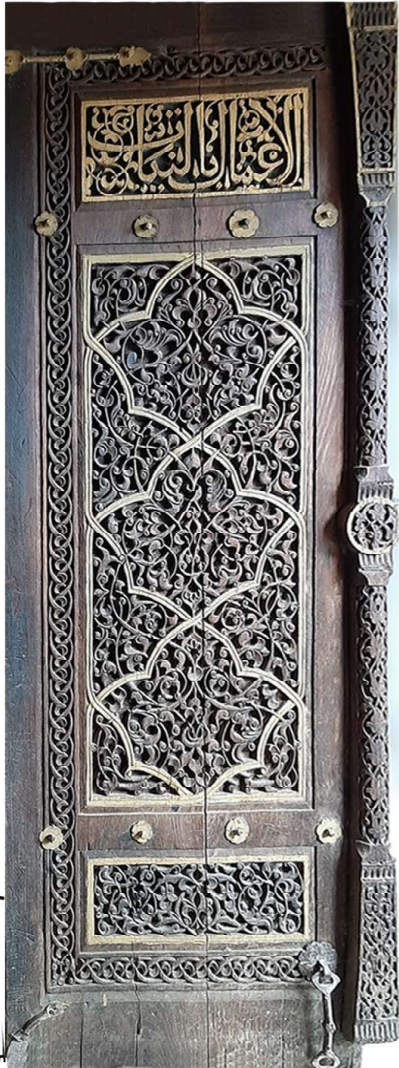
Şekil: Aydınoğlu Mehmet Bey Camii Minber Tezyinatı

Şekil: Mihrap

Pencere kepenklerinin her birinin farklı geometrik desenlerle ve erken dönem sülüs hattının örneğini taşıyan sülüs hattının örneğini taşıyan hadislerle künde-kârî uygulanmıştır. Caminin etrafını incelerken kare planı oluşturan duvarların güney ve doğu cephesinin bir kısmında devşirme büyük bloklardan yararlanılmış olduğunu kuzey ve batı cephesinde ise moloz taşlar kullanıldığını görüyoruz. Güneydoğu köşesinde meydanı gören bir konumda yerleştirilmiş aslan heykelini görüyoruz. Bir süre daha camiyi inceledikten sonra Aydınoğulları Türbesini, Mehmet Bey ve oğullarının ziyaretini yapıp tarihi sokak dokusu içerisinde kaybolmaya karar veriyoruz.

Şekil: Kepenk

Taş duvarları takip ederken saçaklarıyla üstümüzü örten ahşap konakların ahengi içinde kayboluşa giden bu yürüyüşümüz sırasında bazı şeyleri düşüme konuşmaya vaktimiz oluyor. Günümüz metropollerin hareketli yapısı içerisinde bizden istenen görevleri yerine getirmek uğruna en yakınlarımızı dahi görmezden gelirken, dar sokaklarda taş duvarlı evlerinin önünden geçtiğimiz teyzelerin bizleri karşılaması beni derin düşüncelere sevk ederken Kerim Ağa Konağı'nın önünde araba yıkayan bir ağabeyimizi görüyorum.

Şekil:

Devşirme aslan heykeli

Konağın komşusu olan bu kişiye konağın niye yıkıldığını bununla ilgili niye çalışma yapılmadığını sorduğumda “ev sahibi altından kalkamıyor maliyeti yüklü geliyor, devlet de yeteri kadar yardımcı olmuyor, konakta böyle yapılmayı bekliyor keşke anlaşılrsa da yapılsa; biz de memnun oluruz” demesi üzerine zihnimi dolduran; bu güzel tarihi eserin, başka beklentiler uğruna görmezden gelinmesi fikriyle konağı dar sokakların birinde gözden kaybediyorum. Birbirini kesmeyen birbirini görmeyen ama hep bir arada olan konakların oluşturduğu boşlukları doldurmuşçasına ilerlerken ekiple buluşup gezinin son durağı olan Çakırağa Konağı'na doğru yol alıyoruz. Konağın bitmek bilmeyen bir restorasyonda olduğunu bilmemize rağmen konağı gören uygun bir konum bulup biraz sohbet ettikten sonra Birgi'ye çokça hizmetleri bulunan müderris İmam-ı Birgi Türbesini ziyaret ederek gezimizi noktalıyoruz.

Mükebbire: Büyük camilerde müezzinlerin, son cemaat yerlerinde namaz kılan halka, imamın tekbirlerini tekrar etmek üzere buldukları çıkıntılı balkonlara verilen addır.

Fevkani: Üstteki, yukardaki.

Sahın: Camilerde ve bazilika bicimli kiliselerde mihraba ya da apside doğru uzanan ve genellikle birbirinden kemerli sütun ve ayaklarla ayrılmış bölümlerden her biri.

Girland: İki nokta arasına asılmış yaprak ve çiçeklerden oluşturulmuş bir çelenk biçiminde bezeme ögesi. Askı çelenk de denir..

Asaba: Mukarnasın geometrik dizelerini oluşturan her bir sırası.

Harim: Câmilerde toplu namaz kılınan iç kısım, ana mekân

**Kerim Ağa Konağı*

AYDINOĞLU MEHMET BEY CAMII
AYDINOĞLU MEHMET BEY MOSQUE
MOSQUE AYDINOĞLU MEHMET BEY
AYDINOĞLU MEHMET BEY MOSQUE
T. YAKIN H. 712

TC
ADANA MÜFTÜLÜĞÜ
BİRGİ MAHALYINOĞLU MEHMET BEY CAMII
1312

Aydinoğlu Mehmet Bey Camii

*Fotograf: Ümit KARABAYIR, Kadırga Sokullu Mehmet Paşa Camii Hazîresi.

TARİHE VEFA VE TABELA HİZMETİ

Halit DEVELİOĞLU

Bir küçük obadan devlet daha sonra koca bir imparatorluk olmak, 600 küsur sene üç kıtayı idare etmek kolay bir iş değildir elbette. Bu nasıl gerçekleşmiştir? Bu başarının ardında yatan sebepler nelerdir? Hiç şüphesiz ki düzgün kurulan bir sistem bunun için yeterli midir? kurulan sistemden ziyade, bu sistemin iyi bir şekilde işletilmesi de gereklidir. Başta, o sistemi yöneten idarecilerin, basiret ve feraset sahibi olmaları ile ileri görüşlü olup halkına bir hedef ve vizyon ortaya koymaları, buldukları toplumun bütün ihtiyaçlarını görmeli, adaletle hüküm sürmeli, kimse haksızlığa zulme uğramadan, her bir yaşayan bireyin mutlu olması ve bu mutluluğun halkın tamamında yerleşmiş olması gerekmektedir. Her şeyden önemlisi ahlaki olgunluk ve kemal, sokaktaki halktan tutun da en tepedeki idareciye kadar aynı şekilde olmalıdır.

*Fotoğraf: Furkan AL, Mihrişah Valide Sultan Türbesi.

Böyle bir toplum, tabandan tavana, halkın her kesimini eğitecek irfan ve kültür sahibi insanların çokluğu ile gerçekleşir. Bu eğitim ve irfan ordusu âlimler, bir çarkın dişlisi gibi işler ise irfan medeniyeti ve vakıf medeniyeti bir imparatorluk olarak karşımıza çıkar ve cihanı yönetir. Âleme nizam verir.

Osmanlı coğrafyasını dolaştığımızda o kadar yapı, eser, saray, kasır, hamam, medrese, külliye, pazar, kütüphane, okul, çeşme, türbe, hazire, kışla ile karşı karşıya kalırız ki şaşkınlığa düşmemek elde değil. Bu merak, bizi, bunu kim yapmış, bunu kim kurmuş, bu kim, o kim derken yapılan eserden o eseri yapanı tanımaya ve onların hayatlarını bilmeye sevk eder.

Günümüzde bütün bu eserleri araştırırsanız, bir yapıyı, bir çeşmeyi inceleyecekseniz, kütüphane kaynağı tararsınız ve bir türbenin, külliyenin, dergâhın kaybolan tarihin peşine düşeceksiniz ve en küçük bir izi dahi sürerek hedefe ulaşacaksınız. O eser hakkında her türlü bilgiye ulaşmış olup yapanın da yaptıranın da kim olduğunu tanımış bilmiş olacaksınız. Bu eserlerin ardından ya yazılmış bir kitap ya bir tekke ya bir külliye ya bir çeşme ya bir hamam ya bir türbe ya da ilmi, dini, fikri, siyasi olarak yetişmiş kıymetli bir insana ulaşacaksınız.

Biz tarihimizin peşine düştüğümüzde, bu saydığımız irfan ehlinin, medeniyeti oluşturan insan sayısının, çok olduğunu müşahade ettik. Demek ki yüksek bir medeniyet ve devlet kurmak hatta imparatorluk olmak, yetiştirdiğin insan sayısının çokluğu ve onların yaptığı şeylerle meydana gelmiştir çünkü onlar halkı da idarecileri de yetiştirmiş ve topluma yön vermişler.

Bu anlayış bize tarihe vefa şuuru aşıladı ve bizim içimizde o zatlara bulmak ve tanımak adına bu insanların kabirlerini bulup, o insanları anlatmak şeklinde hizmete dönüştü. Bu ilmi, dini, fikri, siyasi şahsiyetleri anlatmak, bilinirliklerini arttırmak ve topluma onları göstererek bir büyük eğitim

*Fotoğraf: Mustafa CAMBAZ, Büyükçekmece Köprüsü'nün batı ucunda karşılıklı olarak yer alan iki kitabeden biri.

eğitim faaliyeti ile onların eserlerine ilgiyi arttırmak, yaptıkları eserleri onartmak ve topluma kazandırmak hedefine hâsıl olduk. Şu ana kadar 209 adet ilim ve irfan sahibi insanların, video çekimleri ve onların kabirlerine tabela takarak tanıtım yaptık. Bu sayede duyarlılığı arttırdık, sivil toplum kuruluşlarını harekete geçirdik. Televizyon kanallarıyla yaptığımız bilgilendirme çalışmaları ile mesajımızı toplumumuza bir nebze de olsa duyurduk.

Evet, bütün eski eserlere, türbe ve hazirelerdeki ilim adamlarına, tabela hizmetini gerçekleştirmeye devam edeceğiz. Halkımıza âlimlerimizi, fikri, siyasi, dini ve askeri büyüklerimizi tanıtarak onların eserlerinin bilinmesini arttırarak koruma altına alınmasını, yok olmadan ve yok edilmeden gelecek nesillere aktarmış olacağız.

Son olarak da **“Tarihe Vefa”** ve

“Tabela Hizmeti” hareketinden bahsetmek gerekir; Gönüllü ekibimizin başında bendeniz Halit Develioğlu, yol arkadaşlarımız kıymetli Abdullah Koç ve Ahsen Gökçe bulunmaktadır. Hizmeti yönetenlerin dışında maddi ve manevi olarak destek veren 10 kişilik bir topluluk ile birlikte hareket ediyoruz. Ekipte iş paylaşımı yapıp Fatih, Üsküdar, Eyüp Sultan gibi İstanbul’un tarihi semtlerinde medfun, tarihi şahsiyetlerin yerleri belirlenip TDV İslam Ansiklopedisi, Sefine ’tül Evliya ve Hadikatül Cevami vb. eserlerden bu şahsiyetlerle ilgili dokümanları temel alarak bilgilendirme levhasını hazır hale getiriyoruz.

Şu ana kadar 209 farklı noktaya bilgilendirici levha asılmış olup İstanbul dışında Edirne, Manisa, Sakarya, Burdur, Bursa, Trabzon ve Kütahya illerinde de çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Daud Abdullah
İZÜ Mimarlık Bölümü, 4.Sınıf

HAFIZA SOHBETLERİ

KEMAL GÖZSÜZ

Bu röportajımızı, ömrünü, Mimar Sinan'ın yapmış olduğu Fatih/Kadrga Sokullu Şehit Mehmet Paşa Camii'ne hizmetler ile geçirmiş, Kemal Gözsüz ile hasbihal ederek gerçekleştirdik. Röportajımıza Kemal Gözsüz'ü tanıyarak başlayalım.

Sizi biraz tanıyabilir miyiz?

Ben, 15 Ağustos 1958, Giresun ili Barçaçakırlı Köyü'nde dünyaya gelmişim. Çok küçük yaşta -yani iki yaş gibi herhalde- İstanbul'a geliyoruz. Babam askerde o yıllarda, deniz askeri, Gölcükte. Askerlikten önce babamla ilgili kısa bir bilgi verebilirim bir iki cümle ile. Babam hafız. Küçük yaşta hafız oluyor köyünde. 15 yaşına kadar köyde kalıyor. Ondan sonra da en büyük abisinden izin alarak, -o zamanın aile terbiyesi öyle, kendi başınıza değilsiniz- İstanbul'a geliyor okumak için, imam hatip lisesine ama yaşı geçiyor. 1953'te Yavuz Selim Medresesi'nde gerekli olan dersleri alıyor, hafızlık dışında kendisine yararlı olabilecek, bina, maksud... çeşitli dersler var. Aşere öğreniyor orada, 12 imam üzeri kıraat okuma usulünü. Yaklaşık iki yıl kalıyor, bana anlattığına göre. Oradan 1955 yılında, iki yıl sonra, vazife alıyor 19 yaşında. Çemberlitaş'taki Atik Ali Paşa Camiinde bir buçuk yıl kadar kalıyor. Bir sebepten dolayı istifa ediyor. 1955'te vazife alıyor, Süleymaniye Camisi'nin alt kısımlarındaki mahallede, Molla Gürani Camii'nde, kiliseden çevrilme bir cami. Hagios Theodoros Kilisesi diye geçer. Ondan sonra bir vesile ile görevlinin fazla olacağı bir cami olsun istiyor. Tek görevli, tek müezzin, tek imam orada.

Belki o zamanın şartlarında kendine göre sıkıntıları vardır. Buraya nasip oluyor. 1 Haziran 1963. Bende 5-6 yaşlarındayım. Geldiğim günü dün gibi hatırlıyorum. Yukarıdaki kapıdan, buradan girdiğimizi hatırlıyorum. Uzun yıllar geçti burada. Buradaki bugünkü Kur'an kursu olan medrese odalarında. Babam ile burada üç müezzin idiler. İki de imam vardı. Her gün 2 kişi nöbet tutuyor, cuma günleri hep beraber oluyorlar. 76 yılına kadar zaten babamlar burada 5 görevli ile devam etti. Bugün bir imam bir de müezzin olarak devam ediyor. Şimdi ben kendime dönüyorum tekrardan. Okul çağımız geldikten sonra burada otururken ilkokulu Divan Yolu'nda, bugün Türk Edebiyatı Vakfı binası olarak kullanılan taş bina, oraya 4 sene devam ettim. Ondan sonra okul taşındı Cankurtaran semtine, 5. sınıfı orda bitirdik, Mahmutpaşa Ortaokuluna devam ettik. Orayı bitirdikten sonra 1974-78 arası İstanbul Pertevniyal Lisesi'ni bitirdim. Benim için yarım üniversiteydi bugünün şartlarına göre ve hala daha arkadaşlarımla görüşüyorum sosyal medyadan. Bazen bir araya geliyoruz, yine aynı fikirdeyiz. Kimse üzerine alınmasın, Pertevniyal'li olmak farklı bir şeydir diyoruz. Öyleydi çünkü İstanbul Pertevniyal Lisesi dediğin zaman Vefa Lisesi ile ikisi aynı, eşdeğer. Hala daha öyle yani. Yarı üniversitedir bunlar. O zamanın hocaları Daha oturaklı, neredeyse hepsi 50 yaşın üstündeydi. Çok az genç hocamız vardı, o da son senelerde. Biz, onların elinden geçtiğimiz için bugünkü liseye giden çocuklarımızla kıyaslayınca çok fark var aramızda, eğitim açısından tabii. Kendimle ilgili bu kadar. Unutmadan, sosyal bilimler fakültesini açık öğretime bir denedim. İkinci sınıftaydım, 99 senesiydi hacca gitmem gerekiyordu o gün, uçak hazırlıklarım vardı. Gitmedim sınava. Sonra tekrar hak çıktı ama onda da vazgeçtim, yaş geçti. O saatten sonra da üniversite okuyayım falan... Serbest çalıştım, çeyiz işi yapıyordum. Daha sonra onu bıraktık işte burada, camide görevli olduk. Tabii şimdi gönüllü geliyoruz. Hayat böyle devam ediyor.

Kadırga Sokullu Mehmet Paşa Cami ve Külliyesi sizin için ne ifade ediyor? Bize bunu nasıl tarif edersiniz?

Şimdi burası ne mi ifade ediyor? Biraz zor cevap olacak ama ben şunu söyleyeyim; ben, burası için, sosyal medyada bile, “burası benim ikinci evim” diye bol bol paylaşımlarda bulunuyorum. Fotoğraflar çekiyorum, videolar çekiyorum. Eski arkadaşlarım, ablalarım, teyzelerim, komşularımız bize çok geri dönüş yapıyorlar. Yani “olmazsa olmazım” diyorum kısacası. Hani ikinci evim dersem biraz bu enaniyet olur. İkinci ev demek biraz şey... Tamam burada oturduk yıllar öncesi ama... işte öyle.

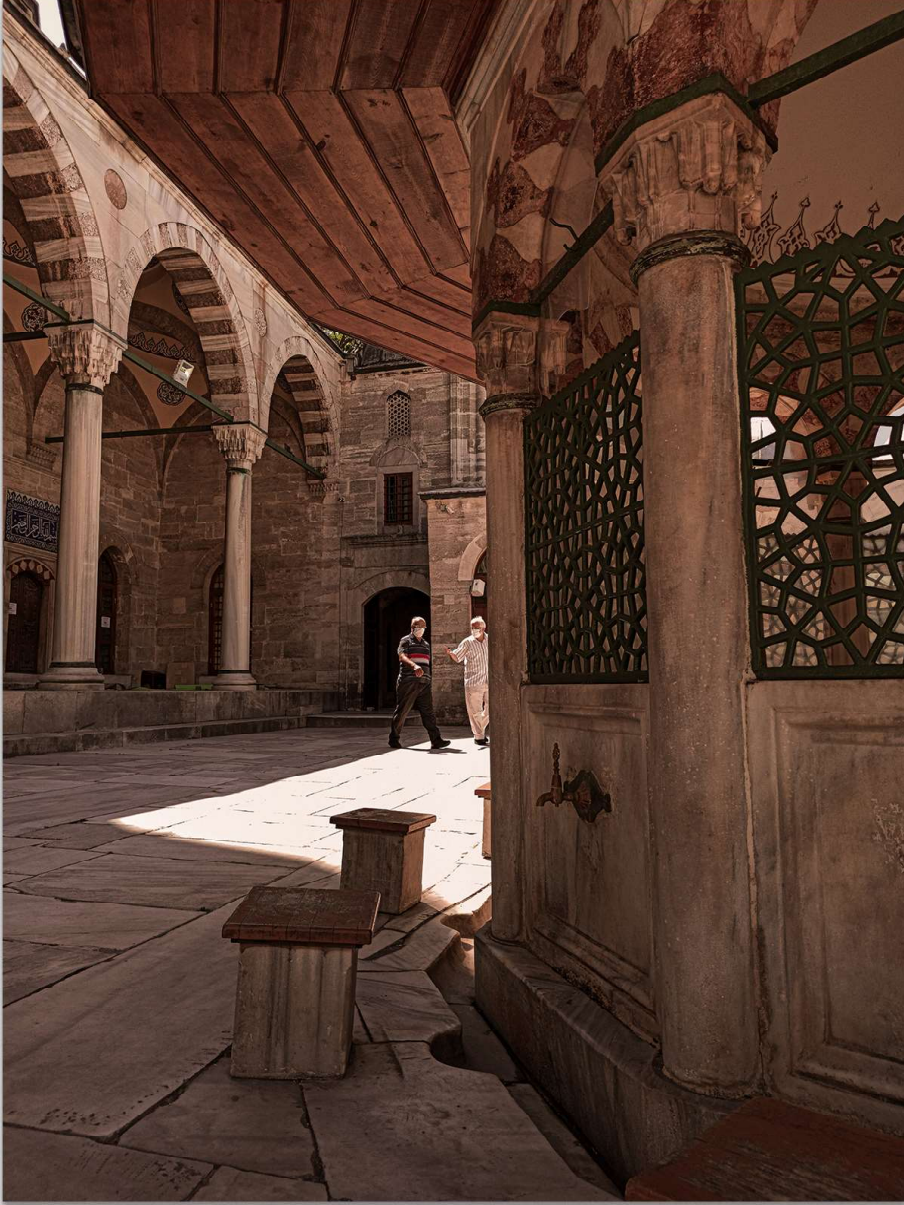

Küçüklüğünüzden beri buralarda vakit geçirdiniz. Hatıralarınızdaki Kadırga ile bugün ki Kadırga arasında ne farklar var? Yıllar içerisinde nasıl bir değişiklik oldu?

Evet, şimdi 5-6 yaşındaydım diyorum buraya geldiğim zamanlar hatırladığım kadarıyla. Sokağa pek çıkan birisi değildik. Bizi salmazlardı çünkü caminin avlusu bize hayli hayli yetiyordu. İmam, müezzin çocukları falan beraber oynuyorduk. Bir de bahçe vardı, incir ağacımız vardı işte mevsimine göre gider incirleri koparır yerdik. Dışarıya bakarsak çok güzel ahşap evler vardı. 15-16 yaşına kadar olan süreçte benim için o evlerin çoğu duruyordu. En sonuncusu işte 72 de falan yıkıldı hatırladığım kadarı ile. Kimisi yandı. Camimizin cümle kapısının çıkışında eğik bir ahşap ev vardı. İnanır mısınız, yani bugün gözümün önünde, ha düştü ha düşecek diyorsun, arkaya doğru yatmış artık. Çivileri kalın demir çiviler olduğu için onu tutuyordu. Turistler hep çekerdi. Bir şey kalmadı o evlerden. Caminin diğer köşesinde, şimdi apart otel olarak kullanılıyor, orası da küçük bir taş binaydı. Bir buçuk katlıydı. Buradaki evlerinin hepsinde -yıkılırken burada bir tanesini gözümle gördüm- zannettim ki depreme dair bir şey, kule gibi yüksek örme taştan kuyu vardı. 15-16 metre derinliği. Yapmışlar. Dizmişler böyle kalburüstü taşlar yani öyle düzeltme yok. Kuyu yapmışlar. Oradan ev suyunu ihtiyacını görüyor. Bütün evlerin arkalarında hala vardır, mesela Kadırga Meydanı'nda var. Küçüklüğümüzde şöyle diyeyim; yollar hep patikaydı, 70'li yıllarda onlar söküldü, normal kesme taş yapıldı büyük büyük. O yetmedi bir süre sonra, 75 yılı mıydı, her taraf asfalt oldu. Kışın sıkıntı oldu burada arabalar çıkamadı, yine eskiye dönüldü. Tabi yeni taşlarla. Asfaltta çirkin kaçıyordu tabi çok ısınıyordu, gerçi bugün gibi sıcak havalar yoktu yaz mevsiminde, onu hatırlıyorum. Otuzu falan geçmiyordu hava. Bizim için güzeldi. Başka çocukluğumla ilgili mesela şunu gayet söyleyebilirim, o zamanlar bütün meyveler daha natürel. Bugün ki gibi suni gübreler ile yetişmiyordu.

Özbekler Sokak dediğin sokaktan at arabası geldiği zaman, kavun karpuz kesmiş numunelik, rengini göstermek için müşterisine. Hem bağıyor adam -tam Pavarotti idi- sesi de gürdü, o geldiği zaman meydandan yani aramızda 20-25 metre fark var, ben o kavunun karpuzun kokusunu hissedebiliyordum. Burnumuza gelebiliyordu kokusu. Üzüm keza öyle. Böyleydi. Çok güzeldi. Bayramlarımıza gelince, bayramlar tabii farklıydı bizim için. Tanıdığımız komşulara az çok giderdik. Her ne kadar akşam saatlerinde yaramazlık yapıp zillerini çalıp kaçtı isek de. Bayramda yine şeker, çikolata verecekler, kimisi bahşiş verecek bize. O şeyleri yaşadık her bayram. Faytonlar vardı. Buradan Nişanca, Yenikapı semtine tur atardı. Hoşumuza giderdi ona binerdik. Bayram süresinde her gün biniyorduk. İki kere üç kere... ama o cebinizdeki harçlık zaten bitecek. Tekrar başka kapıya gideceksin ya, böyle bir garantiniz var orada. Yani kısacası Sokullu Mehmet Paşa Camisi ve avlusu çocukluğumun geçtiği, bütün oyunlarımı oynadığım yer oldu. Ha burada bir anım var; emekli müezzinlerimizden biri burada ek iş yapıyordu. Bir gün ezana yetişti geldi 5-10 dakika var. Abdest alacağını söyledi, minarenin anahtarını bana fırlattı. Bende lise 2'deyim, yaşım 16-17. Hiç ezan okumamışım minareden. O benim için büyük bir anıdır burada. Babam bile beni çıkarıp minareye hiçbir zaman ezan okutturmadı o sıralarda. Ama o, ismi Ahmet'ti, "Hadi aslanım" dedi "Okuyacaksın ben anlamam" dedi. Nasıl olur böyle bir şey? Bir provasını yapmamışım caminin içinde onun karşısında. Böyle şaştım kaldım. O gün ezanı okuyorum ama o ezanı siz bana sorun. Nasıl titriyorum içeride. Kimse görmüyor Allahtan. Bir Allah bilir bir ben. İkinci ezanda öyle oldu üçüncüde. Ondan sonra yavaş yavaş her gün bize okutmaya başladı. Biz açıldık. Bugün burada çocuklara da bazen yaşı tutanlara duruma göre okutturmaya çalışıyoruz. Akşam ezanını özellikle. Çünkü her ses her vaktin ezanını okuyamaz. Yani ben bir ders almadım ama bu konuda burada alaylıyız. Öyle kabul ediyoruz. Burası olmazsa olmazım yine de söylüyorum. Burayı görmeden, şu iki kemerin altından geçmeden, ben rahat etmiyorum. Geleceğim. İşim olsun olmasın geleceğim.

Yukarıımızda Sultanahmet Meydanı, aşağıımızda Kadırga Senti var ama buranın avlusuna girdiğimizde bir sessizlik ve huzur hakim oluyor insanın içine. Bunu neye yormalıyız?

Buranın çok hareketli bir mekan olmaması her şeyden önce. Şuan için konuşuyorum. Önceden aileler vardı çocuklar gelip giderdi. Kuran kursu yoktu. Ama son 20 senedir yavaş yavaş herkes çekilmeye başladı. 90'lardan itibaren baya boşaldı. Ailelerde çekilmeye başladı. Kimisi karşı tarafa gitti kimisi memlekete gitti. Kimisi burada hala mülkü duruyor kiraya verdi. O ahşap evler kalmadı. Eskilerden de kimse kalmadı. Bir iki arkadaşım kaldı burada. Buranın bu kadar sakin olması işte buna dayandırıyorum ben. Bir de ulaşım araçları, mesela 25 kişilik bir yarım otobüs buraya gelemez. Gelse zaten turistler çok gelir. 10 yıl öncesine kadar Hacer-ül Esved

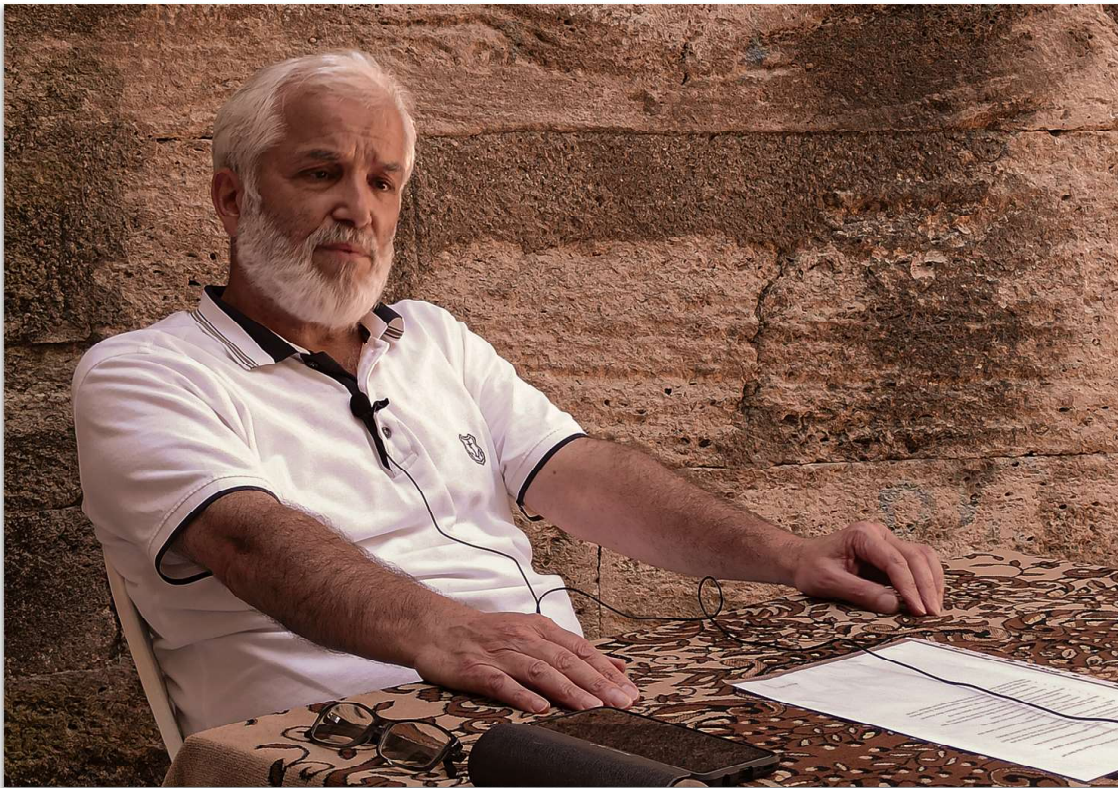
taşını, burayı Anadolu Ajansı yayın yaptı. Kısa bir röportaj şeklinde. Haber olarak geçti çünkü o senelerde Hırka-i Şerif tadilata girmişti. Devamlı televizyonlar buraya geldi, röportajlar yapıldı İmam Efendi ile, çok haber yapıldı. Yurdun her tarafından aşağı yukarı 2012-13'lere belki de 15'lere kadar ziyaretçi akını oldu. Tabi bir zararı; taşa devamlı el sürdükleri için, biraz yazı silinmiş ama görevliler hemen bildirdi durumunu. İşte şimdi biraz yasaklandı gibi. El sürdürülmemeye çalışılıyor mümkün olduğu kadar. Yerli ziyaretçi daha çok geliyor şuan da yabancıya göre. Önceden yabancılarda geliyordu. Bugün yukarıdaki camilere, Topkapı müzesi veya Ayasofya müze iken oraya geldiğinin belki binde biri buraya rastlar. Gelen yabancılarla ilgili iki anım var; bir Hollandalı aile, bir de Fransız bir bayan geldi.

Kimse yok camide, kış mevsimi böyle. İlk önce Fransız bayan geldiğinde oturdu. Müezzin kısmında küçük ince direğin orada oturdu. Şöyle gözleri sulandı, 15-20 dakika sessiz baktı sağa sola. Güzelce etüt etti kendince. Türkçe de biliyormuş. “Çok güzel bir yerdesiniz, bu” dedi “Kul yapısı değil” dedi, “İnsan elinden çıkma bir şey olamaz bu güzellik” dedi. “Bu tanrının, yani Allah’ın yaptığı bir şey bu” dedi. Bu kadar. Hafif biraz duygulandı falan kendince. Bir süre sonra gitti. Sonra Hollandalılara gelince; o daha ilginç geldi. Seyretti, adam birden hüngür hüngür ağlamaya başladı. O mihrap duvarındaki çiniyi, tezyinatı görünce baya bir baktı 10-15 dakika kadar. Ya diyorum bir yanlışlık mı yaptık? Hani olur ya. Konuşmuyoruz da. Hiçbir şey konuşmuyoruz. Onlar bakıyor. Karısına “Almanca biliyor musun?” dedim. “Tamam” dedi. “Konuşabiliriz” dedi. “Bir problem yok” dedi. Duygulandığını söyledi. Adam gitti imam odasının olduğu yere, arka pencereye doğru gitti. Hüngür hüngür içini çeke çeke ağlıyor adam. Belki bir 10 dakika sürdü bu. Bu iki şeye şahit oldum.

Bu camiye gelen yerli yabancı halktan gördüğünüz kadarı ile en çok nelerden rahatsız oluyorsunuz?

Bizim burada, bende bazen bulunduğum zaman, görüyorum ki; özellikle kendi insanlarımızda problemimiz var. Turistlerin ve yerli halkın girdiği yerlerde bazı sorunlar yaşanıyor. Hanım kardeşlerimiz şunu söylüyorlar genellikle “biz buraya ziyaret için geldik.” Güzel. Geldin ama buranın bir usulü var değil mi? Özellikle başörtüsü. Artık insanların bilinçlenmesi lazım. Camileri nedense -bunu hala çözmüş değilim- iki vakit arası turistik havaya soktuk. İnsanlar bunu nedense böyle yaptı. Ama istiyoruz ki buraya gelen camii adabını gözetsin, hiçbir şey demeyelim biz o insanlara, ikaz etmeyelim, gerek duymayalım bunlara. Sadece hoş geldin diyelim, ayakkabısını çıkarsın usulünce. Yabancı bir hata yaptığı zaman biz gösteriyoruz tabi ki. Yanına geliyoruz işte bak böyle çıkaracaksın, Almanca ben Almanca anlatabiliyorum.

İngilizce şöyle böyle. Diğeri işte zaten sizin hareketinizden anlıyor, özür diliyor, ayakkabısını çıkarıyor içeri girmeye çalışıyor hani öğrenmiş oluyor. Yani bunda bir şey yok. Ama bu insanlarla bir sorun yaşamıyoruz biz, bizim kendi insanımızda çok şeyler yaşıyoruz. Bazen münakaşa derecesine kadar gidiyor ama böyle olmuyor. Kendi insanımızdan çektiğimiz kadar yabancılardan asla çekmiyoruz. İnşallah düzelecek diyorum, daha iyi olacak. Biz kimseyi ikaz etmeyeceğiz veya ben başka bir camiye gezmeye gittiğim zaman veya bir namaza gittiğim zaman başka birisi benim yanımda ayakkabıyla yere bastığını belki görmeyeceğim, görürsem de usulünce söylemeye çalışacağım. Bu ayıp değil, bilmemek ayıp. Öğrenmek niye ayıp olsun? Çok rastladık; şortla geldi hanımefendi, üniversiteli bir bayan. “Ya nasıl olursa olsun girmem lazım” dedi bundan birkaç ay evvelsi. “Hayır” dedim. “Giremezsin bu şekilde.” “Ne yapacağım” dedi. Örtü, uzun elbise veriyoruz, “Bunu ne yapacağım?” dedi. Ne yaparsan yap! Bunu dahi bilmiyor, bak düşünebiliyor musunuz? 20-25 yaşına gelmiş. “Ama ben mimarlık okuyorum gireceğim” diyor. E gireceksin, güzel, bu şekilde mi gireceksin? En son 1-2 hafta evvelsi şortla, yine bayan, öğlen namazı vakti geldi. Dedim “Dışarı çıkacaksın”. “Nedenmiş?” dedi “Bu şekilde giremezsin” dedim. “E ben ibadet için gelmiyorum” dedi. İbadet için gelmiyorsun ama geldiğin yer ibadethane. Buraya bir saygınız yok mu? Bu konuyla ilgili söyleyeceğim bu kadar benim.

Peki, şimdi Sultanahmet meydanı üst tarafımızda kalıyor. Orayı da haliyle çok fazla makam mevki sahibi insanlar gelip gidiyor. Buraya gelen en yüksek makamlı kişi kimdi? Gerek yurtiçi gerek yurtdışından olmak üzere?

Yurtiçinden pek fazla ses getirecek şey olmadı. Yalnız 3 kişi geldi, hepsi tabii Avrupa'dan. Birisi Cezayirli. "General bin Bella" en son gelen o. 2000'lerden sonra geldi. 2001 de zamanın Belçika başbakanı geldi. Bir cumartesi günüydü, resmi ziyaret için gelmiş İstanbul'a. Buraya da getirmişler, programına almış özellikle. 1993 7 Ekim günü perşembe günüydü, öğleden sonra Prens Charles Galler burayı ziyaret etti. Bir 15-20 dakika kadar kaldı. İçeriye tek aldılar rehberi dahi içeriye sokulmadı. Öyle biraz kıyıda baktı gitti. Yani en önemli kişiler; başta Galler prensi Charles, Belçika başbakanı ve Bin Bella. Başka önemli kişi yok önemli kişi olarak bir ben varım burada şimdilik.

Caminin restore edildiğini hatırlıyor musunuz? Ya da siz burada olduğunuz süre boyunca ciddi bir onarım geçirdi mi camii ve külliye?

Öyle büyük çapta bir tamirattı, tadilattı buna benzer yok. Sadece dışarıda, giriş kapısının üstünde, sağ tarafta duvara monteli vakıflar umum müdürlüğünün yaptırmış olduğu 1940 yılı tadilatı var. Özellikle biz geldikten bir sene sonra, böyle son bahar mevsimiydi, Küçük Ayasofya Medreseleri restore edildikten sonra kalan tahsisatla o zamanın görevlileri buradaki dış duvarları bir elden geçirmiş. Küçük pencereler var şurada gördüğünüz gibi, onları değiştirdiler iyi biliyorum. Annem işçilere çay hazırlardı. 64 yılıydı, caminin ön tarafına büyük küfeki taşlar gelmişti kamyonlarla. Orada ustalar duvarların çürük yerlerini alıp düzeltip yerine koyuyorlardı, onları hatırlıyorum.

Bir de 2000 yılında son cemaat yeri ve diğer avludaki taş mermerleri Eminönü belediyesinin yardımıyla, burada camii cemaatinden, sağdan soldan esnaflardan toplanan meblağlarla caminin, medresenin üzerindeki tüm kurşunlarını değiştirdik. Vakıflardan emekli işler burada oturuyordu, sokağımızda. Onları çağırdık şadırvanın üstü, tahtası değişti. Güzel oldu.

Son olarak; kible aksında ve diğer aksta 2 medrese bulunuyor ve bunlar faal durumdadır. Bu da vakfiyenin devam ettiğini de gösteriyor. Sokullu Mehmet Paşa da birçok hizmet işi yapmış bir sadrazam. Eserleri hakkında ne söylemek istersiniz?

Şimdi Sokullu'nun ismini taşıyan burası da dahil olmak üzere 7 tane var Türkiye'de. Lüleburgaz Sokullu'yu iki kere görmek kısmet oldu, güzel bir eser. Çok küçük ama avlusu çok geniş, orası hareketli bir de, merkezi bir yer olduğu için. Onda mezarlık göremedim. Büyükçekmece'de de namazgah var. Hiç kısmet olmadı. Havsa'da, Edirne'ye giderken, orada var. Niğde Bor'da var, ona ben gidemedim de oğlum gitti. Bir de Hatay Payas'da var büyük bir külliye. Tabi buraya gelince burası ayrı benim için; yani şu ana kadar yaşadığım süre içinde, yaklaşık 60 yılın 52 senesi burada geçti diyebilirim.

Burası kendine göre farklı bir şey, diğer Sokullu Mehmet Paşa'nın adını taşıyan Mimar Sinan tarafından yapılmış olan eserlerin camii olarak özellikle, buranın bir güzelliği var. Kapıdan içeriye girdiğimiz zaman, mihrap duvarının komple İznik çinisiyle bezenmiş olması... Bu biraz ilgiyi çekiyor zaten. Kapıdan girdiğiniz zaman başka yere bakmıyorsunuz caminin içinde. İlk etapta; aa bak çiniler varmış diyorlar, geliyor ziyaretçiler ne kadar güzel. Ama ondan sonra ne oluyor? Gidiyor mihrap duvarına tık tık vurmaya çalışıyor, arkası boş mu dolumu. Ne işin var kardeşim? Hakikaten duyarsızlık çok. Bilinçsizlik daha

doğrusu. Burası benim ikinci evim demiştim ya konuşmamızın başında, ondan ziyade, olmazsa olmazım diyorum, çocukluğumun geçtiği yer. Allah beni buraya nasip etmiş, ona ne kadar şükretsek azdır diyorum. Böyle bir güzelliğin içinde her zaman buradayız, geliyoruz son nefesimize kadar herhalde gelip gitmeye devam edeceğiz buraya inşallah. Bir de tabii bu konularda okumak lazım. En son şunu söyleyeyim; 90 yılından bu tarafa tarihle ilgili genelde okurum. Burada gelenlere de bilgi vermeye çalışıyoruz.

Teşekkür ederiz...

Bizi dinleyen kardeşlerimize inşallah bir nebze de olsun bir şeyler verebilmişizdir. İnşallah her şey daha iyi olacak, iyi günler bizi bekliyor. Bu pandemiye atlattırsak öyle olacak, söyleyeceklerim bu kadar.

Bizim de soracaklarımız bu kadardı teşekkürler.

HAZIRLAYANLAR

Ali Kazım SAKALLI

Güzide KAHYA

İbrahim Ethem KARAKÖSE

Meliha Nur ÖZÖNDER

Ümit KARABAYIR

ŞEHİRCİLİK

BROADACRE ŞEHİRİ

Meliha Nur ÖZÖNDER | Ümit KARABAYIR*

20. yüzyılda sanayileşme sonrası artmaya başlayan kentsel sorunlar üzerine kent planlamacıları kentlerin en verimli şekilde kullanılabilmesi amacıyla öneriler geliştirmeye başladılar. Geliştirilen kent ütopyalarından en önemlileri Ebenzer Howard'ın Garden City, Le Corbusier'nin Radiant City ve Frank Lloyd Wright'ın Broadacre City kent modelleridir. İşte bu ay inceleyeceğimiz kent modeli ise Frank Lloyd Wright'ın Broadacre Şehri olacak.

ŞEHİRCİLİK ÜTOPYALAR: BROADACRE ŞEHİRİ

Broadacre City kent modeli Frank Lloyd Wright tarafından Kuzey Amerika'da bulunan yerleşimlere uygulanmak üzere tasarlanmış bir kent modelidir. Bu fikri 1923'te *The Disappearing City* adlı kitabında sunmuş ve kitabın ardından Endüstriyel Sanatlar Sergisinde hazırladığı büyük kent maketi ile kendi modern kent modelini daha büyük kitlelere sunma imkânı elde etmiştir. Wright bu çalışması ile düşünce- lerindeki dünyayı gözler önüne sermiş, organik mimariyi tam anlamıyla ortaya koymuştur.

En başa gidecek olursak; Broadacre Şehri'ni "Ya her yerde ya da hiçbir yerde" (The new city will be nowhere, yet everywhere) ilkesi ile tasarlayan Wright, kendine göre ideal bulduğu bu kentinde kırsal ve kentsel ayrımı ortadan kaldırmayı amaçlamıştı.

Peki bu modelin diğer kent modellerinden farkı nedir? Diğer kent modellerinde bir merkez ve şehrin tüm yollarının oraya baktığı bir bölge bulunurken Broadacre Şehri'nde böyle bir düzen bulunmuyordu. Bu kent modelinde kent merkezi bulunmuyor, aksine gridal olarak bölümlere ayrılan bölgeler bulunmaktaydı ve bunlar arasında hiyerarşik bir düzen bulunmamaktaydı.

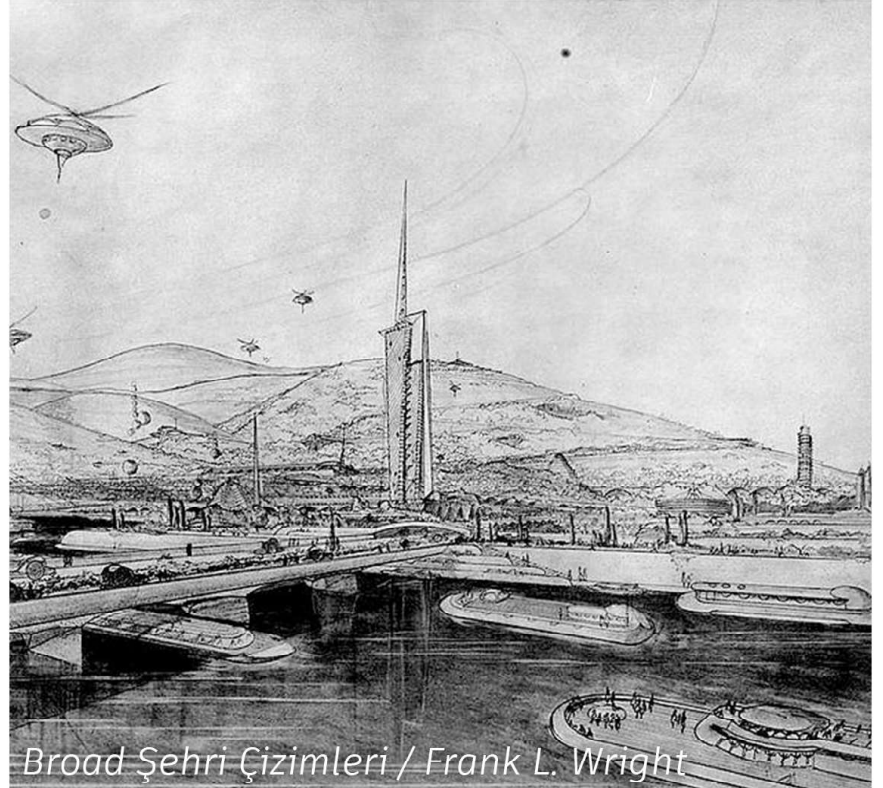
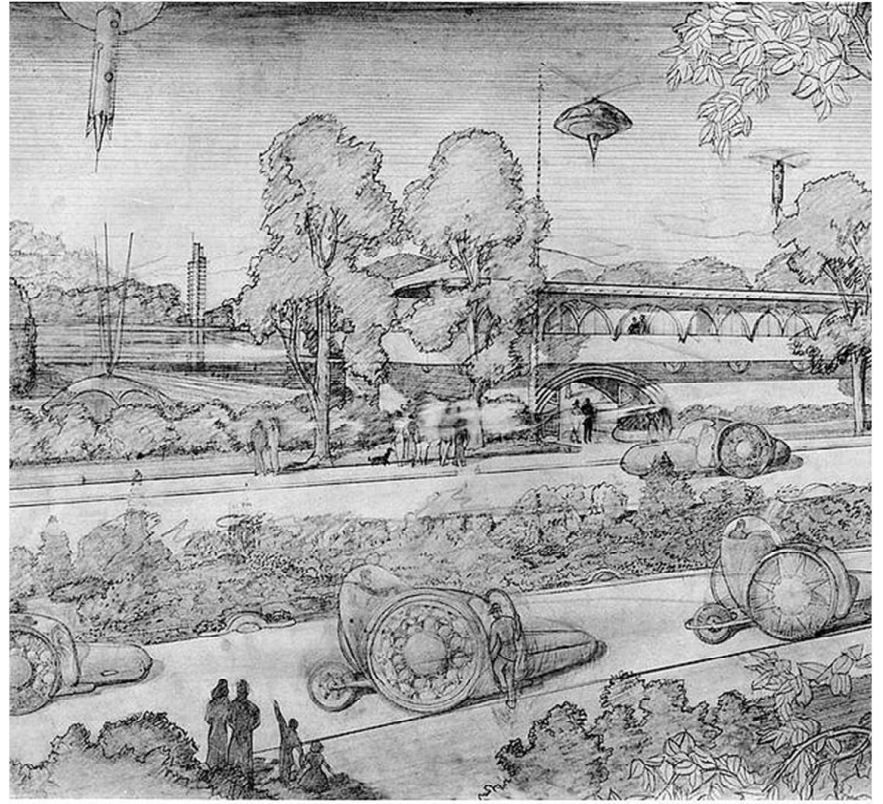
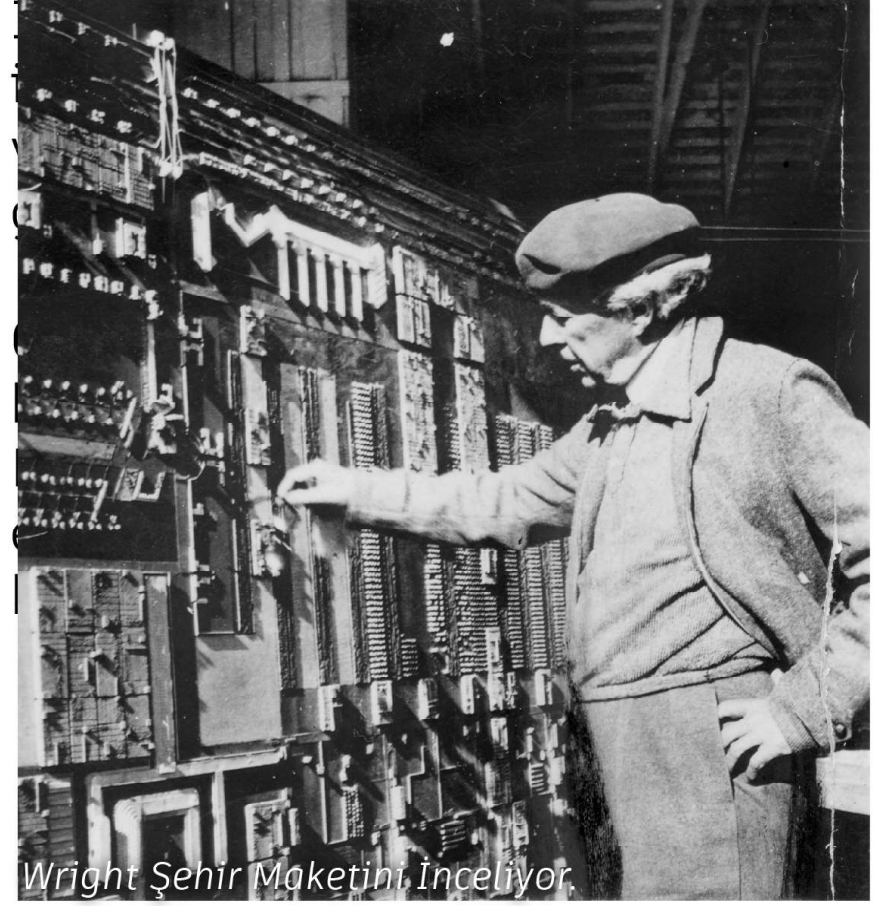

Broad Şehir Modeli

ŞEHİRCİLİK ÜTOPYALAR: BROADACRE ŞEHİRİ

Şehir ile kent yaşamını bir arada sunan ve kentin tarımsal ihtiyaç bakımından dışa bağımlılığını sıfıra indiren bu tasarımda, her ailenin kendine ait tarımsal faaliyetlerini gerçekleştirebileceği bahçeler oluşturmuş, kıyı erişilebilir, verimli olarak kullanılabilir hale getirmişti. Bu alanlar tarım ve yaşamı bir arada sunan, kent yaşamı içerisinde kırsal yaşamı vadeden ünik alanlardı. Nüfusun düşük yoğunlukta olduğu geniş arazide uçsuz bucaksız bir kent manzarası sunuyordu bize. Nüfusun enine genişlediği bu uçsuz bucaksız kentte bir noktadan diğer bir noktaya gitmek haliyle kolay olmayacağından Wright, ulaşımın en kolay otomobiller ile olacağını düşünmüştü. Üst geçitleri ve alt geçitleri olacak otopanları düz şeritler olarak planladı.

Gerçek demokrasinin ancak gücün ve toprak mülkiyetinin merkezileşmemesi ile sağlanabileceğini düşünen Wright, kentini tasarlarken bu endişeyi de tasarımlarına yansıttı. Eşitliğin ancak toprak mülkiyetinin eşit dağıtımı ile var olacağını, böylece fakirliğin de ortadan kalkacağını düşünüyordu. Ona göre metropoller kapitalizmin başkentiydi ve bu başkentlerde eşitsizlik ve adaletsizlik kol geziyordu.

ŞEHİRCİLİK ÜTOPYALAR: BROADACRE ŞEHİRİ

Bu sebeple şehirde herhangi bir merkezi alan yaratmamaya gayret gösteren Wright, maddi adaletsizliğin de bu şekilde önüne geçeceğini öngördü. Ağaçlar ve tarım alanları arasına serpiştirdiği okullar, alışveriş marketleri, parklar ve kültür merkezleri gibi kamusal alanların (hepsi toplumsal yaşamın ön koşullarıydı) belli bir merkez oluşturulmasına özen gösterdi. Bu yapıların hepsi geniş yollarla ulaşılacak küçük öbekler halinde olacaktı.

Wright'ın merkezi olmayan düzeni ve küçük ölçekli yapıları hem kapitalizmin getirdiği gelişmiş metropollere karşı bir serzeniş hem de o güne dek oluşturulan gökdelenli ve simetrik şehirlerin en sert eleştirisiydi. Bütünü ile kendine yeten, otonom bir ekonomisi bulunan toplum vizyonu hem

eşitlikçiliğe destek veriyordu hem de oldukça bireyciydi.

Kurulmuş bir kent üzerine bu kent modeli uygulanabilir mi? Yeni bir kent oluşturulduğunda bu kent modeli ne kadar işleyecek ya da düşünüldüğü şekilde maddi eşitliği sağlayabilecek mi? Kapitalizmin bu kadar kölesi olmuş bir toplumda (sadece yaşadığımız şehir, ülke değil dünyadaki neredeyse tüm ülkeler) eşitlik günümüz insanları için tercih edilmek istenilen bir seçenek mi? Gerçekten maddi eşitlik istiyor muyuz? Biz ne kadar mükemmel tasarlama çalışsak ne kadar sorunsuz görünen tasarımlar yapsak da daima son kullanıcı kentin ya da tasarlanan binaların görünümünü belirler. Merkezîyetçi düzeni ve kapitalizmi reddeden bu tasarımı kullanıcılar

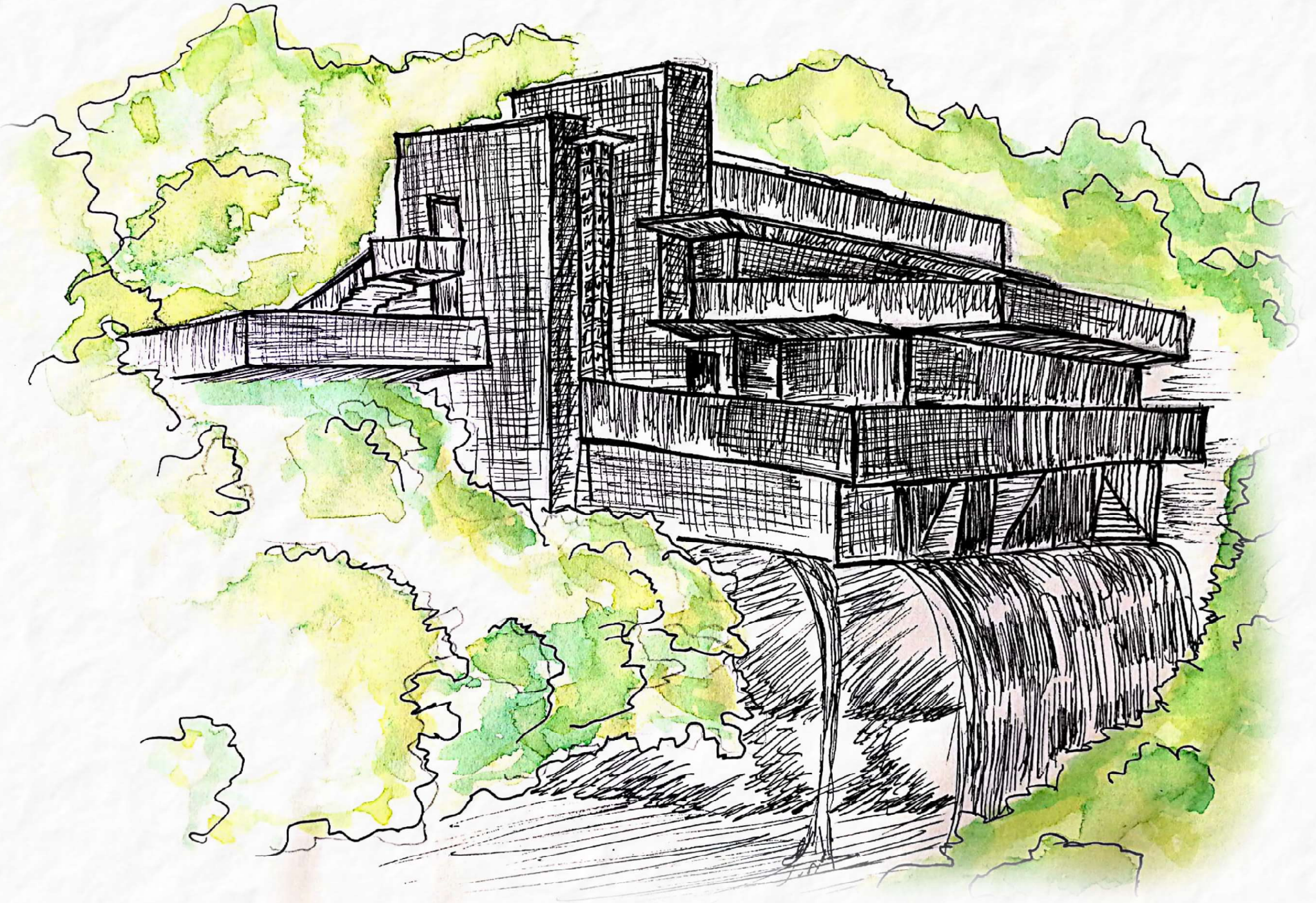
Broadacre Şehir Maketi Arkasındaki "A New Freedom" Başlığı Dikkat Çekiyor.

olarak bizler ister ve bu tasarımı benimseyebilir miydik? Mükemmel hayata ulaşmayı arzulayan bu tasarımlar neticede mükemmel insana ulaşmayı hedefliyor. Bu tasarımın amacı bütün düzenleri yıkıp yeni baştan bir kent yaratmak. Ama arkasındaki amaca baktığımızda bir kent modelinden çok bir insan modeli üretmeye çalışmak değil mi asıl amacı?

Wright, var olan kentlerdeki toprak mülkiyetinin eşitsiz dağılımıyla oluşan sermaye ile emek arasındaki çelişkiyi yok etmek, maddi eşitlik sağlamak ve demokrasi isteği üzerine kurduğu bu şehri açlığı bitirmek amacıyla tasarladı. Bu eşitsiz dağılım giderilirse hem sermaye ile emek arasındaki çelişki hem de toplumdaki yoksulluk seviyesi düşecekti. Wright bu tasarımında sadece bir kent değil, aynı zamanda bir fikir de inşa etmişti. Fikir inşası kent inşasından zor olsa gerek ki bu tasarım kentlerde fiziksel olarak inşa edilse bile fikirsel olarak inşa edilemedi. Bu tasarım günümüzün kapitalist dünyasına direnemesine de izleri hala çoğu Avrupa şehrinde görülmektedir. Ancak hala kentlerin üzerine bir kara bulut gibi çöken eşitsizlik dalgası bir fikir inşa edecek ütopyacısını bekliyor...

Wright Broadacre Şehri (1929–35) modelinin yapımını denetliyor. (Kay.: franklloydwright.org)

Hanne DERVIŐOĐLU
İZÜ Mimarlık Bölümü, 4.Sınıf

KENTLERDEN BİR MEKÂN, MEYDANLAR

TIANANMEN MEYDANI

Ahmet ĞAMĞAM*

Dünya'nın en kalabalık nüfusuna sahip Çin'in başkenti **Pekin (Beijing)**' de **yer alan**, dünyanın en büyük meydanı unvanına sahip, başından birçok olay geçmiş (yangınlar, yenilikler, halk protestoları gibi) Tiananmen Meydanı'na değiniyoruz.

1417'de inşa edilen meydana, ilk olarak Cheng Tian Man adı verildi. Bu isim imparatorların, ülkeyi yönetirken cennetin emrine uyduğunu ifade etmekteydi. O dönemde şehrin güneyindeyken günümüzde Pekin'in tam göbeğindedir. Kuzeyden güneye 800 metre, doğudan batıya 500 metre, toplamda 440.000 metrekare genişliğe sahiptir ve içine bir milyon insan sığabilir. Meydanın büyüklüğü bir yana, sınırlayan yapıları ve içerisindeki yapılara inceleyelim.

KENTLERDEN BİR MEKÂN, MEYDANLAR **TIANANMEN MEYDANI**

Meydan ve Çevresine ait görselleştirme

Meydan bu denli büyük olmasına karşın hemen kuzeyinde Yasak Şehir, doğusunda Çin Ulusal Müzesi, batısında Çin Nüsmatik Müzesi ve Büyük Halk Salonu, güneyinde Jian Lou (Zheng Yang Men Jian Lou) Kulesi bulunmaktadır. Meydan içerisine döndüğümüzde burada Mao Zedong Mozolesi, Halk Kahramanları Anıtı ve de geçmişten gelen Beijing 'in büyük duvarlarından kalıntı olan Zhengyangmen (konuşma dilinde "Qianmen") Kapısı bulunmaktadır. Bu yapıların içinden meydana önem katan Yasak Şehir ve meydan içerisindeki yapılardan bahsedeceğiz.

Meydanın kuzeyindeki Tiananmen Kapısı, Ming ve Qing hanedanları döneminde yasak şehre ana girişi oluştururdu. İki kez yangın ile zarar görmüş, Qing hanedanı esnasında 1651'de tekrar inşa edilmiş ve Tiananmen olarak yeniden isim verilmiştir. Tiananmen Kapısı'na kelime anlamıyla "Göksel Barış Kapısı", geleneksel Çince ile "Gökyüzünü Taşıyan Kapı" denebilir ve aynı zamanda "Ulusun kapısı" olarak da anılmaktadır. Ayrıca Mao Zedong'un 1 Ekim 1949 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan ettiği mekândır. Bu nedenle Tiananmen, Çin Halk Cumhuriyeti armasının üzerinde de görülebilmektedir.

Tiananmen Kapısı'nın açıldığı Yasak Şehir, 1406 ve 1420 tarihleri arasında inşa edilmiş olan kompleks, 720.000 m²'lik bir alana yayılmıştır ve 8.707 odalı 980 yapıdan oluşmaktadır. Yaklaşık 500 yıl imparator ve hizmetlilerine ev sahipliği yapmış aynı zamanda Çin Hükümeti'nin törensel ve politik merkezi olmuştur. 1925'ten itibaren Saray Müzesi'ni barındırmaktadır. **Yasak şehir 1987 yılında Dünya Kültür Mirası listesine eklenmiş ve Unesco tarafından dünyada korunmuş en geniş antik ahşap yapılar bütünü olarak tescillenmiştir.**

Yasak Şehir, dünyada halen var olan en geniş saray kompleksidir ve 72 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Dikdörtgen şeklindeki arsa kuzeyden güneye 961 metre ve doğudan batıya 753 metre uzunluğundadır.

7,9 m yüksekliğinde şehir duvarıyla ve 6 m derinliğinde ve 52 m genişlikte hendekle çevrili olan Yasak Şehir, yine duvarlarla çevrelenmiş olan İmparatorluk Şehri'nin içinde yer almaktadır. İmparatorluk Şehri de İç Şehir tarafından çevrelenmiştir. Dış şehir ise İç Şehir'in güneyinde yer almaktadır.

Yasak Şehir'in kuzey-güney eksenini Pekin'in de merkez eksenidir. Bu eksen güneye doğru Tiananmen kapısı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin de tören merkezi olan Tiananmen Meydanı'na açılır. Kuzeyde ise Jingshan tepesine Çan ve Davul Kuleleri'ne uzanır. Bu eksen gerçek kuzey-güney doğrultusundan 2 dereceden fazla sapma göstermektedir. Bu aksın Yuan Hanedanı zamanında tasarlandığı ve imparatorluğun diğer başkenti olan Şangdu ile hizalandığı düşünülmektedir.

Tiananmen Kapısı

Soğuk kuzey rüzgarlarından ve kuzeydeki steplerden gelen akıncılardan dolayı kuzey kötü yön olarak algılanmaktadır. Bu yüzden Yasak Şehir 'deki tüm binalar güneye bakmaktadır, girişleri güneydendir, böylece buz kesen kuzey rüzgarlarından korunmakta ve güneşin sonsuz varyasyonlarından faydalanılabilmektedir. Sadece imparatorun gözden düşmüş cariyelerine ait olan yapılar kuzeye bakmaktadır.

Yasak Şehir

Meydanda Tiananmen Kapısı'ndan biraz güneye gelecek olursak Halk Kahramanları Anıtı ile karşılaşırız. Bu anıt 19. ve 20. yüzyıllarda Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşu için verilen savaşta hayatını kaybeden devrimci kişilere, Çin'in ulusal anıtı olarak dikilmiş, on katlı bir dikili taştır. Dikili taş anıtı, Ağustos 1952'den Mayıs 1958'e kadar süren inşaatı ile 30 Kasım 1949'da kabul edilen Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı'nın Birinci Genel Kurulu kararına uygun olarak inşa edilmiştir. Anıtın mimarı Liang Sicheng'dir ve bazı öğeler eşi

Lin Huiyin tarafından tasarlanmıştır. İnşaat mühendisi Chen Zhide'de nihai ürünün gerçekleştirilmesinde etkili olmuştur. Anıtın yüksekliği 37,94 metre ve 3.000 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır. 10.000 ton ağırlığındadır ve Qingdao, Shandong Eyaleti ve yakındaki Fangshan Bölgesi'nden yaklaşık 17.000 parça mermer ve granit içermektedir. Anıtın kaidesinin doğu kısmından saat yönüyle kronolojik sıra ile okunabilen sekiz

Halk Kahramanları Anıtı

büyük devrim, ayaklanma, savaş bölümlerini tasvir eden kısımlar vardır.

Halk Kahramanları Anıtı'ndan güneyde ise Mao Zedong Anıt Mezarı bulunmaktadır. Mao Zedong, 1945-1976 yılları arasında, Çin Komünist Partisi lideridir. Zedong, öldükten sonra geleneklere göre yakılmak istense de mumyalanmıştır ve onun anısına meydanın merkezinde bu anıt inşa edilmiştir.

KENTLERDEN BİR MEKÂN, MEYDANLAR **TIANANMEN MEYDANI**

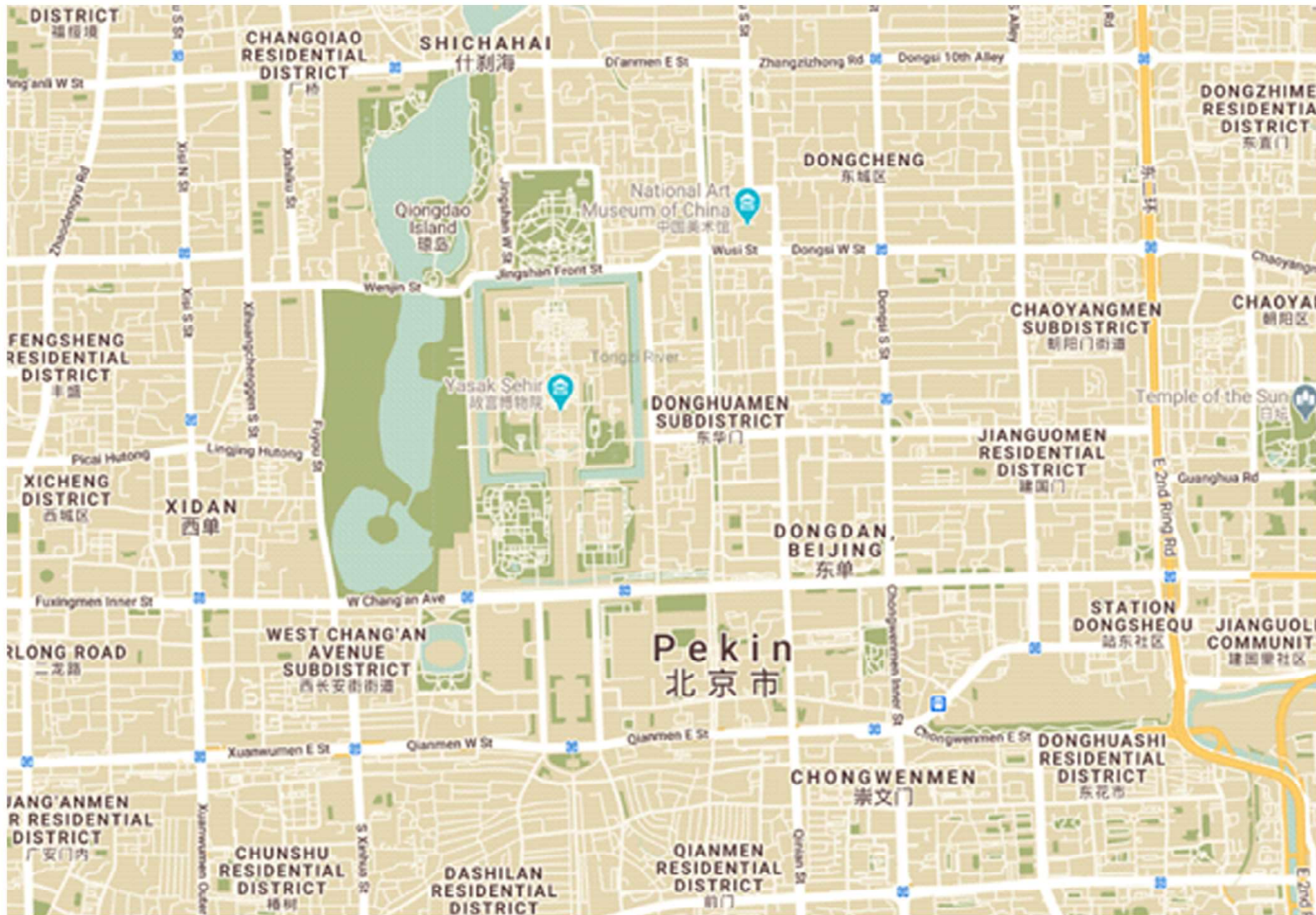
Mozole ve Halk Kahramanları Anıtı

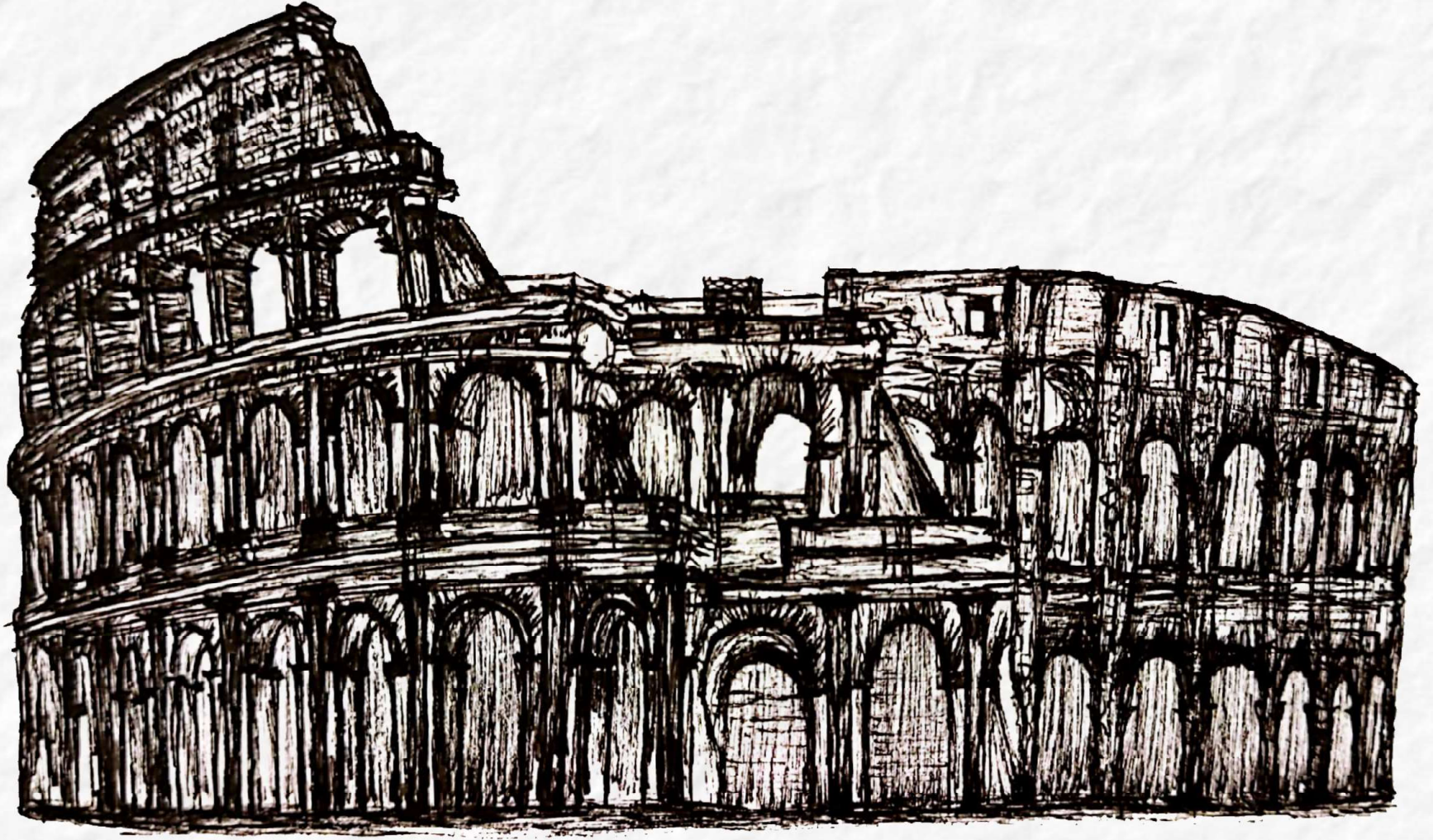
Qianmen Kapısı-1910

Son olarak meydanın güney kısmında, Eski Çin Mimarisi tarzına sahip 40 m yüksekliğinde, yapıldığı dönemde Beijing 'de ana girişi oluşturan Qianmen Kapısı bulunmaktadır. Bu kapı ile şehrin toplam dokuz adet kapısı bulunmaktaydı ve bunlardan sadece ikisi günümüze ulaşabilmiştir ayrıca şehrin otoyollarının sıfır noktası olarak Qianmen Kapısı'nın dışı referans alınmıştır.

Kapı ve şu ana kadar ele aldığımız yapılar, meydanda, kuzeyden güneye tek bir aksta hizalanmıştır. Geçmişten gelen bu planlama ile çevredeki yapılar ve oluşan yollar bu düzenin devamlılığı niteliğinde şekillenmiştir.

Meydan ve çevresini gösteren harita görüntüsü

Elif DEĞİRMENÇİ
İZÜ Mimarlık Bölümü, 4.Bölüm

İÇ'E BAKIŞ

MEKÂN İÇTE BAŞLAR

Öznur KARA | Zeynep KARAHAN*

Çok Katlı Yapıların İç Mekân Problemleri

Türkiye'de çok katlı yapılaşmaya geçiş beraberinde birçok fiziksel mekân probleminin de oluşmasına sebebiyet vermiştir. Kullanıcılar açısından işlevi kısıtlayan konforsuz mekânlar özellikle apartman yapılarında "ölü alan" oluşumuna sebebiyet verirken maddi imkânlar doğrultusunda satın alınan veya kiracı olunan evlerin

her metrekaresi kullanılmadığı için maddi kayıplar da yaşanmaktadır. Bu yazımızda bahsettiğimiz Türkiye genelinin yaşadığı çok katlı yapıların iç mekân problemlerinden birkaç başlık altında bahsederken aynı zamanda çözüm önerileri de sunmaya çalışacağız.

Yapılarda iç mekân problemlerinin en başında tasarlanan apartman yapılarının kullanıcı odaklı olmaması gelir. Tasarlama aşamasında mekânda yaşayacak kullanıcıların sayısı, engelli kullanıcılara yönelik alanların tasarımı ve buna yönelik boyutlandırma gibi pek çok etken tasarımı yönlendirmesi ve şekillendirmesi gerekirken tüm kullanıcı isteklerinden bağımsız bir şekilde tasarlanan yapılar kullanıcıların mekân deneyimini olumsuz etkilemekle beraber ekonomik kayba sebebiyet vermektedir.

Günümüzde iç mekân kavramı, fiziki konfor, iklimsel veriler ve çevreye göre tasarım, malzeme, uygulama, donatılar, hava kalitesi, ısısal konfor, kullanıcı istem ve kontrolünün sağlanması gibi bileşenleriyle değişim göstermiştir. Bir konut binasında her dairenin ayrı kullanıcısı olduğu gibi, daire içindeki odalar da çeşitli parametrelerle ayrı kimliktedir.

Birçok tasarımcıya göre; Mimarlık bir bütündür; içte başlar, belli bir amaçla, kişi veya kişilerin gereksinimini karşılayacak bir biçimde, eylemlerin sürdürüldüğü mekân veya mekânlarla oluşturulur. İç mimari esas oluşumdur, dışa yansıyan ise onun kabuğudur (Şensoy, 1984).

Sayın Hamdi Şensoy'un tanımını ile beraber şu sonuca varabiliriz: Konut tasarımında her dairenin ayrı kullanıcıları vardır ve bu kullanıcıların mekân gereksinimleri farklıdır. Tasarımcılar bu farklılıkların bilincinde olarak kullanıcıların mekândan beklentilerini karşılamak sureti ile tasarım yap-

mak mecburiyetindedirler fakat Türkiye geneline baktığımızda kullanıcı gereksinimleri bir yana yapının iklimsel gereksinimlerinin dâhi karşılanamaması, çok katlı konutların tabiri caizse "copy-paste" yöntemli projelendirmeleri malzeme seçimini etkilemiyor. Güneydoğu gibi sıcak bir iklimde kullanılan yöntem ve malzeme kararı Doğu Anadolu gibi soğuk iklime sahip bölgede de kullanılıyor. Sıcak bir iklime sahip bölgeye inşâ edilen bu niteliksiz yapılar yazları daha da ısınarak mekânda konforsuzluğa, kullanıcı talebini karşılayamamaya ve ekonomik kayıplara sebebiyet veriyor.

Sağlık ve konforun işlevsel önceliği, iç mekânda lüks görünüm, popüler malzeme kullanımı ile yer değiştirmiştir. Bugün, soğuk/ sıcak iklim bölgesi oluşuna bakılmaksızın her ilde aynı yapı malzemesiyle, aynı tip çok katlı binalar bunun göstergesidir.

İç Mekânda Kat Yüksekliği

Ferah bir mekân, genişliğin yanı sıra yüksekliği de beraberinde getirmelidir. 20. Yüzyılın başlarına kadar kat yükseklikleri bir mekânı 'ferah mekân' diye adlandırabilmemiz için gerekli yüksekliği karşılar; nüfus artışı, konut

talebi, yapılaşma ve ekonomik yetersizlik gibi etmenler kat yüksekliğini düşürmüştür. Özellikle 1980'den sonraki yapılaşma net kat yüksekliğinin 2 metre 60 santimetrenin üzerine çıkılmasına sebebiyet vermiştir.

Günümüz şartları her ne kadar bu isteğimize karşılık veremese de ferah bir mekânda yaşam sürmek birçok kişinin hayalidir. Peki, birçok kişinin isteği yüksek kat yüksekliği ne gibi avantajlar sağlamaktadır bir göz atalım:

- Kat yüksekliği ne kadar yüksekse gün ışığından faydalanma da doğru orantılı olarak artar. Bu durum iyi ışıklandırmanın yanı sıra elektrikten tasarruf etmeye katkıda bulunur.
- Yazın ısınan havanın mekân içinde rahat dolanımını sağlar. Bu sayede yoğunlaşmadan sebep oluşan rutubetin getirdiği kötü görüntü ve kokuyu önler.
- Komşu duvarlarından gelen sesler ciddi problemler oluşturabilmektedir. Katların yüksek olması katlar arasında ses izolasyonuna yardımcı olur.

Alçak tavanlı daire örneği.

İç Mekân Donatıları

Yaşanılan mekân boyutlarına, mekânın iklimine göre seçilmeyen iç mekân mobilyaları ve donatıları yalıtım açısından kullanıcıya maddi kayıp yaşatırken aynı zamanda işlevsiz ve konforsuz mekânların oluşmasına sebebiyet verir. İç mekân donatı sektöründe mekân boyutlarına dikkat edilmeksizin standartlaştırılmış kütleli formu, naylon içerikli kumaşla kaplı, hava almayan mobilyalar mekân dolaşımını ve hava sirkülasyonunu olumsuz etkilemektedir. Ayrıca yazın ve kışın olmak üzere ayrı kullanılan, toplanıp kaldırılan mobilyalar (halı vb.) mekânda depolama ihtiyacını doğurur. Bu konuda iklimsel mobilyalar veya iklim şartlarına göre şekillenen mobilya tasarımları kullanılabilir.

İç Mekân Kaplamaları

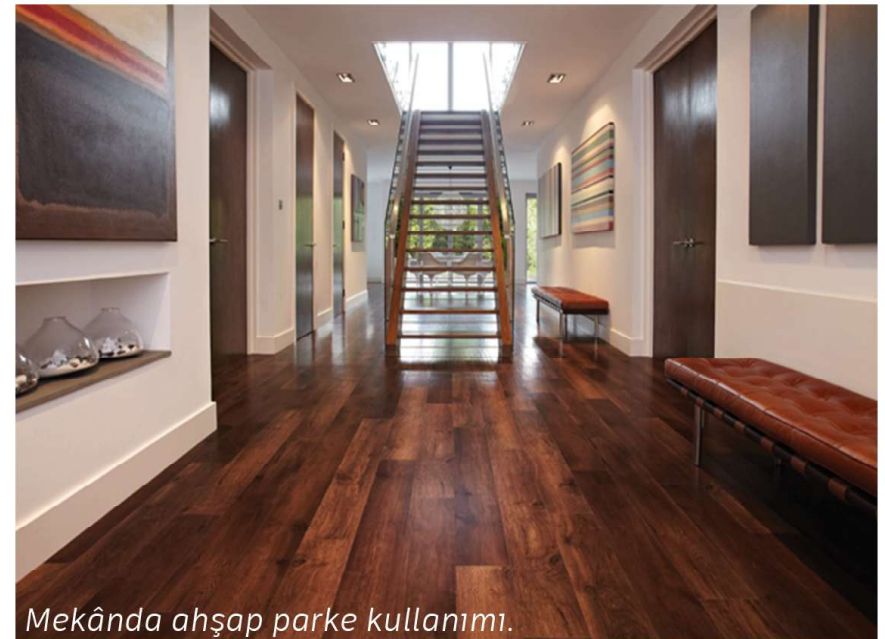
Mekânın bir nevi kimliğini oluşturan yatay ve düşey kaplamalar doğru malzeme ile doğru yerde kullanılmadığında yalıtım sorunlarına, rutubet oluşumuna sebebiyet vererek hijyenik bir ortamın oluşmasını engellemekte ve hatta kullanıcıların sağlık sıkıntılarının oluşmasına sebep olmaktadır.

Bu minvalde iç mekânda granit, ahşap, cam gibi doğal malzemelerin kullanılması kullanıcıların sağlığı açısından son derece önemlidir. Yaşanılan, nefes alan, canlılık vermesi gereken iç mekânlarda, malzemenin ana içeriğinin yok edilip, dönüştürüldüğü sâni malzemeler tercih edilmemelidir.

İç mekânda döşeme ve kaplama malzemeleri de iklimsel koşullara göre tercih edilmelidir. Sıcak iklimlerde mermer gibi soğuk elemanlar, soğuk iklimlerde ise taş, kerpiç, ahşap gibi kışın soğuk yazın da sıcak geçirmeyen malzemeler kullanılmalıdır.

Mekânda ahşap tavan kullanımı.

Mekânda ahşap parke kullanımı.

Seramik kaplamalarda iç mekân konforunun sağlanmasında önemli yer tutar. Seramik kaplamaların ıslak hacimlerde yanlış kullanımı mobilyaların nemlenmesi, duvarların çiçeklenmesi gibi sorunlara sebebiyet verir.

Mutfak, banyo gibi nemli ve sıcak ortamlarda, mekânın oranlarına göre, seramik kaplamanın yatayda zemine, duvarlarda tavana kadar uygulanması yüzeydeki buharın sabit mobilyalar tarafından emilmesine neden olur. Ya da kaplanmış duvar yüzeylerinde etkisine göre, boyaların kalması, duvar bünyesinde çiçeklenme... vs. gibi yalıtım problemleri oluşturur.

Birkaç başlık altında özetlemeye çalıştığımız, özellikle Türkiye orta sınıfının rağbet gösterdiği apartman yapıları kullanışsız ve sağlıklı iç mekân tasarımlarıyla maddi ve manevi birçok kayba sebep olmaktadır. Bunun yanında yapıların tasarlanırken mimar ve iç mimarların iş birliği ile çalışması, yapıları kullanıcı isteklerine göre tasarlamaları elzemdir.

Günümüz iç mekân donatı tasarımları sektör olarak her geçen gün ilerlemekte ve yeni tasarımcılara, iç mimarlara duyulan ihtiyaç artmaktadır. Konut tasarımında iç mekân tasarımının ne kadar elzem olduğuna ekonomik ve

sosyolojik yönüyle değinmeye çalıştık. Perdelerden döşemelere kadar iç mekânda kullanılan tüm donatıların özellikleri ile bilinmesi ve doğru şekilde yerleşiminin yapılabilmesi için konutların projelendirme sürecinde iç mimarların da söz sahibi olması hem konutlarda iç mekan problemlerinden kaynaklanan yalıtım, ısı ve enerji kayıplarının önüne geçmiş olacak hem de iç mimarlar için çalışma alanlarının daha da artacağını umduğumuz bir çözüm yolu olacaktır.

İÇ MİMARİ MEKÂN İÇTE BAŞLAR

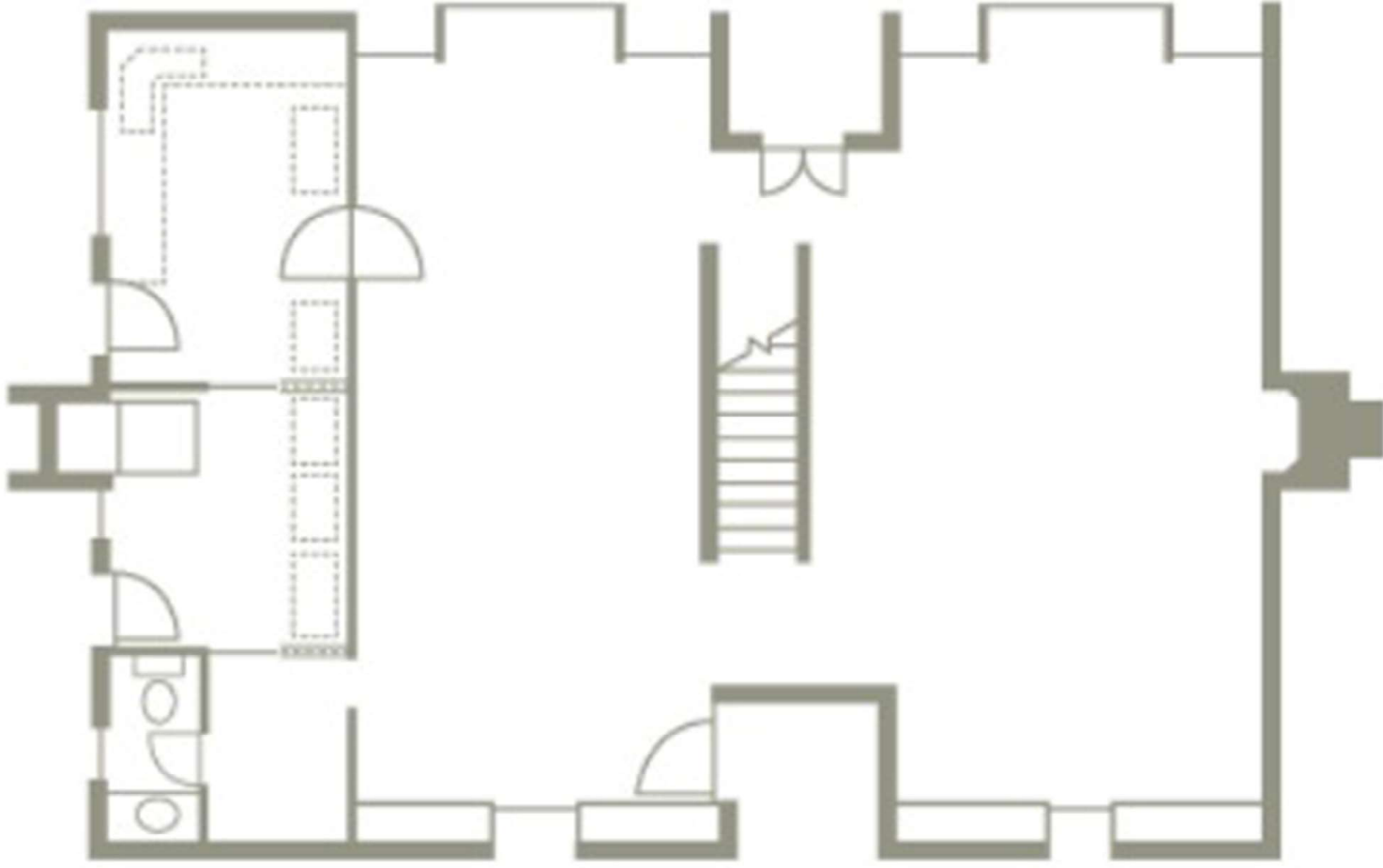

YAPILAR VE MOBİLYALARI

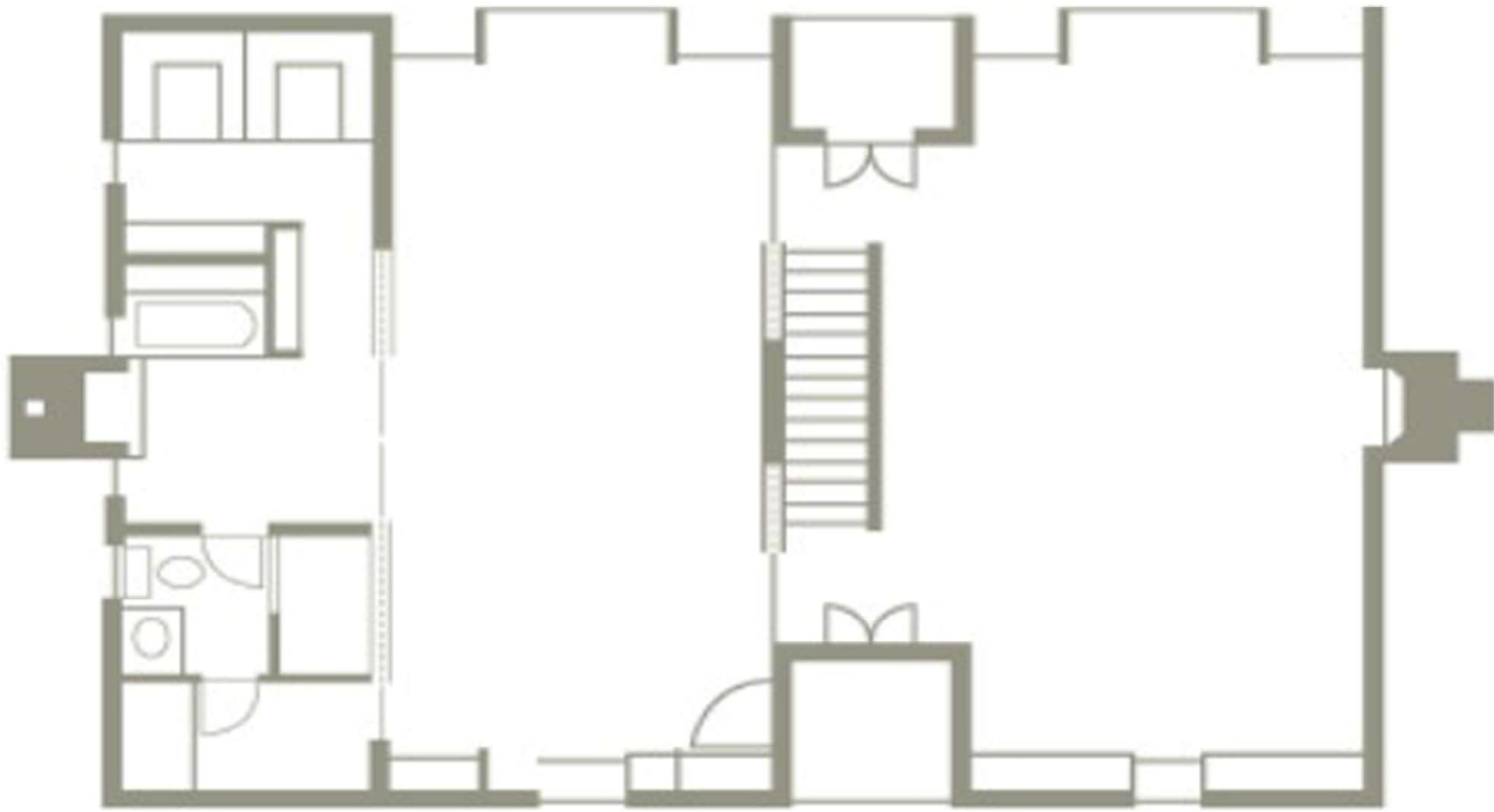
ESHERICK EVİ | Louis KAHN

*Güzide KAHYA**

Margaret ESHERICK Evi, Louis KAHN tarafından 1959-1961 yıllarında Pennsylvania, Philadelphia'da tasarlanmıştır. Kullandığı malzemeleri öne çıkaran kübik tasarımıyla anılan KAHN'ın bu yapısında da kübik ve heykeltvâri bir tasarım görülmektedir. Sunrise Sokağı'na bakan ön cephesi sadeliğiyle birlikte tam bir mahremiyet hissi verirken, Pastorius Park'ına bakan verandalı arka cephesiyle yapıyı doğayla iç içe, doğaya müdahalelerde bulunmayan sade bir görünüme sahiptir. Sunrise Sokağı aynı zamanda kuldesakla son bulan bir çıkmaz sokak özelliği taşıdığından ötürü yapının benliğini sokağa aktarırken mahremiyet özelliğini artırmıştır.

Zemin Kat Plan

1. Kat Plan

Şekil:1 (Yemek odası)Güncel kullanıcıları tarafından orijinal aydınlatma eskitme bir avizeyle değiştirilmiş.

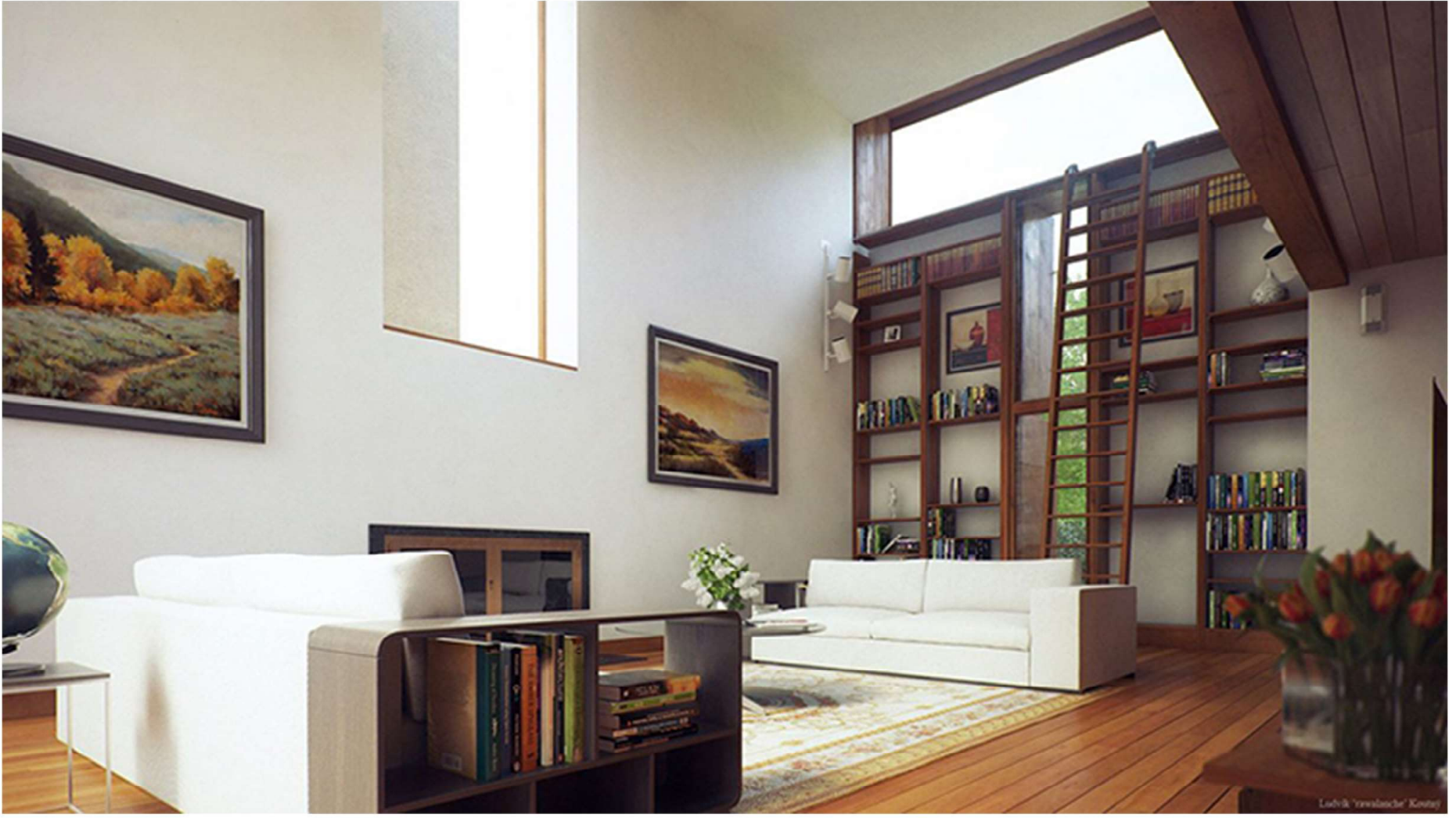
Büyük açıklıklarla geçilen pencere-
relerle birlikte oldukça sade bir
tasarıma sahip olan giriş cephesin-
den bakıldığında yapının tek katlı
olduğu izlenimi oluşmaktadır.
Cepheden bakıldığında giriş
kapısının yerine duvar görülmekte-
dir. Giriş için özel bir niş açılarak
sokaktan direkt kapının içerisinin
görülmesi engellenmiştir. Giriş
nişinin solunda bulunan kapıdan
içeri girildiğinde, fuaye ve yemek
odası insanları karşılar, me-
kânın iki farklı işleve bölünmesini
sağlayan ahşap merdiven
görülür. Cephede kullanılan
brüt betonun soğukluğu iç mekân-
larda oldukça sık kullanılan
ahşabın sıcak tonlarıyla kırılmak-
tadır. Yapıldığı döneme kıyasla
oldukça büyük pencereler

kullanılan yapıda perde yerine,
içerde kullanılan ahşap kapaklar
mevcuttur.

Yemek odasının sol kısmında kalan
mutfak ise yapıdaki kübik esintil-
ere karşı gelecek şekilde köşeler
yerine daha yuvarlak kıvrımlar
tercih edilerek hareket kazandırıl-
maktadır. Diğer yandan evin her
mekânında olduğu gibi ahşabın
yoğun kullanımını görmektedir.

Şekil:2 (Mutfak)Restorasyon sonucu orijinal olmayan aydınlatma birimleri, lavabo ve dolap içi boyamalar.

Şekil:3-4 (Salon) Yapının özgün mobilyaları değildir.

Şekil:3-4 (Cephe) Baca detayı.

Genellikle mutfak tasarımında tercih edilmeyen açık raf sistemleri yer yer görülmektedir, tezgâh bitiminde açılır-kapanır sisteme sahip ufak bir masa biriminin yerleştirilmesiyle oldukça kullanışlı bir mutfak elde edilmiştir, diğer yandan ise parka bakan penceresiyle dış mekânın içerideki hissiyatı artırılmıştır.

Yapının merkezinde bulunan ahşap merdivenlerle üst kata çıkıldığında yatak odası ve banyosu bulunmaktadır.

Şekil:5 Merdiven

Üst kata ulaşıldığında galeri boşluğu ve park cephesine bakan ufak koridorun iki ucu da yapıda bulunan balkonlara çıkarken, bir duvarla ayrılan yatak odasına da geçiş sağlamaktadır. Evin ilk sahibi olan Margaret ESHERICK, KAHN'dan yapıyı tasarlarken evin birçok noktasında okuma birimlerinin bulunmasını istemiştir bu isteğin üzerine yatak odasında da görüldüğü üzere klasik bir okuma nişi görülmekte olup, yatak odasından geçilen banyo bölümünde ise yarı açık bir banyo (Şekil:6) sistemi görülmektedir.

Şekil:6 Banyo

Şekil:7(Arka Cephe) Dairesel veranda.

Yapının park cephesinden açık ve yarım daire formunda bir verandaya çıkılmaktadır. Yapının bu cephesi tamamıyla parkla iç içe olduğu gözlenirken diğer yandan cephenin tümüyle pencerelerden oluşmasıyla ve yansımalar sonucu park tarafından bakıldığında yapının varlığı yok denecek kadar az hissedilmektedir.

Margaret ESHERICK Evi bir küpten yola çıkılarak tasarlanan oldukça net çizgilere sahip bir tasarımdır. Diğer yandan da zamanının modernizm akımının öncülerinden olmayı başarmıştır. Dış cephesinden bakıldığında, düşünülenin aksine ahşap strüktüre sahip olan bu yapının tasarımını incelerken bizlere KAHN'ın bir sözünü hatırlatmaktadır: ***"We are born of light. The seasons are felt through light. We only know the world as it is evoked by light."***

(Biz ışıktan doğduk. Mevsimler ışıqla hissedilir. Dünyayı sadece ışığın çağrıştırdığı şekliyle biliyoruz.) bu söz üzerinden yapıyı düşündüğümüzde dışarıdan her ne kadar içine kapalı bir mekân gibi gözükse de dışarıyı içe aktarabilen özellikle de doğal ışığın çok iyi kullanıldığı görülebilmektedir. Işıqla oyunlar oynamayı seven KAHN'ın bu yapıdan sonra tasarlayacağı **Salk Enstitüsü**'nde de benzer pencere doğramalarına rastlanmaktadır. ESHERICK Evi'ne genel olarak bakılacak olursa eğer, dışarıdan oldukça net çizgilere sahip fakat içine girildiğinde her detayıyla mest eden, brüt betonla ahşabın ortak kullanımını sayesinde sizi oldukça sıcak kucaklayan bir küpün içerisinde yaşamaya benzetilebilir.

KAYNAK
AD Classics: Esherick House / Louis Kahn, Megan SVFIVFN, <https://www.archdaily.com>
Esherick House, <http://architectuul.com>
House Calls: Life inside Louis Kahn's Esherick House, Melissa ROMERO, 20 Şubat 2018, <https://philly.curbed.com>
Esherick House by Louis Kahn, Rose ETHERINGTON, 3 Nisan 2008, <https://www.dezeen.com>
Margaret Esherick House, 204 Sunrise Lane, Philadelphia, Philadelphia County, PA, <https://www.loc.gov/resource/hhh.pa4101.sheet/?sp=1>
Louis Kahn Symposium, Part3, The San Diego Museum of Art, 21 Aralık 2016 tarihli video, <https://www.youtube.com>

MİMARİ HAYAT

İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI KÂĞIT DÜNYASI

*Bilge Nur AKSU**

Kâğıt; insanlığın ortak mirası, geçmiş ve geleceğin köprüsü... Tezhip, ebru, hat, minyatür ve sulu boya gibi nice el sanatlarının oluşmasına öncülük eden ilham kaynağıdır. **Her kâğıt bir mekândır.** Bu mekâna; sanat, edebi, mimari, musiki eserler nakşedilir. Bu eserlerle ortak tarihi miras oluşur.

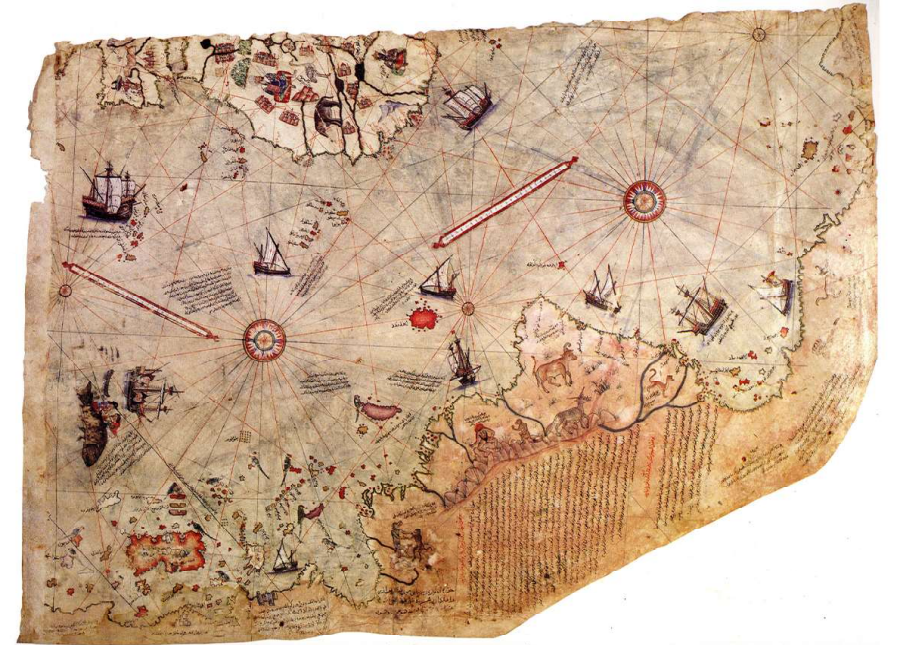
MİMARİ HAYAT İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI KAĞIT DÜNYASI

İnsanlığın ortak mirası olan bu mekânlar aynı zamanda hatıralar ışığının yandığı yerdir. Fotoğraflarımız, anılarımız, ilk çizdiğimiz resimler, okumayı öğrendiğimizde kalem ile attığımız ilk adımlar ve daha niceleri bu mekânlarda yer alır.

İnsanlığın ortak mirası olan kâğıdın yolculuğu Mısır'da başlamıştır. Nil Nehri'nin kenarında yetişen papirüsler vasıtasıyla günümüz kâğıtların yapısına benzer "papirüs" adı verilen kâğıt imal edilmiştir. Papirüsten sonra rağbet gören ikinci kâğıt türü ise hayvan derilerinden imal edilen parşömenler olmuştur. İlk kez Bergama'da imal edilen parşömente çoğunlukla koyun ve keçi derisi kullanılmıştır. Bugün kullandığımız kâğıdın icadı ise Çin Hanedanlığı'nın mahkemesinde görevli memur Tsai Lun'un çalışmalarıyla gerçekleşmiştir. 751 yılında Talas Savaşında esir düşen Çinli askerler Semerkant'ta kurulan kâğıt atölyesinde Araplara kâğıt üretim tecrübesini

öğretirler ve böylece kâğıt imalatının birçok coğrafyaya ulaşma macerası başlar. Orta Çağ döneminde Şam'da üretilen kâğıtlar Avrupa'da rağbet görmüştür ve bununla birlikte Avrupa'da ilk kâğıt imalatı İtalya'nın Fabriano şehrinde gerçekleşmiştir. İtalya'nın ardından kâğıdın imalatı Fransa, Almanya, İngiltere ve nihai olarak Amerika'da gerçekleşmiştir.

Osmanlı Döneminde kâğıt imalatı hakkında ilk bilgi, Sultan Bayezid'in Amasya'da inşa ettirdiği camiinin vakfiyesinde bulunmaktadır.

Ceylan Derisi Üzerine Çizilmiş Pir-i Reis Haritası

II. Psusennes Dönemine Ait Papirüs. (Kaynak: MET Museum)

MİMARİ HAYAT İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI KAĞIT DÜNYASI

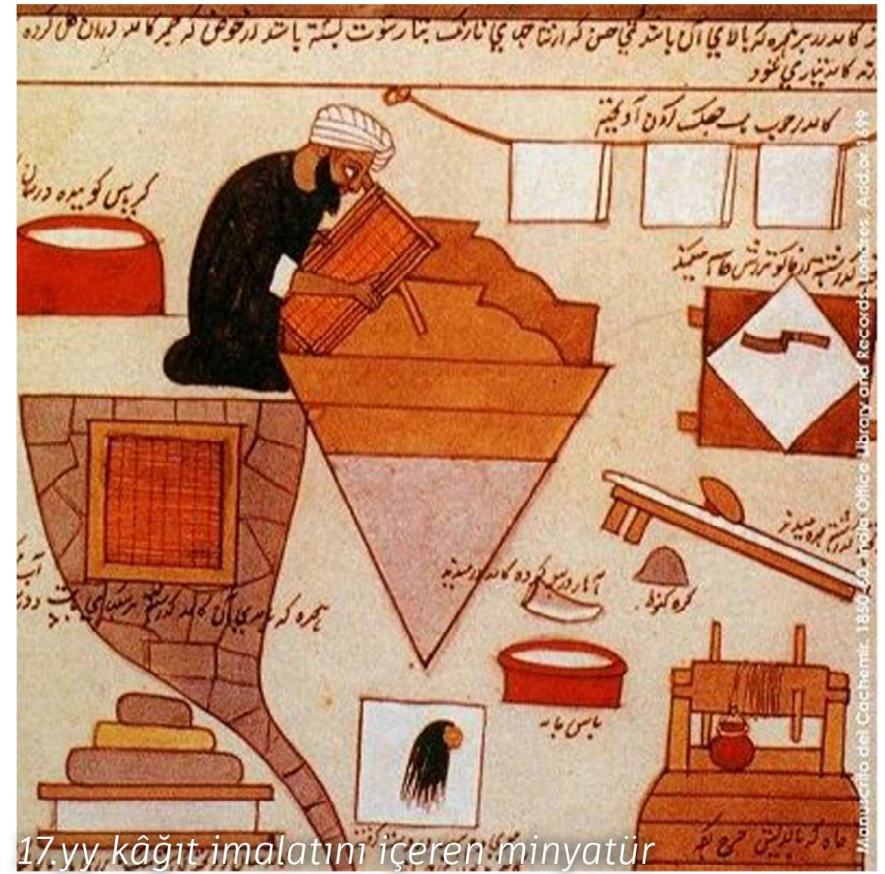
Vakfiyede, bir kâğıthaneden bahsedilmiştir lakin detaylı bilgiler ve vesikalar mevcut değildir. İkinci bir bilgiye göre ise günümüz Kâğıthane semti civarlarında Bizans'tan kalma bir kâğıthanenin olduğu bilinmektedir. II.Bayezid'in 1506/05 tarihli vakfiyesinde kullanılan kâğıdın İstanbul imalatı olduğuna dair ibare bulunmaktadır ve bundan mütevellit kâğıthanenin bu tarihlerde imalatına devam ettiği kabul edilmektedir.

Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâmesinde, kâğıthane hakkında geçen bahsi naklen okuyalım:

"İki yüz bağlı evler vardır. Bir de Dâye Hatun'un mübârek camii vardır. Lâtif bir hamamı ve yirmi kadar dükkânı vardır. Kefere zamanında burada kâğıt yapımına

mahsûs kârgir kubbeli "kâğıthane" varmış..."

Osmanlı Döneminde vesika ve bilgilerle kesin olarak bilinen ilk kâğıt fabrikasının temeli 1729 yılında İbrahim Müteferrika ve Sait Efendinin müşterekliğinde ilk Türk matbaasının kuruluşuyla başlamaktadır.

17.yy kâğıt imalatını içeren minyatür

Kâğıthane'nin tabiat ortamı ve İmrahor Kasrı. Kâğıdın ana hammaddesi selüloz (bitki lifleri) olduğu için kurulan tesislerin tabiat ortamında olması gerekir. Tesisler, su ve tabiat ile bütünleşmelidir çünkü kaliteli bir selüloz için verimli su kaynakları gereklidir. (Fotoğraf: Kâğıthane Belediyesi)

1741 yılında İbrahim Müteferrika kâğıt imalatı için tesis kurmak istemiştir, Polonya'dan üç usta getirtmiştir ve böylece birçok başarıya imza atacak olan tesis Yalova'da kurulmuştur.

Günümüz Dünyasında Kâğıdın ve Defterin Nabzının Attığı Yer; Clairefontaine-Rhodia

1932 yılında Rodoslu iki kardeşin Fransa'nın Lyon şehrinde kurmuş olduğu Rhodia, 1934 yılında kâğıt imalatına başlamıştır. İlk; noktalı (dot), perforeli ve pad defterlerin imalatını yaparak kâğıt ve defter dünyasına yeni tasarımlar getirmiştir.

Rhodia'nın kuruluşundan yetmiş dört yıl önce, 1858 yılında zarf imalatı için kurulan Clairefontaine, sanatsal kâğıt ve planla-

yıcı defter imalatları ile yazı ve çizim severlerin masalarında yer edinmiştir. Günümüzde de en fazla zarf ve planlayıcı çeşidi imal eden firmadır. Rhodia 1997 yılında Clairefontaine çatısı altına girmiştir ve böylece kâğıt dünyasında ilklere imza atmış iki firmanın tasarımları buluşmuş olur. Clairefontaine-Rhodia, kâğıdını kendi tesislerinde imal eden sayılı kâğıt firmalarından biridir.

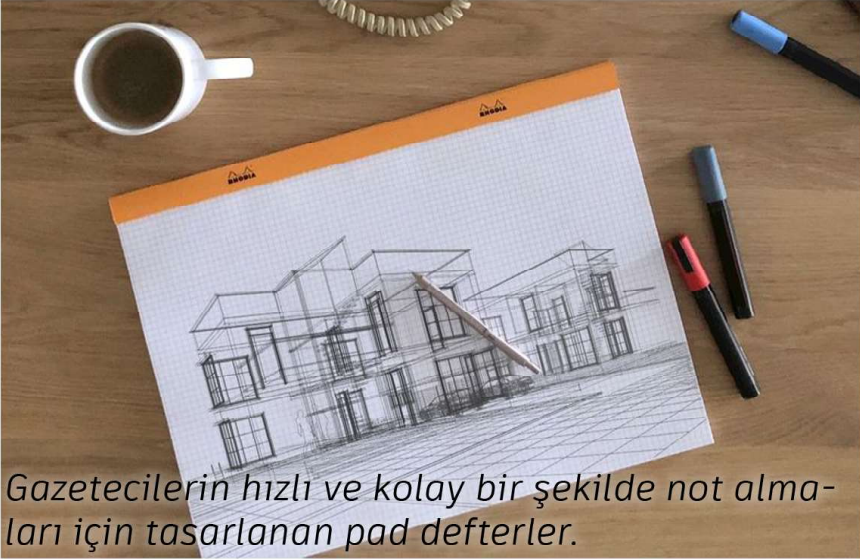
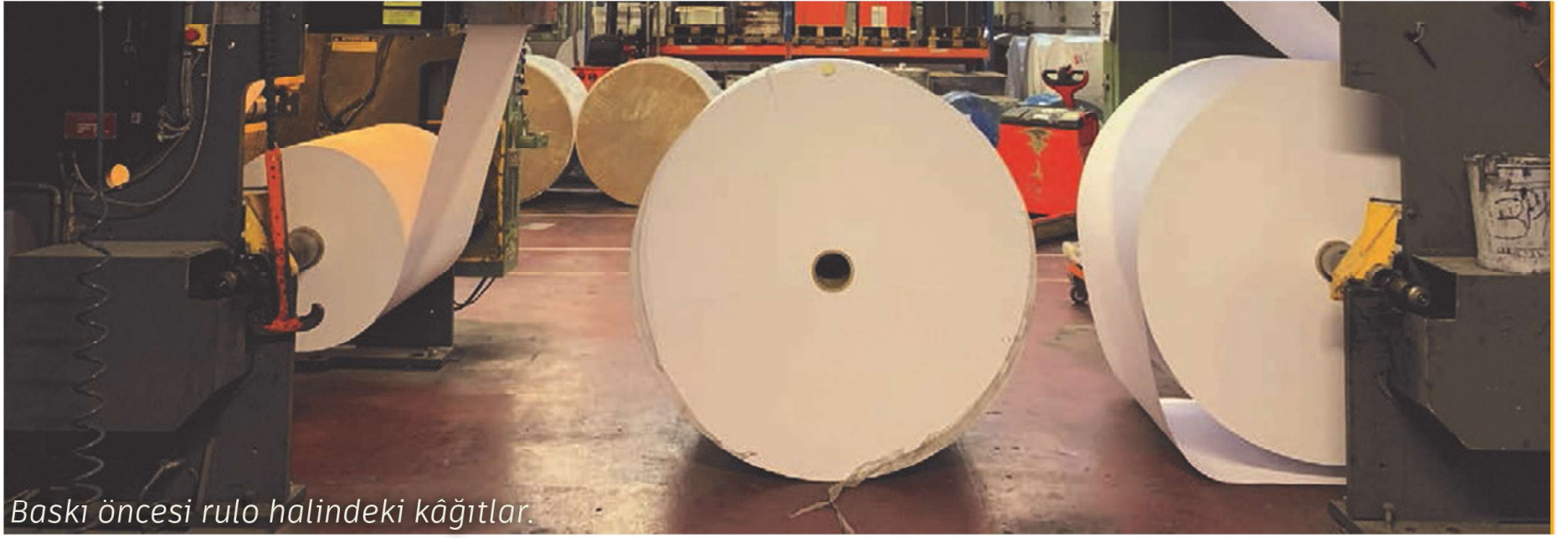

Rhodia Kâğıt İmalat Tesisi. (Fotoğraf: Rhodia GM)

Rhodia'nın tasarımlarını sergilediği dükkân. (Fotoğraf: RGM)

MİMARİ HAYAT İNSANLIĞIN ORTAK MİRASI KAĞIT DÜNYASI

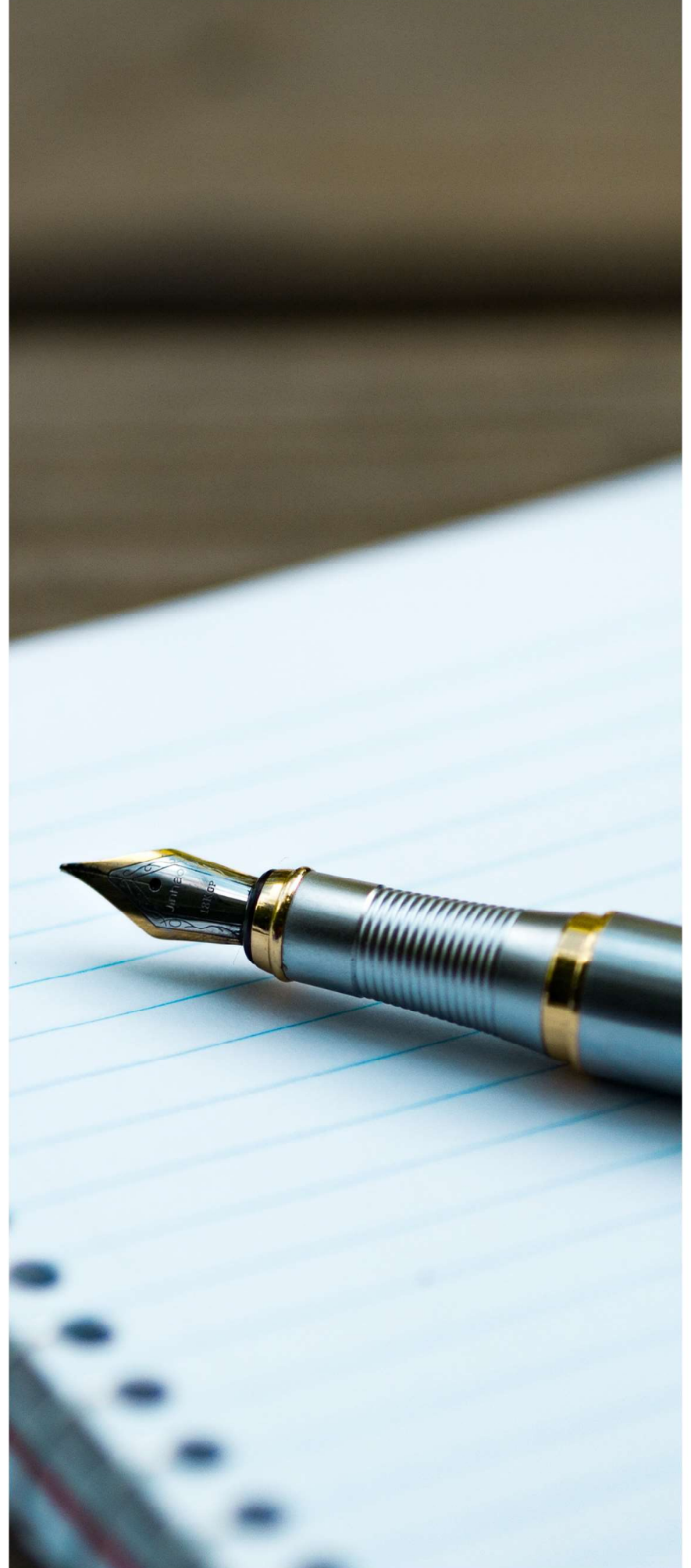
Çamlarıyla ünlü Rodos merkezli şirket Rhodia'nın logosu.

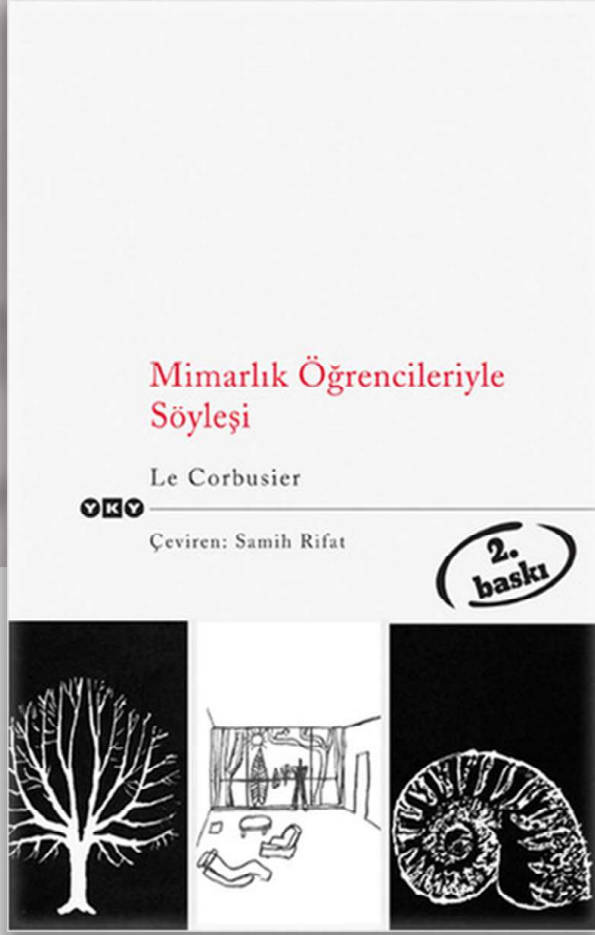

Sanatsal kâğıt imalatlarına da yer veren Clairefontaine-Rhodia özellikle sulu boya kâğıtlarıyla sulu boya sanatçıları tarafından çokça tercih edilmektedir. Sıcak ve soğuk baskı olmak üzere iki temel çeşidi bulunan seriler de sıcak baskı; dokusuz, soğuk baskı ise dokulu yüzeyi olan kâğıtları içermektedir. Sulu boya sanatçıları genellikle dokulu yüzeyleri tercih etmektedirler.

Kâğıdın tarih sahnesine girişi beraberinde "arşiv" unsurunu getirmiştir ve bu sayede insanlığın kültür mirası gelecek nesillere aktarılmıştır. Kâğıt, ilmin ve sanatın nakşedildiği mekân olmakla birlikte geçmiş ve gelecek nesillerin buluştuğu yerdir.

KİTAP TAHLİLİ

MİMARLIK ÖĞRENCİLERİYLE SÖYLEŞİ | LE CORBUSIER

Dilek KANTAŞ*

“Edouard Jeanneret-Gris” ya da ünlü takma adıyla Le Corbusier...

Fransız mimar, şehirci, ressam, yazar ve kuramcı...

20. yüzyıl mimarlığının en büyük ustalarından biriydi. Yetmiş sekiz yıllık yaşamı boyunca, ülkesinde ve dünyada, yeni ve çağdaş bir mimarlığın oluşturulması yönünde uzun, hararetli bir mücadele verdi. Yüzyılımız mimarlığının başyapıtları arasında sayılan mimarlık ve şehircilik uygulamalarının yanı sıra kitaplarıyla, yazılarıyla, konferanslarıyla düşüncelerini istikrarla savundu. **“1942 yılında, mimarlık öğrencilerinden gelen ısrarlı istekler üzerine Le Corbusier bu metni kaleme almıştır. Bunu “Günün birinde Paris Güzel Sanatlar Okulu’ndan gençler, bir Özgür Atölye açmamı istediler. Öneriyi geri çevirdim. ‘O zaman bize bir mesaj verin!’**

'*Sonuç: gençlerin isteğini yerine getirmeyi amaçlayan, oldukça özenli, küçücük bir kitap.*' sözleriyle ifade etmektedir. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra öğrencilerin tekrardan atölye isteklerinin başlaması üzerine tekrar olumsuz yanıt vererek " *Ne öğretebilirim size? Yetmiş yaşında bir adamın yaşam felsefesini mi?*" şeklinde geri dönüşte bulunmuştur.

Le Corbusier bu eserinde 'Mimarlık nerelerde şimdi?' sitemi doğrultusunda düşüncelerini, mimarlığa bakışını, yaratıcı düşünme biçimini ve özellikle de mimarlık ve şehircilik kavramlarını kendine öz çarpıcı ifadeleriyle öğrencilere aktarmaya çalışmıştır. İnsanın, geleneğin yolunu bırakarak; kentlerini, sokaklarını, manzaralarını, kır-larını çirkin 'Yeni Yapı Dünyası'yla doldurarak yurduna yabancılaştığını vurgulamıştır. Bu yeni düzenin insana temel hakkı olan doğru, dürüst yaşama hakkını unutturduğunu cümlelerinde ifade etmektedir. "**İÇİNDE OTURULAN MAKİNA**" biçimindeki vurgulayıcı bir sitem içeren konut tanımını aklımıza, bir başka ünlü mimar, şair ve ozan olan Cengiz Bektaş'ın bir sözünü getiriyor:

"Yatırım için değil, yaşamak için 'ev' inşa edilir."

Kitap; Bugünün Sözü, Mimarlık Okullarının Öğrencilerine, Şaşkınlık, Konutları İnşa Etmek, Mimarlık, Bir Araştırma Atölyesi, Notlar adlı başlıklardan oluşmakta. Sade bir dil kullanılmasına rağmen yoğun bir anlatıma sahip olduğu için bazı yerleri tekrar tekrar okumaya ihtiyaç duyulacak bir kitap. Okurken sohbet edermiş hissiyatı veren bu kitap özellikle mimarlık-iç mimarlık öğrencilerinin okurken keyif alabileceği, aynı zamanda ufkunu genişletecek, bolca öğütler veren ve düşündüren mutlaka okunması gereken bir kitap.

Kitap şu sözleri eklenerek bitirilmiştir:

"Bu satırlarda, karşı karşıya gelen güçlerin doğurduğu o keskin buluşma anını yeterince anımsattım sayıyorum: kimileri us alanıyla ilgili bu güçlerin, adım adım öğretilen teknik gibi; kimileriye bilinçten doğan, geliştirilen ve ancak bir araya gelmek isteyenleri yüreklendiriyorsa, beklediğimiz düşünsel olay meydana gelebilir demektir ve yalnızca o, çabamıza ışık tutabilir."

-Paris, 17 ekim 1942

KİTAP ÖNERİLERİ

Kitabın Adı: İç Mekan Tasarımının Temelleri

Kitabın Yazarı: Simon DODSWORTH, Stephen ANDERSON

Yayın Evi: Literatür Yayıncılık

Basım Tarihi: 2015

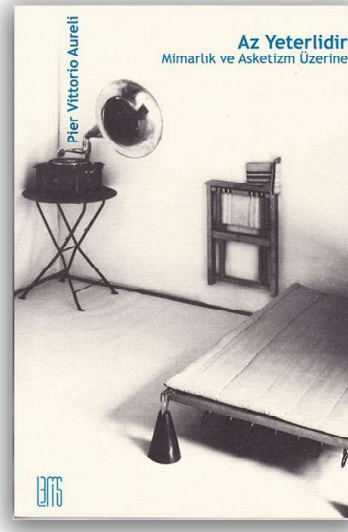
Açıklama: İç Mekân Tasarımının Temelleri, iç tasarımın temel unsurlarını ve onları destekleyen fikirleri kapsamlı bir şekilde ele alan kitaplardan biridir. Kitap, yaratıcı sürecin bütünü, ilk fikirleri araştırmaktan, onları üç boyutlu biçimde gerçekleştirmeye kadar tüm süreci içinde barındırıyor. Kitap boyunca, iç tasarım sürecine katkı sağlamak için kurallar verilmiştir ve okuyucunun bireysel proje ihtiyaçlarına uygun metodolojileri uyarlamasına ve başlatmasına teşvik eder. Bu yaklaşım, tasarımcılara kendi yeteneklerine dair bir inanç ve her birinin getirdiği benzersiz zorluklarla farklı projeleri ele alma güveni vermeyi amaçlamaktadır. Kitap; öğrencileri ve uygulayıcıları, mekansal ilişkileri anlama ve sürdürülebilir materyallerin kullanımını gibi temel konular hakkında düşünmeye teşvik etmek için çeşitli diyagramlar ve konuşma noktaları içermektedir.

KİTAP ÖNERİLERİ

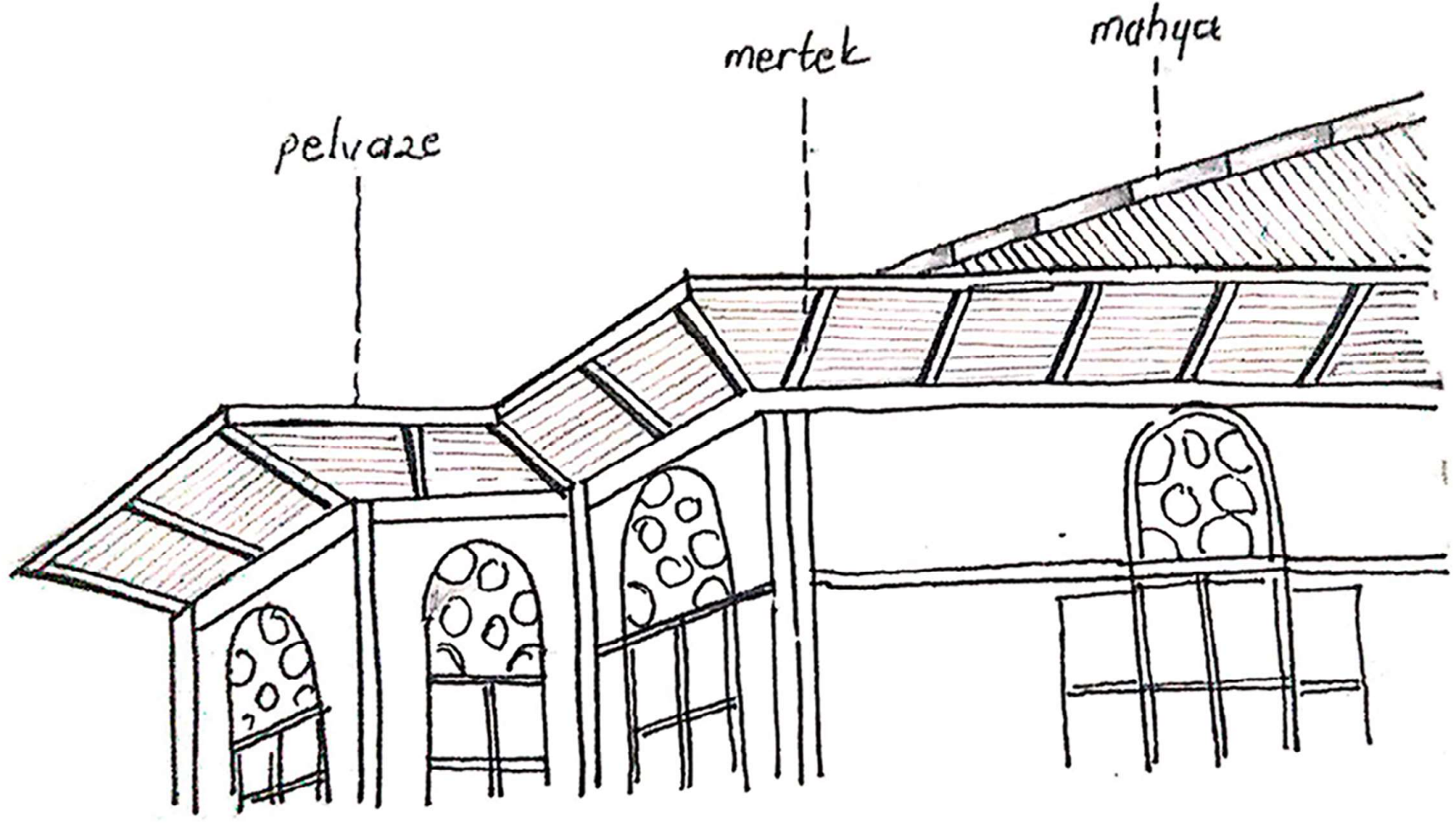
Kitabın Adı: Bir Mimarlığa Doğru
Kitabın Yazarı: Le CORBUSIER
Yayın Evi: Yapı Kredi Yayınları
Basım Tarihi: 2011

Açıklama: Yirminci yüzyılda yayınlanan kitaplar arasından dikkatleri üzerine çeken Le Corbusier imzalı bu kitap; mimarları, tarihsel stiller olarak mimarlık düşüncesini bırakmaya ve yerine modern dünyaya gözlerini açmaya çağırdı. Le Corbusier, bu kitabı; aynı anda bir mimar, şehir plancısı, tarihçi, eleştirmen ve kâşif olarak yazdı ve Klasik Yunanistan ve Rönesans Roma'nın görüşlerinin yanında kışkırtıcı bir şekilde yerleştirilen uçakların, arabaların ve okyanus yolcu gemilerinin çarpıcı görüntüleriyle Yeni Bir Mimariye Doğru çizdi. **“Ev yaşamak için bir makinedir (The house is a machine for living in)”** gibi sloganları ile kitabına çağdaş yaşamın; mimari, teknoloji ve tarih arasındaki ilişkiyi nasıl gördüğünü yansıttı.

Kitabın Adı: Az Yeterlidir
Kitabın Yazarı: Pier Vittorio AURELİ
Yayın Evi: Lemis Yayınları
Basım Tarihi: 2015

Açıklama: Dünyaca tanınan mimarlardan olan Frank Lloyd Wright'ın felsefesi olan “Az daha çoktur (Less is more)” modernist özdeyişine atıfta bulunur. Ama gerçekte öyle midir? Sonsuza dek **“daha azıyla daha fazlasını”** yapmaya zorladığımız bir çağda, minimalizmin iddialarını romantikleştirebilir miyiz? Pier Vittorio Aureli için **“tasarruf şıklığı (austerity chic)”** nın geri dönüşü, anlamlı bir yaşam biçimi olması gereken şeyin bir sapmasıdır. Erken Hıristiyanlıktaki çileciliğin yükselişini ve onun orta çağ manastırlarıyla kurumsallaşmasını vurgulayan Aureli, münzevi hayatın temel biriminin (keşiş hücresi) özel mülkün temeli haline geldiğini inceler. Ve oradan, her şeyin yanlış gitmeye başladığını savunmaya başlar.

Çatı Eskizi

Pelvaze: Binanın ve saçakların duvarlarından dışarıya çıkan giriş ve mertekleri.

Mertek: Ahşap çatıda mahyadan oluklara kadar uzanıp örtüden gelen yükleri taşıyan ve aşıklara ileten, çoğu 4/10, 5/10, 6/12 cm kesitli ağaçlara verilen ad.

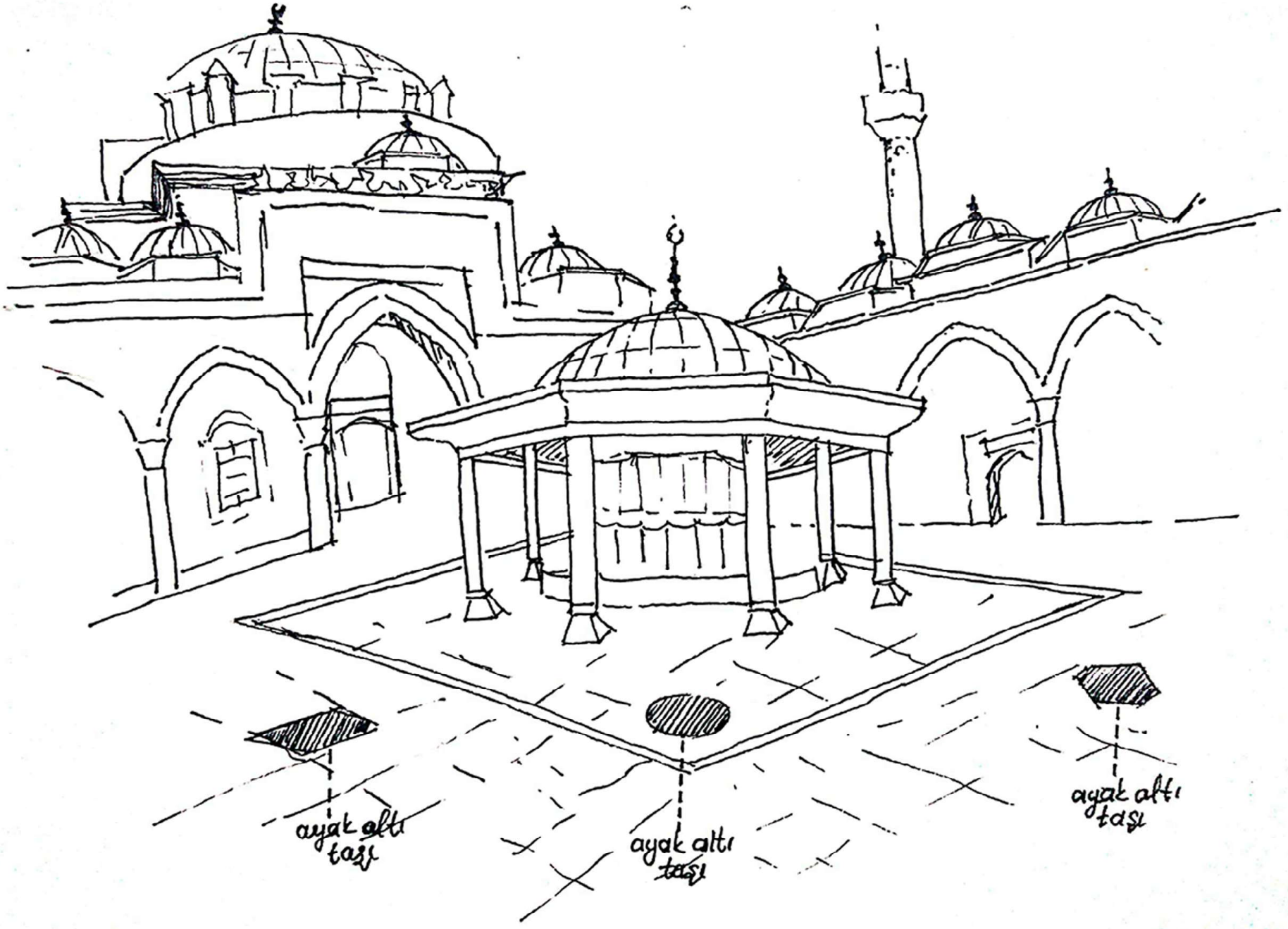
Aşık: Çatıda mertekleri ve/veya örtüyü taşıyan yatay ağaçlardan her biri.

Mahya: Çatıda iki eğik yüzeyin, üstte oluşturduğu ara kesit çizgisi.

Ara Kesit: İki doğrunun, iki eğri veya iki yüzeyin birbirini kestiği nokta veya çizgi.

Aşı Boyası: Koyu kırmızı renkte toprak boya. (eski Osmanlıların boyası umumiyetle aşı boyasıdır.)

Beyazıt Camii İç Avlu Eskizi

Ayak Altı Taşı: Ayak Altı taşı camilerde vb. büyük binalarda girip çıkanların kunduraları ile aşınmaması için kapı önlerine vaz' olunan cinsi sert ve ekseriya somaki olan büyük taş.

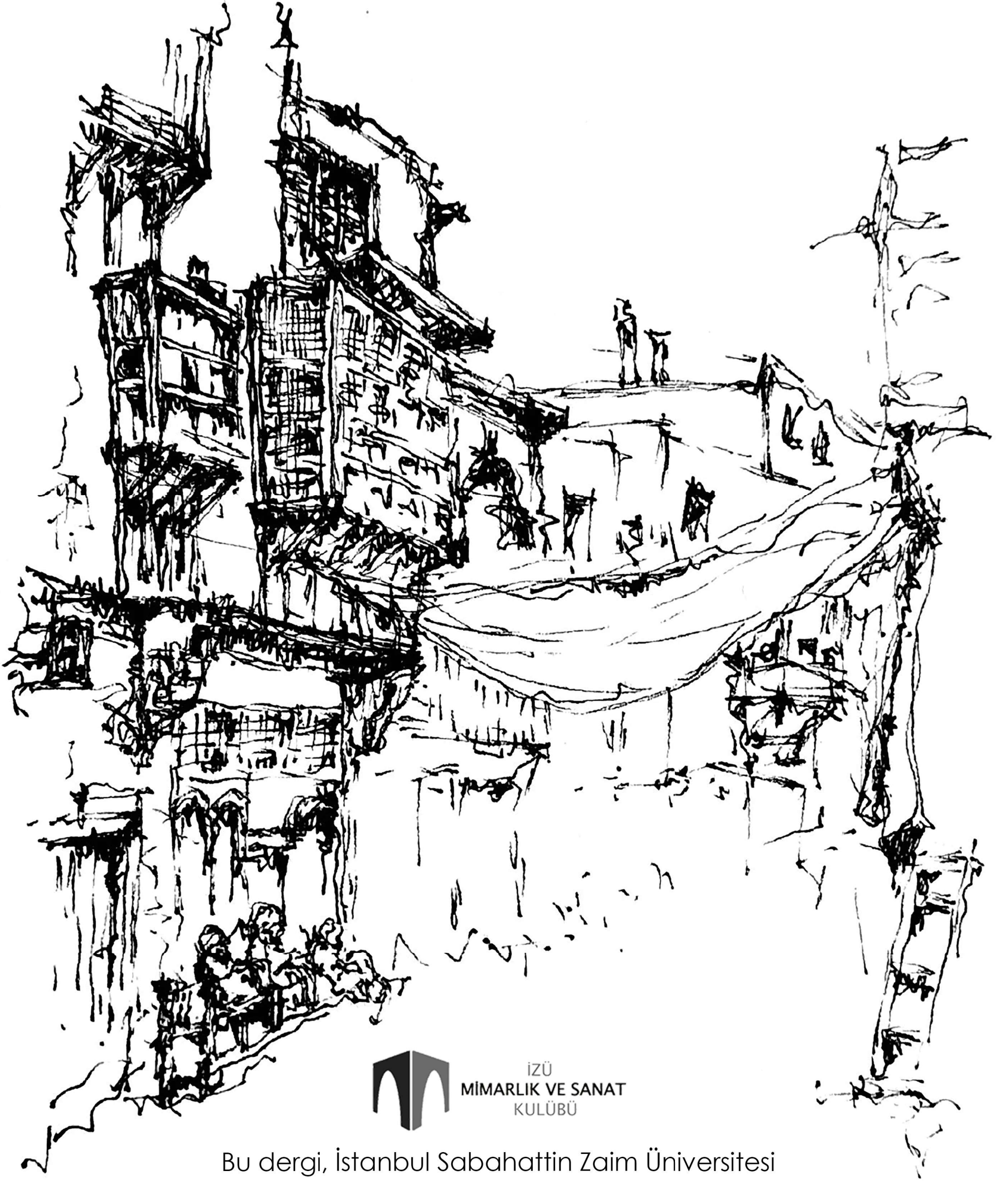
Somaki: Sert yapıda ve dokulu, kızıl ve yeşil renkli bir mermer, porfir.

Kırmızı Somaki Mermer Dokusu

KAYNAKÇA

Celal Esad Arseven- İstilahat-ı Mi'mariyye
Doğan HASOL- Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü
<http://www.lugatim.com>

İZÜ
MİMARLIK VE SANAT
KULÜBÜ

Bu dergi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Mimarlık ve Sanat Kulübü
yayıdır.

*Eskiz, Zehra SEZER